

WIJ

WIJ

Een uitgave van het Vlaams Pers-, Radio- en TV-instituut v.z.w.

Hoofdredakteur:
Maurits van Liedekerke

Redakteuren:
Tom Serkeyn
Peter Dejaegher

Sekretariaat:
Hilde De Leeuw

Alle stortingen van abonnementen, publiciteit en redactie op prk. 000-0171139-31 van WIJ, Barrikadenplein 12, 1000 Brussel
Tel. 02/219.49.30
Fax: 02/217.35.10

Jaarabonnement 1.200 fr.
Halfjaarlijks 700 fr.
Driemaandelijks 400 fr.
Los nummer 33 fr.

Verantwoordelijk uitgever:
Bert Anciaux,
Barrikadenplein 12,
1000 Brussel

Reklame:
Karel Severs, tel. 02/219.49.30, toestel 231
(s voormiddags) of privé,
Alsembergsesteenweg 797,
1655 Dworp.
Tel. 02/380.04.78.

WEGVERVOERDERS LEGGEN BRUSSEL LAM BROEDT DI RUPO (PS) ONAAANVAARDBAAR PLAN UIT?

De voorbeeldig aangekondigde betoging van de vrachtvervoerders zorgde voor niet teveel verkeersoverlast. Veel pendelaars lieten hun wagen thuis. De vakorganisaties van het wegtransport besloten tot de actie omdat ze in het ongewisse blijven over eventuele compensaties voor het overstreden Eurovignet. Ze vrezen dat de invoering ervan, voorzien voor januari 1995, hun al zwakke concurrentiepositie verder zal aantasten. Verkeersminister Di Rupo kon hen niets beloven. Er is immers nog niet uitgemaakt hoe de opbrengst van het vignet tussen de verschillende overheden zal verdeeld worden. Dat moet uitgemaakt worden op het Overlegcomitee tussen gewesten en federale regering op 15 november. Volgens sommige bronnen broedt Di Rupo echter voor de Vlamingen onaanvaardbare plannen uit.

Een gewaarschuwd man is er twee waard. Daarom zaten de treinen richting Brussel, die gewoonlijk al overvol zitten, maandag nog een beetje voller. In Brussel en elders te lande

reden vrachtwagenchauffeurs rondjes. "Dat zijn nu die gasten die onze autostrades kapotrijden", sneerde een voetganger bij het voorbijshuiven van een duizendtal wegmastodonten.

Wil Di Rupo Vlaanderen keurig rollen?

Een comité van wijzen had in opdracht van de Europese Commissie vastgesteld dat de wetgeving op het wegvervoer in de Unie massaal overtreden wordt. De overtredingen betreffen overladen, rijden zonder

vergunning, de rijtijdenregels niet respecteren, etc. Het rapport merkt op dat de massale overtreding van de regels soms ook te wijten is aan de opdrachtgevers, die zulke scherpe voorwaarden stellen dat de transportondernemingen bijna gedwongen worden om de wet te overtreden.

VIGNET

Maar het was niet daartegen dat de vrachtvervoerders maandag protesteerden. Ze hadden het gemunt op het Eurovignet. Dat is een Europees initiatief dat van toepassing wordt op alle wegvervoerders die gebruik maken van het wegennet van de vijf landen waarin geen auto-wegentol van kracht is: de Benelux, Duitsland en Denemarken. Het vignet wordt ingevoerd om de sektor te laten bijdragen in het onderhoud en de verbetering van het wegennet.

De vrachtvervoerders eisen compensaties, omdat ook in andere EU-lidstaten dit vignet gecompenseerd wordt. Maar de Belgische overheid kan op hun eisen nog niet antwoorden, omdat er nog geruzied wordt over welke overheid (federale of gewestelijke) de inkomsten van het vrachtwagenvignet mag opstrijken.

Verkeersminister Di Rupo zou op 15 november met een Belgisch kompromisvoorstel de impasse willen doorbreken. Volgens sommige bronnen wil hij de inkomsten uit dit vignet evenwichtig verdelen tussen de federale overheid en de gewesten. De Morgen meende dinsdag te weten dat de helft van de opbrengst die naar de gewesten gaat, netjes in drie verdeeld zou worden tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië.

Op deze wijze wordt Vlaanderen weerom keurig gerold. En doen vooral het noodlijdende Brussel, dat bij monde van Picqué onlangs nog om federale financiële steun voor het openbaar vervoer in het hoofdstedelijk gewest bedelde, en Wallonië een mooie zaak.

HET VERSCHIL

De overstap van twee Agalev'ers naar de CVP heeft het debat over de hervorming van het politieke landschap opnieuw aangezwengeld. Of de overstappers, en de ontvangende partij, daarmee aan geloofwaardigheid winnen of verliezen weten wij niet. Wel weten wij dat alle politieke partijen zich in het vooruitzicht van de eerste rechtstreekse verkiezing van een Vlaams parlement aan het opmaken zijn. En dat is begrijpelijk. Sterk aan de meet komen om later een krachtig beleid te voeren is de boodschap. Ook de Volksunie vindt dat zij in dat Vlaamse parlement niet mag ontbreken, zij wil ijveren om onze prille zelfstandigheid vorm te geven en te voeden met haar programma.

Gezien haar tanende getalsterkte is binnen de partij de discussie aan de gang of de democratische Vlaams-nationalisten dit kunnen verwezenlijken als een zelfstandige formatie of ingebed in een groter, sterker geheel. Voor wat het tweede betreft gebruiken sommigen de term *konvergentie*. Konvergeren wil zeggen: zich samen, zoals lijnen of lichtstralen dat doen, naar één punt richten. Anderen verkiezen een los samenwerkingsverband.

Een operatie zoals de PVV met

enkele VU'ers en CVP'ers uitprobeerde lijkt niet meer voor herhaling vatbaar. PVV'ers in de VLD spreken van een mislukking nu duidelijk is geworden dat de doorsnee Vlaamse kiezer een dergelijk manoeuvre niet genegen is.

Johan Van Hecke pakt, geleerd door het VLD-avontuur, de zaken anders aan. Onder het mom van een *appel aan de verantwoordelijke Vlaming* poogt de CVP-voorzitter bekende Vlamingen naar zijn partij te halen. In wat zijn oproep uiteindelijk zal uitmonden is nog niet duidelijk.

Iedereen weet dat het CVP-elektoraat maatschappelijk nauw bij dat van de VU aansluit, toch hebben de beide partijprogramma's duidelijke akcenten die ons inziens moeilijk te konvergeren zijn.

Als een op zuilen gebouwde partij is de CVP ook een gebonden partij, eer haar ministers beslissingen nemen hebben de hoofdkwartieren van vakverenigingen, werkgeversbonden en andere drukgroepen reeds geoordeeld. De sukkelgang dat het Mestactieplan gaat is het mooiste bewijs dat de CVP onder de zware voet van de Boerenbond zucht. Haar treuzel in het dossier van de Sociale Zekerheid is hemeltergend. Dat het onwaardig gedrag van minister Dehousse haar geen crisis waard was duidt erop dat de CVP met handen en voeten aan de federale regering gebonden is. Tussen haakjes, de zaak-De-

housse hoefde geen crisis te veroorzaken maar blijven zeggen - zoals haar woordvoerder deed - dat „het de laatste keer is” getuigt van weinig eerbied voor de Vlaamse publieke opinie.

Het is niet onze bedoeling de Vlaamse kristendemokraten met alle zonden van Israël te beladen. Als CVP'ers het goed doen, willen wij dat graag erkennen. Maar konvergentie wil ook zeggen dat alle lijnen een beetje behoorlijk samenlopen en onderweg niet gehinderd worden door vastgeroeste zuilen.

Maar wat met de toekomst van de Volksunie? Uit gesprekken blijkt dat het VU-kader de eigen weg verkiest boven een convergentie of een samenwerkingsvorm. Maar wel voorwaarden stelt, als het scherper uittekenen van wat gemakkelijks halve het kommunautaire profiel heet én het bijsturen van haar maatschappelijk programma.

Elke partij gaat ten onder wanneer de publieke opinie geen zicht meer heeft op haar standpunten en wint alles bij duidelijkheid in de verwoording van een strak aangehouden schema. Of om het populair te zeggen: in het verschil dat een partij in het landschap uitmaakt.

Als voorstanders en verwezenlijkers van het federalisme moet de VU de federale unie optimaal laten werken en verfijnen, tot op het laagste bestuursvlak.

Zij moet van het spanningsveld

Maurits Van Liedekerke

(pdj)

■ Ronald Reagan lijdt aan de ziekte van Alzheimer. Deze ongeneeslijke ziekte wist het geheugen uit en herleidt een volwassene tot de mentale staat van een kind. De gewezen Amerikaanse president maakte naar eigen zeggen zelf zijn ziekte bekend omdat hij er de aandacht op wil vestigen. In de VS lijdten 4 miljoen mensen aan de ziekte. Het is bij Amerikaanse volwassenen de vierde belangrijkste doodsoorzaak.

■ Giller van de week: de SP-Leuven heeft ermee ingestemd dat Tobbacq de functie van burgemeester van Leuven kan combineren met die van senator. De kumulatie met het voorzitterschap van de partij stond niet ter discussie.

■ Volgens kardinaal Daneels hebben priesters in België niet het recht om de **communie** te weigeren aan hertrouwde gelovigen.

■ De Limburgse intercommunale Intercompost becijferde dat de selectieve ophaling van glas aan huis goedkoper is dan het inzetten van glascontainers. Voor gemengde inzameling is de container het goedkoopste systeem. Maar wanneer er een kleurscheiding doorgevoerd wordt, en dat is wat de glasrecyclagebedrijven vragen, kan de huis-aan-huis-inzameling de concurrentie met de container meer dan aan.

■ Kulturkämpfer Eric Van Rompuy ontkent het gerucht dat hij **Kultuurminister** zou worden. De CVP-mediaspecialist werd in het geruchtcircuit getipt als opvolger van Weckx, die vice-gouverneur van Vlaams-Brabant zou worden.

■ Volgens een voorstel van minister Delcroix zal het dagelijks beheer van de **Doedengang** in handen komen van het ministerie van Defensie. Een vzw onder voorzitterschap van prof. De Vos zal zich bezig houden met het algemeen beleid voor het monument in Diksmuide. Delcroix vroeg dertien organisaties deel uit te maken van die vzw. Onder hen het IJzerbedevaartkomitee en de verenigingen van oudstrijders.

■ Kultureel Ambassadeur Eddy Wally vertrok met 34-medereizigers naar China (of was het Sina?). Bij die gelegenheid bracht "The Voice of Europe" een single-cd uit met "Baobei", zijn suksesnummer Chérie in het Chinees.

■ WOW start vrijdag, op de herdenking van de Wapenstilstand, een campagne om aan BRTN en VTM te vragen al te gespierde geweldfilms niet meer uit te zenden. WOW vindt dat deze films schade toebrengen aan de **geestelijke gezondheid**.

GRAFSCHENNIS

"Anti-Belgisch vandalisme op kerkhof van Dilbeek" blokletterde *Le Soir* op Allerzielen, verleden week woensdag. De vanden zouden er geduldig de rode kleur hebben laten verdwijnen uit de driekleur op een vijftigtal militaire graven, waardoor enkel de zwarte en gele kleur zichtbaar bleven. En dat zijn Vlaamse kleuren!

Le Soir wist zelfs dat de niet opgeëiste misdaad "waarschijnlijk" begaan werd in de nacht van maandag op dinsdag. Toch sluit de krant de versie van de burgemeester niet helemaal uit, die "de tand des tijds beschuldigt". *Le Soir* vindt het toch allemaal maar verdacht, en vindt dat inmiddels niet uitgesloten kan worden dat het om een actie van extremistische Vlamingen gaat, "bezorgd" als zij zijn, "om de soldaten die voor de vrijheid van België gestreden hebben na hun dood een Vlaamse "identiteit" te geven".

Ook in Ellezelle, nabij Ronse, ontstond een kortstondige driekleur-paniek. Het onderzoek waar in Dilbeek met bekwame spoed toe overgegaan werd, bracht intussen aan het licht dat de burgemeester de juiste versie van de feiten verteld had: het verdwijnen van het rood is een gevolg van de erosie. De separatistische tand des tijds als teken des tijds?

STAES

Leo Tindemans is niet de enige in de CVP die huiverachtig staat tegenover de overkomst van de Agalev-ers Paul Staes en Leo Cox. Vooral de uitlatingen van Staes schoten de gewezen premier in het verkeerde keelgat. "Wat kan mij op dit ogenblik de CVP schelen?", had de overloper uitgeroepen in een bandopnemerij van De Morgen, "Nul komma nul". Tindemans raadt Paul Staes het volgende aan: *Ofwel komt hij zeer snel tot de konklusie dat hij bij de CVP niets kan uitrichten, ofwel raakt hij zo gecharmeerd door ons gedachtengoed dat hij tot inkeer komt.*

De overstap van Staes en Cox naar de CVP verloor verleden week heel wat van de belangeloze, haast edele glans die

sommige waarnemers hem toedichtten. Verleden vrijdag raakte bekend dat Cox aan de slag gaat bij de EVP, de CVP-fractie in het Europees parlement. Staes mag bij Cepess een werkgroepen over leefmilieu begeleiden. Eerdere berichten dat hij stafmedewerker wordt bij de studiedienst van CVP en PSC werden ontkend. Dat zou ook een nogal ferme cadeau zijn voor Staes, die nog tot 1995 een afscheidswedde van het Europees Parlement opstrijkt. Bij de CVP "sluit men niet uit" dat Staes in 1995 CVP-kandidaat zal zijn voor de parlementsverkiezingen.

Bij Agalev kan men volgens de kranten de malaise niet meer binnenskamers houden. Een werkgroep Waakvlam maakt zich zorgen over imago en politieke lijn van Agalev. De groene pionier Mon Steyaert deed een oproep tot de milieubeweging, de Volksunie en leden van "klein links" om de koppen bij elkaar te steken en na te gaan hoe men een middelgrote partij kan oprichten die een alternatief vormt voor de CVP. In het editoriaal van *Knaek* noemt Frans Verleyen de overstap

van Staes en zijn vriend "een dodelijke klap" voor Agalev. Wie weet hoe vaak de Volksunie al in de pers ten dode opgeschreven werd, beseft hoeveel waarde aan zulke uitspraken gehecht moet worden.

ISLAM

De Belgische overheid zal binnenkort een officiële gesprekspartner erkennen die namens de moslimgemeenschap in België kan spreken. Minister van Justitie Wathélet (PSC) liet de Hoge Raad voor Moslims, die door de Belgische overheid niet aanvaard was als gesprekspartner, weten dat hij instemt met een lijst van zestien islamitische vertegenwoordigers. Zonder dit erkend orgaan konden er geen besprekingen gevoerd worden over een aantal gevoelige dossiers waarbij moslims betrokken partij zijn.

De islam zelf is in België al twintig jaar erkend. Nochtans kunnen moslimleerkrachten en imams nog steeds niet rekenen op een pensioen of een wettelijke subsidie. Omar Vanden-

broek, een Vlaamse moslim verbonden aan de centrale moskee van Brussel, ziet het volgende voordeel in de erkenning van het comité van de moslimgemeenschap: *Wanneer het comité werkelijk van de grond komt en er nieuwe financieringsmogelijkheden komen voor de islamitische eredienst, dan betekent dat het einde van mogelijke buitenlandse financiering in België. Dat is positief. Zo kan er in België geen sprake zijn van een niet-Europese islam.*

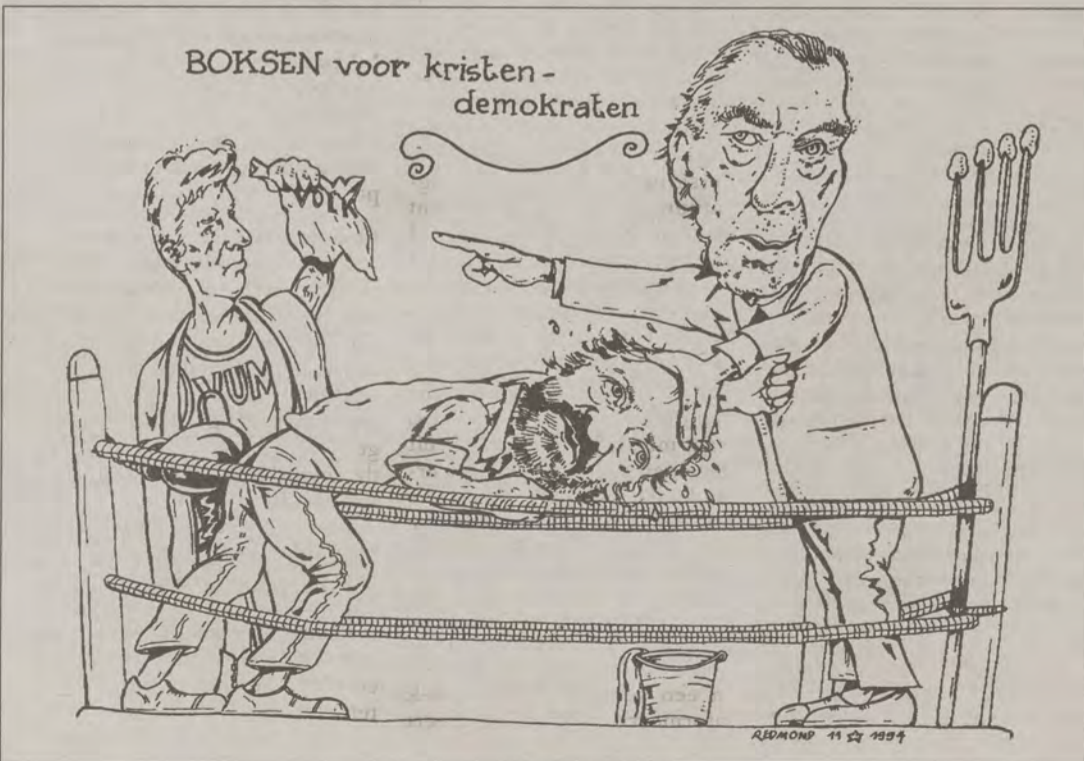
SPIJTAUTOMAAT

Vanaf de tweede helft van volgend jaar komen er waarschijnlijk in acht Vlaamse steden spuitautomaten. Alleen wanneer de burgemeesters zich tegen het plan verzetten, bvb. omdat zij vrezen een toevloed van drugverslaafden in hun gemeente te krijgen, gaat de zaak niet door. In de spuitautomaten kunnen drugsverslaafden hun vuile spuiten omruilen voor een penning. Met die penning kunnen ze dan in een apotheek een pakketje krijgen, met twee nieuwe spuiten, steriele doekjes en informatie over aids.

Internationaal onderzoek heeft geleerd dat het hiv-virus dat tot aids leidt vaak doorgegeven wordt via besmette drugsnaalden. De Vlaamse apothekers hebben hun medewerking al toegezegd aan Vlaams minister van Sociale Aangelegenheden Detiège (SP). De omweg van de automaat moet voor de verslaafde de drempel in de apotheek verlagen. Een penning maakt de verslaafde in de apotheek minder herkenbaar dan een gebruikte spuit. Een rechtstreekse ruil van gebruikte spuit voor nieuwe spuit in een automaat is onmogelijk zonder een aanpassing van de wetgeving. Als medisch instrument mogen spuiten immers niet vrij verhandeld worden.

WATERVERDRAGEN

Er lijkt schot te komen in de onderhandelingen tussen Nederland en Vlaanderen over de

Waterverdragen en het HST-traject. De ministers Kelchtermans en Jorritsma kwamen tot een gezamenlijk voorstel om de zaak te deblokken. Kelchtermans formuleerde een gelijkwaardig voorstel reeds aan de voorganger van Jorritsma, maar kreeg toen geen gehoor.

Het voorstel ziet er als volgt uit: Nederland toont zich bereid in te stemmen met de verdieping van de Westerschelde, indien Vlaanderen zich ertoe verbindt om de keuze van het HST-traject tussen Antwerpen en de Nederlandse grens te laten afhangen van een grensoverschrijdend milieu-effectenrapport. Het traject dat ekologischer het minst belastbaar is voor Nederland en Vlaanderen samen, zou het dan halen.

Knelpunt in het al jarenlang aanslepende dispuut over de Waterverdragen, meer bepaald de verdieping van de Westerschelde, is de Nederlandse koppeling van dat dossier aan de keuze van het HST-traject tussen Antwerpen en de Nederlandse grens. Nederland is voorstander van een traject langs de E19 Antwerpen-Breda, Vlaanderen opteert voor een traject langs de Havenweg dat in Vlaanderen maar half zo lang is en minder natuurschade veroorzaakt. Volgens het nieuwe compromisvoorstel laat Nederland de verdieping van de Schelde niet afhangen van de keuze van het HST-traject, maar wel van garanties over de procedure om de keuze voor het HST-traject te bepalen.

Dit voorstel moet nu nog goedgekeurd worden door de twee regeringen. Dat zou moeten gebeuren op een vergadering die gepland is op 1 december.

LEBRUN

In Wallonië gaat het zo: de Franse gemeenschapsregering steunt een ontwerp van haar minister, dat tot stand kwam na weinig overleg. Terwijl het protest tegen dit ontwerp groeit, houdt ze voet bij stuk. Het ontwerp wordt zelfs, wat een toonbeeld van flinkheid, dankzij de partijdiscipline door de Franse gemeenschapsraad gejaagd. Maar als het protest ook daarna nog aanhoudt, gaat men door de knieën. Het heet dan dat de partijvoorzitters van de meerderheidspartijen beslissen om het dekreet, dat intussen zelfs al in het Staatsblad verschenen is, op te schorten in afwachting van een nieuw dekreet.

Dit lot was het dekreet van PSC-minister Lebrun over de hervorming van het Franstalig hoger onderwijs beschoren. Het nieuwe dekreet moet nu tot stand komen in overleg met alle betrokkenen, ook de studenten. De meerderheidspartijen PS en PSC sturen niet aan op bijkomende middelen van de federale overheid. De "herfinanciering" van het onderwijs was nochtans ook een van de eisen van de studenten. Een schrale troost voor Lebrun is dat de PSC spreekt over een "bijstu-

ring" van het dekreet, terwijl voor de PS over alles kan gesproken worden.

ONZE JEUGD

De Vlaamse jongeren leven ongezond. Zo luidt het grote besluit uit een vierjaarlijks onderzoek in opdracht van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO. Of deze vaststelling niet voor alle Vlamingen geldt, is een vraag die gesteld wordt, maar niet beantwoord.

De Vlaamse jongeren slikken steeds meer pillen, vooral tegen hoofdpijn. Amper de helft eet nog dagelijks groenten. Eén op acht eet elke dag frieten. Ook de hamburgerconsumptie zit in de lift. De helft van de Vlaamse jongeren spendeert twee tot drie uur per dag voor de televisie. Eén op zeven kijkt zelfs vier uur per dag tv. De eerste sigaret wordt steeds vroeger opgestoken. Bij de 15-17-jarigen is de groep dagelijkse rokers op vier jaar met één derde gestegen. De groep die nooit aan sport doet neemt toe tot één op vijf. Er wordt alleen wat minder alcohol gedronken, uitgezonderd door de vijftienjarigen, die meer drinken dan vier jaar geleden.

Hoefte het te verbazen dat dat in alle leeftijdscategorieën het aantal jongeren dat zich "zeer gezond" noemt, daalt? Nog 17% van de 17-jarige meisjes voelt zich kiplekker, vier jaar geleden was dat nog 37%.

FEDERALISME LOONT!

De stakingen en betogingen in het Franstalig onderwijs hebben resultaat opgeleverd. Eerst de PS en dan de PSC gingen door de knieën. Het dekreet dat voor rationalisering en schaalvergroting in het Franstalig hoger onderwijs moest zorgen wordt opgeschort.

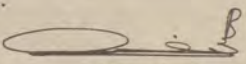
De federalisering van het onderwijs heeft er voor gezorgd dat het onderwijslandschap zich in Vlaanderen anders kan ontwikkelen dan in Franse Gemeenschap. Ook bij ons rees er protest bij de plannen inzake het HOBU-dekreet. Door dialoog en onderhandelingen werd echter een bevredigende oplossing uitgedokterd waarachter een brede meerderheid van studenten, docenten en politieke fracties zich kon scharen.

De Franse gemeenschap stuit eens te meer op de grenzen van haar financiële mogelijkheden. De afkeer van rationalisering in het verleden wrekt zich vandaag. Zonder een federale staatsstructuur zou de geldkraan nu ongemerkt opengaan. Dit is niet langer het geval. Voortaan moet men voor bijkomende middelen zelf oplossingen uitdokteren. Dit zal de vraag naar de verantwoordelijkheid

doen toenemen en de kwaliteit en efficiëntie ten goede komen. Federalisme loont!

Het onderwijsdossier zou inspirerend moeten werken. Ook in de sociale zekerheid vraagt een terrein zoals de gezondheidszorgen een andere aanpak in Vlaanderen dan in Wallonië. Tot heden wordt die andere aanpak en het daaraan verbonden prijskaartje uit de federale pot gefinancierd. Ook hier dringt de federalisering zich op. Laten we er dringend werk van maken.

Bert Anciaux
algemeen voorzitter VU

HET VOLK MOET LEEFBAAR ZIJN

Vrijdag klonk het in *Het Volk* nog stoer: "onder de sterke vleugels van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij (VUM) lijkt de toekomst van de krant verzekerd". De krant van de kristelijke arbeidersbeweging werd overgenomen door de VUM, de Vlaamse Uitgeversmaatschappij. Die geeft al de kranten *De Standaard*, *Het Nieuwsblad* en *De Gentenaar* uit, en bezit nu een marktaandeel van 45% op de krantenmarkt.

In een door de redactie ondertekend editoriaal noemde *Het Volk* zaterdag de overname *Bitter maar onvermijdelijk*. De journalisten van *Het Volk* stippen het veranderende mediaveld, dat in hoge mate mee wordt bepaald door de lezer, en waar te weinig en te laat rekening mee was gehouden, aan als een belangrijke oorzaak van het verval.

De vroegere eigenaars van de krant zagen maar één uitweg om het voortbestaan van *Het Volk* te verzekeren: verkopen. Ze peuterden wel garanties los van de VUM voor het behoud van de eigenheid van *Het Volk*. Een Stichting van de Christelijke Arbeidersbeweging krijgt het recht hierop toe te zien, en advies te geven. Zij moet o.m. over de benoeming van de hoofdredakteur en de kommentator van de krant advies geven. Maar het blijft een *gedwongen huwelijk*, en een *drone-operatie*.

Over de werkgelegenheid

werden minder sterke garanties bedwongen. Zoiets heet verbloemd: *maximale garanties inzake tewerkstelling binnen een bedrijfseconomisch verantwoorde exploitatie*. VUM-direkteur-generaal *Guido Verderyn*, die vanaf deze week ook de dagelijkse leiding van *Het Volk* in handen nam, liet er geen twijfel over bestaan dat het personeelsbestand zal ingekrompen worden. Twee kaderleden van *Het Volk* ruimden "in onderling overleg" al de baan. Alvast enkele rubrieken als de sportuitslagen, radio- en televisieprogramma's, de beursnoteringen en agenda's zullen voor alle VUM-kranten samen opgesteld worden. Het is zelfs niet uitgesloten dat de overname van *Het Volk* ook bij het (oorspronkelijke) VUM-personeel voor ontslagen zal zorgen.

In de pers werd een boeiende polemiek gevoerd over de vraag of de VUM-groep van *André Leynen* met de overname van *Het Volk* geen grens overschreden heeft. De VUM bezit nu niet alleen een marktaandeel van 45% op de krantenmarkt. De overname van *Het Volk* heeft ook nog andere gevolgen. De VUM bezit nu ook de 8% aandelen van *Het Volk* in VTM. De maatschappij heeft bovendien een optie op een participatie van 35% in VT4, en is als aandeelhouder van de reclamereguleerder VAR ook betrokken bij de openbare omroep. Uitgeverij Roularta (o.a.

Knack, Trends, De Streekkrant, regionale televisiezenders), dat de weekbladen van *Het Volk* overneemt, versterkt eveneens haar reeds erg machtige positie. Samen met de VUM bezit Roularta nu een meerderheid in de Vlaamse mediaholding, die VTM controleert.

De meeste commentatoren zijn de mening toegedaan dat de VUM (samen met Roularta) een te machtige positie bekleeft in het Vlaamse mediaveld. De *Financieel Economische Tijd* noemt dit geen gevaar meer, maar een realiteit. Vooral in *Het Laatste Nieuws* trok men fel van leer tegen de overname door de VUM. Men moet zich er echter goed van bewust zijn dat de uitgever van deze krant, De Persgroep, van liberale signatuur, de grote concurrent was van de VUM in de strijd om *Het Volk*. Volgens HLN is de veelgeroemde opiniewaaiër opnieuw een stukje dichtgeklaapt. De oorzaak voor de nederlaag van de Persgroep ziet HLN in de ideologische manipulatie vanuit CVP-hoek, waar men hemel en aarde heeft bewogen om de kristelijke arbeiderskrant bij de kristelijke VUM onder te brengen. *De kristelijke zuil*, besluit HLN, *heeft duidelijk wel een visie op het mediabeleid in Vlaanderen. Een visie die enkel leidt naar machtsconcentratie.*

In een sektor die bij uitstek informeert, duidt en opinieert

wordt traditioneel gewezen op de gevaren van monopolievorming en concentratie. Er is echter een en ander veranderd. Ten eerste is de mediakonsument geen ideologische patiënt die dankzij het opiniërend spuitje van een krachtig editoriaal overtuigd kan worden van een bepaald standpunt. Dat is hij trouwens nooit geweest. En in deze zapa-maatschappij minder dan ooit. De mediakonsument schakelt van het ene naar het andere televisieprogramma, leest een of meer tijdschriften doorgaans onvolledig, luistert daarbij met een half oor naar de radio, jongleert naargelang de persoonlijke behoefte en voorkeur met andere media als video, boeken of teletekst, en kleurt in het stemhokje zelden nog levenslang trouw aan één partij.

Ook de redacties van kranten, weekbladen, televisie-, radioprogramma's en joernaals zijn met hun tijd mee geëvolueerd. Op sommige krantenredacties zitten zelfs journalisten die betreffende dezelfde thema's diametraal tegengestelde meningen verdedigen. Naargelang de invalshoek krijgt de lezer van die kranten deze of gene opinie voorgeschoteld. Eén bepaalde persgroep geeft in Vlaanderen meerdere kranten uit waarvan de strekking hembreed verschildt. Waarom zou de VUM niet dezelfde eerbied voor het eigen karakter van *Het Volk* kunnen op-

brennen als De Persgroep dat doet voor *De Morgen*?

Wie denkt dat de trouw van een lezer aan zijn krant overwegend bepaald wordt door de strekking van de krant, heeft het al een hele tijd bij het verkeerde eind. De overlevingskansen van kranten als opinievormende instrumenten worden niet zozeer door de verdedigde ideologie bepaald, maar veeleer door de commerciële weerbaarheid. Dit impliceert dat de voornaamste reden om een krant uit te geven (of over te nemen) niet de welbepaalde opinie is die men wil verspreiden (wat eventueel wel kan meespelen natuurlijk), maar wel de mogelijke winst die men wil maken (of het marktaandeel dat men wil vergroten). De reden waarom de VUM *Het Volk* overnam kon door *Guido Verderyn* niet duidelijker uitgelegd worden: „*Sommige uitgevers menen dat er in Vlaanderen een krant teveel is. Daar ga ik niet mee akkoord. Een krant met 127.000 verkochte exemplaren moet leefbaar zijn.*”

Een andere zaak is de machtspositie die VUM en Roularta in de televisiewereld verwerven. Hier rijst wel een probleem. Omdat een kranten- en weekbladuitgever zowel in de openbare, de regionale als in de commerciële zender(s) een stevige vinger in de pap hebben.

(pdj)

GEMEENTEPOLITIE ONDER VUUR

In het huidige regeerakkoord werd uitgebreid aandacht besteed aan de veiligheid van de burger. Voormalig minister Tobback beoogde, door een grondige hervorming van de gemeentelijke politiediensten, het subjectief veiligheidsgevoel van de burger positief te beïnvloeden.

Heel wat burgemeesters beschouwden dit als een aanfluiting van hun autonomie. Zo ook senator **Bob Van Hooland**. Daarom interpeleerde hij de nieuwe minister, Johan Vande Lanotte, met de vraag of hij van plan is het beleid van zijn voorganger verder te zetten.

GEEN NUANCERING

„Ik was het niet eens met de aanpak van Tobback. Het is al te gemakkelijk om een wetenschappelijk onderzoek te bestellen en op basis hiervan te beslissen dat elke gemeente een politieformatie moet hebben van 1 agent per 1.000 inwoners. Men voorzag financiële sankties voor de onwillige gemeentebesturen. Ik vind dat de conclusies van dit wetenschappelijk onderzoek te weinig genuanceerd zijn. Er werd onvoldoende ruimte gelaten om een voldoende onderscheid te maken tussen de 589 gemeenten. De algemene norm van 1/1.000 is te grof en gaat voorbij o.a. de verschillen tussen Wallonië en Vlaanderen. De bestaande situatie, wat het resultaat is van een gevoerd beleid, inzake gemeentelijke politieformaties en hun bezetting wordt niet geëvalueerd.”

Een vergelijking tussen de 15 Europese landen toont aan dat België met „1 agent per 298” inwoners een goede bezetting heeft: 4 van de 12 hebben een lichtjes hogere bezetting, o.a. Italië en Spanje. De gemiddelde bezetting is 1/300.

Heel wat burgemeesters, onder wie VU-senator Bob Van Hooland, wensen geen federale diktaten voor hun politiekorps.

AUTONOMIE

„Ik vind dat de gemeenten vooral in deze materie autonoom over de veiligheid van haar inwoners en hun bezittingen moeten oordelen. Het is een voorrecht van de gemeenteraad de kredieten op haar begroting te voorzien welke zij hiervoor wenst te spenderen. Het is niet bewezen dat er

een oorzakelijk verband bestaat tussen de veiligheid en het aantal politie-agenten, temeer omdat er zoveel andere vormen van organisatie bestaan, voor meer veiligheid.

Een aantal van deze vormen zijn wettelijk geregeld, o.a. de gerechtelijke en administratieve samenwerkingsvormen, rampenbestrijding, gezamenlijke aankoop of uit-

wisseling van materieel, informatieuitwisseling en documentatiebeheer. Verder hebben heel wat gemeenten behoorlijke samenwerkingsvormen met politiediensten van andere gemeenten en de rijkswacht.

En het is in deze richting dat er verder dient gewerkt te worden. Wanneer een politiekorps meent bepaalde taken niet meer aan te kunnen, moet

de mogelijkheid geboden worden om kontractueel beroep te doen op de rijkswacht. Deze aanpak kadert in een integraal lokaal politie- en veiligheidsbeleid. Het zou goed zijn dat de mogelijkheid van het inburen van rijkswachters versneld wordt geprojecteerd. Er bestaat reeds een modelkontraat hiervoor. Verder dient de financiële diskriminatie van „rijkere” gemeenten anders beoordeeld te worden.” Tot zover de tussenkomst van Van Hooland, die geen federale diktaten voor zijn politiekorps wenst.

PROCES VINDEVOGEL

In de Kamerkommissie van Justitie werd minister Wathélet geïnterpelleerd over de mogelijke herziening van het proces Vindevogel, oorlogsburgemeester van Ronse. Deze laatste werd in september 1945 wegens vermeende verklaring van burgers, na een schijnproces, terechtgesteld. Uit het „verslag Verroken” bleek dat o.a. vele getuigenverklaringen berusten op vermoedens. De meeste getuigen ten laste waren vooroorlogse politieke tegenstanders van Vindevogel. Voor velen is het duidelijk dat Vindevogel het slachtoffer werd van een politiek machinatie, daarom wordt vanuit bepaalde kringen aangedrongen op een herziening van het proces. Ook **Paul Van Grembergen** meent dat een rechtstaat bereid moet zijn om fouten recht te zetten.

„Na de wapenstilstand, die een legitieme daad was voor de Koning, werd het algemene beleid gevoerd door de sekretarissen-generaal, het provinciale beleid door de gouverneurs en het plaatselijke beleid door de burgemeesters. Die hebben dus wettelijk gehandeld binnen de beperkingen en mogelijkheden. Velen hebben kunnen voorkomen dat de bezetter de macht alleen naar zich toe trok. Binnen dit kader heeft Vindevogel zijn verantwoordelijkheid opgenomen tegen de kandidaat van de bezettende overheid in. In de huidige omstandigheden zou de heer Vindevogel niet ter dood zijn veroordeeld.” Tot zover Paul Van Grembergen.

STEMRECHT VOOR EU-ONDERDANEN

Vorige week werd in de Europese ministerraad beslist over het stemrecht voor Europeanen. Paul Van Grembergen interpeleerde eerste minister Dehaene net voor hij met zijn kollega's aan tafel zou gaan zitten. *„De verschillende gemeenschappen zijn het erover eens dat de belastingplicht en de taalvoorwaarde een rol moeten spelen bij de toekenning van dat stemrecht. Ons advies werd niet gevolgd door het Comité van de Regio's en evenmin door het Europees parlement. Onze mening kan dus alleen nog worden verdedigd binnen de Europese ministerraad, waar de beslissingen bij unanimité worden genomen.”*

Uit het antwoord van de eerste minister bleek dat de drie gemeenschappen nog een officieel standpunt dienen te bepalen. Een feit is dat de taalwetgeving niet door deze richtlijn kan weggedrukt worden.

R.Asmus

(gc)

MONUMENTENZORG

Zondag ook naar *De Fostmannen* gekeken? Ik voor de tweede keer reeds en ik zal, als ik de kans krijg, ook een derde keer kijken. Want zo'n diepmenselijke verhalen mag en kan je niet vergeten. Niet zozeer omdat de streekgebondenheid aanspreekt, op een boogschut van m'n voordeur staat een monument voor de pajottenlandse fostmannen, maar omdat menselijk labuur altijd tot de verbeelding spreekt. Het roept bewondering op, ongeloof, compassie.

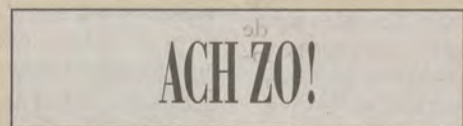
Het zweet, de tranen en soms ook het bloed verwijzen naar zoveel perioden van onze geschiedenis maar heeft tegelijk een internationale dimensie. Want al zijn bij ons de zwarte, zweterige gezichten van mijnwerkers verdwenen ze zijn er nog in zoveel andere landen van de wereld.

De Fostmannen waarover *De keuze van Dekeyser* handelde kwamen uit de zuidkant van Oost-Vlaanderen en Brabant, de Zwalmstreek en het Pajottenland. Streken waar nauwelijks industrie was en in vele gevallen nog steeds niet. Er was maar één uitweg: de mijnen in Henegouwen. Daar was, middels hard labuur, geld te verdienen. Maar zoals geweten hadden boerenzonen daar geen schrik van.

Of ze nu op de fiets de Peyresourde beklommen, naar Island stoomden om kabeljauw te vangen, over die groene heiden naar oostland reden of in de eindeloze velden van Noord-Frankrijk bieten staken; ze deden het, onze Flandriens.

Met dezelfde inzet zeilden anderen naar verre en vreemde landen om trein en tram op sporen te zetten, de enen plantten het kruis de anderen tabak, ze werden indianenvriend of deelden het lot van meelaatsen. Vlaanderen zond zijn zonen uit, ze werden „de besten onzer broeders” genoemd; ook al waren er vrouwen bij.

Sommigen kregen in hun dorp of stad een monument en dat is goed, zo kunnen wij een momentje aan ze denken. En ze niet vergeten. Niet alleen hun daden maar

vooral dat ze de eerste artsen zonder grenzen waren, lang voor de *medicins sans frontières* werden uitgevonden. En bereid waren daar veel voor over te hebben. Want grote inzet was er nodig, noem het overtuiging. Of idealisme, zo je wil.

Vraag na de uitzending. Wat bezieldde de fostmannen om onder zo'n mensionwaardige omstandigheden te willen werken? Wellicht de zorg voor de dagelijkse boterham van zichzelf, van vrouw en vele kinderen. Maar wie gezien en gehoord heeft hoe zij werkten en leefden kan niet

ontkennen dat er een vorm van idealisme nodig was om het te doen en om het vol te houden.

Toevallig herinnerde een Vlaamse krant deze dagen in een persbericht van 5 november 1954 aan 12 Vlaamse mijnwerkers in een gemeente bij Charleroi die niet konden slapen van de kou. Ze loeiden in een sinds lang afgedankte watermolen, maakten hun groenten schoon in drie geblutste emmers die ook nog als toilet dienden, zij kookten hun eten op een beroest duveltje...

Doffe ellende die pas goed aan de opperylakte kwam met het grote drama in de Bois-du-Casier-mijn van Marcinelle, twee jaar later. Op min 975 meter brak brand uit die het leven kostte aan 261 kompels, het merendeel gastarbeiders: Italianen en Vlamingen.

In één klap 183 weduwen en 392 wezen.

Er zat al een beetje kleurverlies op de dokumentaire uit 1987, maar nog steeds een monument. Wellicht zijn er nog weinig levenden onder de mannen en de vrouwen die in het stuk voorkwamen maar het blijft een onvergetelijk dokument, voor mijn part mag de BRTN het elk jaar vertonen.

Opdat mijn generatie die nog fostmannen heeft gekend hen niet zou vergeten. En opdat de generatie-na-ons zou weten dat er op vele plaatsen van de wereld nog fostmannen aan het zwoegen zijn.

PROFESSOR PIETERS BEGRIJPT AFWIJZENDE HOUDING VAKBONDEN EN PATRONAAT NIET
„GEDEELTELIJKE SPLITSING SZ SLUIT AAN BIJ SOCIO-EKONOMISCHE EN KULTURELE REALITEIT”

De overheveling van de kostencompenserende bevoegdheden (gezondheidszorg, kinderbijslag) van de Sociale Zekerheid naar de gemeenschappen is volgens de Leuvense prof Danny Pieters niets anders dan een toepassing van het „subsidiariteitsbeginsel”. Dat beginsel schrijft voor dat zoveel mogelijk bevoegdheden moeten worden toegekend aan de lagere bestuursniveau's. De Belgische werknemers- en werkgeversorganisaties scharen zich op Europees vlak volmondig achter dit principe, maar staan weigerachtig tegenover de konsekwente toepassing ervan in eigen land. Een houding waar Pieters weinig begrip voor heeft. Hij vraagt zich af waarom vakbonden en patronaat blind blijven voor de socio-ekonomische en kulturele verschillen in België zoals die tot uiting komen in de federale staatsstructuur.

Dat vertelde de prof tijdens een lunchgesprek ingericht door het Vormingscentrum Lodewijk Doosel.

In opdracht van de Vlaamse regering nam een interdisciplinaire studiegroep de financiële transfers in de Sociale Zekerheid onder de loupe. De voorzitter van deze groep, professor Danny Pieters, vroeg zich daarbij af of een gedeeltelijke overheveling van de Sociale Zekerheid naar de deelstaten klaarheid kan brengen in dit mistige dossier. Hij vertrok voor zijn ontleiding van de bestaande situatie en respecteert in zijn voorstellen de federale logika van ons land met haar exclusieve bevoegdheden voor de federatie en de deelstaten.

„SOCIALE FBI”

Over de beleidskonklusies bestond onenigheid tussen de diverse onderzoekers. Daarom stelde Pieters alvast zijn eigen bevindingen voor aan de buitenwereld. Hij wil de inkomensvervangende vergoedingen (werkloosheidsuitkeringen, pensioenen, bijstand, ...) federaal houden en de kostencompenserende vergoedingen (kinderbijslag, ziekte, invaliditeit, ...) doorschuiven naar de gemeenschappen. „Het gaat om een vrij eenvoudige operatie in de Belgische context”, stelt Pieters. Hij beperkt zich voor deze tweedeling trouwens niet tot de reeds bestaande uitkeringen: „Wat met de stijgende kosten verbonden aan de vergrijzing van de bevolking? Zal de federale overheid de pensioenen verhogen of zullen de gemeenschappen meer rusthuizen bouwen? Hier is weliswaar sprake van verschillende instrumenten, maar de doelstelling is dezelfde. Hoe de vergrijzing financieel aanpakken?”. In zulke discussies is het volgens Pieters van het allergrootste belang dat zowel de normerende, de uitvoerende als de financiële verantwoordelijkheid aan hetzelfde bestuursniveau worden toevertrouwd. Kortweg, een pleidooi voor samenhangende bevoegdheidspakketten.

Pieters maakt twee uitzonderingen op de algemene regel van de samenhangende bevoegdheidspakketten. Hij stelt voor de medische kosten die het gevolg zijn van een arbeidsongeval of een beroepsziekte federaal te houden. Volgens de strikte scheiding zouden de ziektekosten ten laste komen van de

gemeenschappen. „Vermits het echter gaat om een solidariteitsbijdrage van de werkgevers lijkt het beter deze bevoegdheid bij de federatie te laten”, argumenteert de onderzoeker. Wat gebeurt er indien de deelstaten een aanvullende pensioenregeling willen uitwerken voor hun ambtenaren? Pieters is voorstander van eenzelfde inkomensvervangende vergoeding voor alle Belgische ambtenaren. Op voorwaarde dat de deelstaten, naar eigen goeddunken, extra vergoedingen mogen geven aan hun ambtenaren. „Lukt dit niet, dan moeten de gemeenschappen en de gewesten zelf instaan voor alle inkomensvervangende uitkeringen voor hun ambtenaren”, waarschuwt Pieters.

In een federale staat zijn financiële transfers via de Sociale Zekerheid tot op zekere hoogte aanvaardbaar. Ze moeten dan wel gebaseerd zijn op objectieve verschillen. Wat echter met de controle op de korrekte toepassing van de federale spelregels? Pieters stelt voor het hiërarchisch toezicht en de slecht werkende ééntalige commissies te vervangen door een soort van „sociale FBI”. Die inspektiedienst moet erop toezien dat de reglementen van de Sociale Zekerheid overal op dezelfde manier worden toegepast.

Bij de overdracht van de kostencompenserende uitkeringen naar de gemeenschappen, zoals Pieter die ziet, zullen allicht een aantal praktische problemen rijzen. Momenteel hangen deze vergoedingen af van de beroepssituatie (werknemer, ambtenaar, zelfstandige) van de uitkeringsgerechtigde. Kinderbijslag, financiële tussenkomsten bij invaliditeit en ziekte worden berekend op basis van de professionele status. De aanknopingsfactor voor een uitkering is de beroepssituatie, en niet de woon- of werkplaats. Om zijn voorstellen te realiseren moest hij dus op zoek naar een andere aanknopingsfactor. Vermits het gaat om vergoedingen waar iedereen recht op heeft, ongeacht zijn professionele status, vindt de Leuvense onderzoeker dat „iedere ingezetene van een gemeenschap moet worden verzekerd voor deze risico's”. Anders gezegd: iedereen die in

Volgens professor Pieters komt er voor 2010 geen verandering in de financiële injecties die Wallonië van Vlaanderen krijgt.

Vlaanderen woont, heeft recht op kostencompenserende uitkeringen van de Vlaamse gemeenschap. De inwoners van het Brusselse hoofdstedelijke gewest kunnen kiezen voor één van de twee stelsels. Ze krijgen een beperkte overstapmogelijkheid.

NIET HINDERLIJK

In de transfers van Vlaanderen naar Wallonië komt geen verandering voor 2010. Zelfs bij een betere ekonomische conjunctuur in het zuiden van het land blijft deze trend aanhouden. De transfers blijven ook bestaan als Vlaanderen en Wallonië ekonomisch naar elkaar toegroeien. Dat blijkt uit de cijfergegevens in het onderzoeksrapport van Pieters en zijn kollega's. Wat zijn de determinanten van deze financiële overdrachten?

De verklaarbare en aanvaardbare transfers op grond van de demografische evolutie, de werkloosheidsgraad en de inkomens kontrasteren met de ondoorzichtige transfers in de gezondheidszorg. Pieters merkt op dat de verschillen in de gezondheidszorg verband houden met de medische kultuur boven en onder de taalgrens. „Een realiteit die men niet wil zien”, aldus de professor. Meteen verwijst hij daarbij naar de kinderbijslagen die in de loop der jaren zijn „uitgegroeid tot een extra financieringsmiddel voor hogere studies. „En dat terwijl onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid is”, verduidelijkt Pieters. Daarom lijkt het hem logisch de financiële verantwoordelijkheid voor de kinderbijslag over te dragen aan de deelstaten.

Dat de overdracht van de kostencompenserende vergoedingen naar de deelstaten een bedreiging zou vormen voor de Belgische Ekonomische en Monetaire Unie betwijfelt Pieters ten sterkste. Deze uitkeringen leggen slechts beslag op één derde van het totale sociale zekerheidsbudget. De inkomensvervangende uitkeringen spelen een veel grotere rol in het herverdelingsmechanisme op federaal vlak. Bovendien stelt hij vast dat de eengemaakte Europese markt weinig hinder ondervindt van het naast elkaar bestaan van twaalf verschillende sociale zekerheidsstelsels.

De bevoegdheid voor de inkomensvervangende uitkeringen (werkloosheid, pensioen) moet op het niveau liggen waar over het loon wordt onderhandeld. In België is dat vooralsnog het federale niveau. Naar de toekomst toe ziet Pieters de onderhandelingen over de lonen wel verschuiven naar het Europese niveau; wat dan zou impliceren dat de inkomensvervangende vergoedingen op termijn uit een gemeenschappelijke Europese pot zouden komen.

Wat het solidariteitsargument betreft, is Pieters vrij duidelijk: „Solidariteit is uit zijn eigenheid beperkt en gradueel. Mensen voelen zich meer betrokken bij wat hun bureu overkomt, dan wat er de inwoners van een ander dorp overkomt.” Hij vindt wel dat de grenzen-aan-de-solidariteit moeten gebaseerd zijn op aanvaardbare criteria. Voor de kostencompenserende vergoedingen (gezondheidszorg, invaliditeit, kinder-

bijslag) kiest Pieters resoluut voor de solidariteitskring van de gemeenschap. Voor hem is het onderscheid dat in de Belgische staatsstructuur werd gemaakt op basis van socio-ekonomische en kulturele verschillen tussen de deelstaten dan ook een basisgegeven in het debat over de ombouw van de Sociale Zekerheid.

Filip Vandenbroeke

⇒ *Ondertussen ging ook de lezing Naar een vierdaagse werkweek? door. Voor vrijdag 18 november (12u., algemeen secretariaat, Barrikadenplein) kan nog ingeschreven worden, dan spreekt Frans Crols (Trends) over Ekonomische groei en verankering. Info: tel. 02/219.25.00, fax: 02/217.35.10.*

**BEDRIJFS-
 PLANNEN
 LEVEREN 2000
 ARBEIDS-
 PLAATSEN OP**

De bedrijfsplannen maken deel uit van het crisisplan van de regering en hebben de bedoeling meer mensen aan het werk te zetten. De werkgevers worden aangezet om de beschikbare arbeid te herverdelen en krijgen per bijkomende werknemer jaarlijks 100.000 fr. vermindering op hun bijdrage aan de Sociale Zekerheid.

Hoeveel bedrijfsplannen zijn er op dit ogenblik al? Hoeveel ondernemingen van minder dan 50 werknemers hebben zo'n plan? Hoeveel bijkomende arbeidsplaatsen zullen die plannen tot gevolg hebben?

Dat wou kamerlid Etienne Van Vaerenbergh vernemen en kreeg van de minister van Tewerkstelling en Arbeid volgend antwoord.

SCHATTING

Op 11 oktober j.l. waren er 101 ondernemingen met meer dan 50 werknemers (of waar een vakbondsafvaardiging bestaat) die een bedrijfsplan hebben ingediend.

Voor wat de ondernemingen met minder dan 50 werknemers betreft en waar geen vakbondsafvaardiging bestaat zijn er 57 toetredingsakten ingediend.

Het aantal bijkomende arbeidsplaatsen dat door de bedrijfsplannen wordt gecreëerd wordt op ongeveer 2.000 geschat. Het gaat hier slechts om een schatting omdat sommige ondernemingen hun aanwervingen uitdrukken in percentages en niet in absolute getallen.

PROFESSOR EMERITUS LODE WILS EN HET DRAMA VAN DE VLAAMSE BEWEGING

Prof. Em. Lode Wils is niet de grootste vriend van de Vlaamsnationalisten. Met controversiële uitspraken over de kollaboratie, de fascistoïde Vlaamse beweging, de Vlaamse voormannen van weleer streek bij menig flamingant tegen de haren in. Naar aanleiding van zijn emeritaat gaf Lode Wils bij het Davidsfonds een dik boek uit, Vlaanderen, België, Groot-Nederland genaamd. Het besluit van dit boek vormde tevens zijn afscheidskollege. Hierin verklaarde hij na de verwezenlijking van het federalisme geen toekomst meer te zien voor een democratisch Vlaams-nationalisme dat niet anti-Belgisch en niet fascistoïde is.

Professor Wils past eigenlijk niet geheel in het bestek van deze reeks. Hij is geen voorzitter of vooraanstaande van één of andere Vlaamse strijdvereniging of cultuurfonds. Maar hij heeft enkele spraakmakende boeken geschreven over de Vlaamse beweging, het voorwerp van zijn jarenlange studie als historicus. De boeken werden in vele Vlaamsgezinde kringen verketterd, in sommige andere kringen de hemel in geprezen. Lode Wils is daarom binnen de Vlaamse beweging een controversieel figuur. Maar aangezien het vaak controversiële gedachten zijn die vernieuwend en bevruchtend kunnen werken, en aangezien het meningsverschil in veel gevallen de aanleiding vormt voor een gezonde en kritische reflectie over de eigen mening, besloten we hem in het kader van deze reeks te interviewen. De lezer zal merken dat ons gesprek met Lode Wils op een aantal punten het niveau van een dovemansgesprek niet oversteeg. Maar ook dovemansgesprekken kunnen soms leerrijk zijn.

In Vlaamsnationale kringen verwijt men U een eenzijdige en belgicistische visie op de Vlaamse beweging.

Lode Wils: „Elke historicus zal wel op een min of meer gebrekkige manier de geschiedenis benaderen. Ik zeg niet dat ik hierop een uitzondering ben. Anderzijds meen ik dat iemand die beroepshalve veertig, vijftig jaar bezig is met de studie van de Vlaamse beweging, allicht tot een hoge graad van objectiviteit, of een geringe graad van subjectiviteit, kan komen. En waarschijnlijk tot een hogere graad van objectiviteit dan beroeps politici, wie het er vaak om te doen is hun partij in de geschiedschrijving te verdedigen.

Het is zo dat de Vlaamse beweging, zoals elke beweging, stroming of partij trouwens, haar eigen beeld creëert, haar eigen mythe creëert. Welke zijn de belangrijkste propagandamiddelen van een beweging? Een ideaal-beeld van zichzelf ontwerpen, en een karikatuur maken van de anderen. Dat is wat een beweging aanhang, kiezers, publiek, etc. bezorgt. Het is de taak van de historicus deze mythen, die mengeling van halve waarheden en hele onwaarheden, gekreëerd voor de propaganda van een beweging, te ontrafelen en te weerleggen. Natuurlijk zegt men dat die historicus een vijand van de beweging is. Een historicus van

het kristendom is per definitie een ketter. Een historicus van het socialisme is bij bepaling een bourgeois. En zoals alle serieuze historici van de Vlaamse beweging, ontsnap ik ook niet aan dit etiket van vijand van de Vlaamse beweging.”

VOLKSUNIE

In uw afscheidskollege haalde U een citaat van professor Vos aan: "De Volksunie wilde zich van bij haar ontstaan als democratische partij profileren, maar bleef tegelijkertijd de solidariteit met de door de repressie getroffen Vlaamsnationalisten handhaven, en pleitte zelfs voor het recht op amnestie. Zo hielp ze de fascistoïde traditie in het Vlaams-nationalisme continueren." En nog van Vos: "Die fundamentele dubbelzinnigheid, van tegelijk het meeslepen van de fascistische erfenis en anderzijds het meespelen in het democratische spel, bleef in de jaren zestig en zeventig bestaan, totdat vanaf 1978 de rechtsradikalen met een eigen partij begonnen, het Vlaams Blok." U bent het daar mee eens?

Lode Wils: „Het weekblad WIJ is voor niet-geabonneerden moeilijk verkrijgbaar. U heeft mij vijf interviews opgestuurd die in deze reeks al verschenen zijn. In totaal tien bladzijden. Ik heb de moeite genomen niet alleen deze interviews aandachtig te lezen, maar ook de tekst op de achterzijde ervan. Op die tien bladzijden ben ik op drie artikels gestoten waarin solidariteit opgebracht wordt met de fascistische, Vlaamsnationalistische kollaboratie: een artikel van Hector De Bruyne in Volk en Staat, waaruit moet blijken dat De Bruyne als joernalist tijdens de oorlog kritisch bleef; een artikel over het proces Vindevogel, waarin gezegd wordt dat het boek dat recent over hem verscheen objectief en woord voor woord zijn proces weergeeft, maar waarin verzwegen wordt dat dit zogenaamd objectief woord voor woord verslag opgesteld is door de sekretaressen van een van de advocaten van Vindevogel, m.a.w. evident zéér partijdig is; en ten derde, het ergste, volgende tekst: "Herdenkingskomitee Limburgs Offer voor Vlaanderen". Daarin wordt gezegd dat Vlaanderen de bevrijding van België niet viert, maar de 242 Belgische repressie-moorden herdenkt, de tientallen Belgische verkrachtingen, de duizenden jaren Belgische gevangenis, dr. August Borms,

Elias aan het ziekbed van Borms. Prof. Wils: "Welke onrechtvaardige behandeling heeft men Borms aangedaan?"

Leo Vindevogel, Theo Brouns, Irma Laplasse en alle Vlamingen die wegens hun Vlaams-zijn werden vermoord, verkracht, gevangen gezet en gebroodroofd. Het is voor mij heel duidelijk dat het niet tot in de jaren zeventig, tot aan de stichting van het Vlaams Blok in 1978 is dat de Volksunie die fascistische erfenis meesleept, maar tot en met in 1994.”

U haalt drie voorbeelden aan...

Lode Wils: „Het is een konstant thema in uw blad. Evident. Dat is het kanaal waarlangs voortdurend fascistische invloeden worden gespoten in onze samenleving, vijftig jaar na de oorlog.”

Vindt U niet dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen een oordeel over de repressie en een oordeel over de fascistische kollaboratie van tijdens de oorlog?

Lode Wils: „Ja, akkoord. Ik denk dat er vandaag, vijftig jaar na de feiten, nog zeer weinigen niet zullen toegeven dat de repressie te zwaar geweest is. Het is trouwens zo dat de Volksunie en het Vlaams Blok kunnen bestaan dankzij het kultiveren van de solidariteit met de repressieslachtoffers. In ons rechtssysteem geldt na twintig jaar zelfs voor moordenaars de verjaring. Na vijftig jaar zal er dus niemand moeite mee hebben om de bestraffing van de kollaboratie te streng te vinden. Maar als historicus moet ik zeggen dat de bestraffing van de kollaboratie in Nederland en Frankrijk strenger is geweest dan in België. In Frankrijk zijn tienduizend mensen vermoord bij de bevrijding.”

En hoe komt het dan dat er

in Frankrijk en in Nederland al amnestie afgekondigd is, en hier nog niet?

Lode Wils: „Daar komen we op een stokpaardje van mij. In België heeft het amnestieprobleem zich ook al na de eerste wereldoorlog gesteld. Er zijn toen twee amnestiewetten uitgevaardigd, een in 1928 en een in 1938. De Vlaamsnationalistische partij van toen heeft heel duidelijk die amnestie niet gewild. Zij heeft daar enkel en alleen stemming rond willen maken tegen België. Wanneer er in 1938 voor de tweede keer een amnestiewet hangende was, hebben de Vlaamsnationalisten amendementen ingediend, ondertekend door Romsée en vier anderen, om de amnestie uit te breiden voor verklikkers, en om alle bevorderingen en benoemingen te herstellen en de financiële verliezen die daar uit het verlies ervan voortkwamen. Ze wilden m.a.w. dat wie door de Duitsers benoemd was tot sekretaris-generaal, en daarvoor na de oorlog wegens kollaboratie was gestraft, hersteld moest worden in zijn functie van sekretaris-generaal en de achterstallige wedden verbonden met die functie moest ontvangen. Daaruit bleek overduidelijk dat die amendementen enkel bedoeld waren om amnestie te beletten, en om verder stemmen te kunnen winnen op dat thema.”

AMNESTIE

„En wat zag men gebeuren in 1940? Diegenen die men amnestie verleend had waren er als de kippen bij om opnieuw met de Duitsers te kollaboreren. Het is logisch dat men in sommige kringen zegt: nu nooit meer amnestie. Dit vormt in belangrijke mate een verklaring van de

weigering van het woord "amnestie". België heeft wel al lang een feitelijke "amnestie" verleend, en in veel sterke mate dan in welk ander land ook dat door Duitsland bezet was en zich verdedigd had. Kent U één ander land waar zoveel gewezen kollaborateurs volksvertegenwoordiger, senator of minister zijn geworden? Dus het absoluut eisen van amnestie nu, is net als tussen de twee oorlogen, een middel om heibel te maken, stemmen te winnen, maar niet om de mensen te helpen.”

■ Dat is wel een sterke uitspraak.

Lode Wils: „Dat is een sterke uitspraak. Ook ik kom uit een katholiek-flamingantisch milieu. In het huis van mijn ouders zat een vriend verborgen die zich trachtte te onttrekken aan de straatrepressie. Maar we moeten toch alstublieft leren afstand te doen van onze propaganda, en de dingen zeggen zoals ze zijn. Waarom komt die eis tot amnestie of het wegwerken van de gevolgen van de repressie steeds maar terug bij die mensen die steeds een middel zoeken om België te vernietigen? Terwijl er waarschijnlijk geen enkele staat in Europa zo breed is geweest tegenover zijn verloren schapen als juist die "haat-staat België”.

■ Hoe denkt U zelf over amnestie?

Lode Wils: „Ik vind dat dit nu naar voren geschoven wordt als eis om daarmee stemming te maken, en wat de politieke partijen betreft, stemmen te winnen.”

■ Indien er al lang amnestie afgekondigd was, zou dit niet meer mogelijk zijn?

Lode Wils: „Neen, want om het even in welke mate men amnestie verleend zou hebben, het zou voor de pleitbezorgers van amnestie nooit ver genoeg gaan. De agitatie van precies dezelfde kranten en precies dezelfde mensen als in 1938 zou verder blijven bestaan. Niettemin ben ik ervan overtuigd dat men hoe meer hoe beter het gras voor de voeten van die agitatoren dient weg te maaien.”

■ Wat vindt U fascistoïde aan het pleiten voor het wegwerken van het onrecht van de naoorlogse repressie?

Lode Wils: „Lees toch wat er in uw eigen blad staat: "Vlaanderen herdenkt dokter August Borms". Hendrik Elias, de Leider van het VNV in de oorlog, noemde de verdedigers van de DeVlag en de SS, waarvoor Borms en Verschaeve optraden als vaandeldragers, publiek volksverraders. En terecht natuurlijk, want zij stonden onze verduitsing voor. Zij wilden ons nazificeren. En die mensen worden nu, o.a. in WIJ, zoals ik U heb voorgelezen, opgehield als slachtoffers. Als dat geen fascisering in de hand werken is?

Ik denk dat dit voor de Volksunie zeer gevaarlijk is, want op die manier is er geen reden om bij de VU te blijven. Met dergelijke artikels bereidt de VU

haar eigen mensen voor om naar het Vlaams Blok over te stappen. Zij ondermijnt haar eigen bestaan als democratische partij doordat ze in feite niet voluit democratisch is, maar dubbelzinnig blijft. Aan de ene kant wil ze een democratische partij zijn, en aan de andere kant blijft ze het fascisme voedsel geven."

■ **Geloof U dan dat het zo eenvoudig is om daar tabula rasa mee te maken?** Het artikel over Hector De Bruyne dat U citeert werd precies gepubliceerd door ons omdat het aantoonde dat er Vlaamsnationalisten waren die, zoals De Bruyne destijds als joernalist bij Volk en Staat, zich verzet hebben tegen het fascisme en de verduitsing, de gelijkschikking van de volkeren die onder de Duitse bezetting leefden. Er was niet alleen zwart en wit onder de oorlog, maar ook en vooral veel grijs.

Lode Wils: „Ja, dat is waar. Hector De Bruyne was geen echte nazi zoals Verschaeve en Borms. Maar fascistisch was het VNV gewis en zeker. Dat heeft Bruno De Wever in zijn recent boek "Greep naar de macht" overduidelijk aangetoond. Men kan er voortaan niet meer onderduiten dat het héle VNV, ik herhaal, het héle VNV, tijdens de oorlog onmiddellijk de fascistische koers gevolgd is. Maar een aantal VNV-ers heeft zich afgezet tegen de nazificering van hun fascisme door de De Vlag, de SS, Borms, Verschaeve, Ward Hermans en ga zo maar door. Na de oorlog werden niettemin die mensen opnieuw opgenomen in het geheel van de "wegens hun Vlaams-zijn vervolgde idealisten". Ik ben daarom erg gelukkig met een artikel van Frans Van der Elst in het Verschaeviana-jaarboek 1993, dat recent verscheen. Van der Elst schreef daarin een moedig stuk, getiteld: "Verschaeve, het einde van een mythe?", waarin hij heel harde en rake dingen zegt over de priester. Ik zou graag zien dat U dat artikel ook in WIJ overneemt. Maar ik vrees dat WIJ dat niet zal doen."

■ **In ons blad werd al geruime tijd geleden de mythe rond Verschaeve doorprikt.**

Lode Wils: „Welaan dan, ik hoop dat U ook dit artikel van Van der Elst zult willen publiceren."

ANTI-BELGICISME

■ **In uw afscheidskollege was U erg pessimistisch omtrent de overlevingskansen van een democratisch Vlaamsnationalisme na het Sint-Michielsakkoord.**

Lode Wils: „Het democratisch Vlaamsnationalisme had het federalisme als belangrijke doelstelling. Dat is nu verwezenlijkt. Wat blijft er nu nog over? Eventueel anti-belgicisme. Maar waarom zouden wij anti-Belgisch zijn? Het anti-belgicisme is volgens mij essentieel verbonden met de solidariteit met de fascistische Vlaamsnationalisten die gekollaboreerd hebben en die nu de zogenaamde slachtoffers van de repressie zijn. Ik zie niet in hoe er na de verwezenlijking van het federalisme via het Sint-Michielsakkoord naast een anti-Belgisch en fascistoïde Vlaams Blok nog plaats zou zijn voor een anti-Belgische maar niet fascistoïde

Volksunie. En anderzijds zie ik ook niet in wat een niet-anti-Belgisch democratisch Vlaamsnationalisme nog kan doen."

■ **U vermengt anti-belgicisme met fascisme.**

Lode Wils: „Dat is de historische ontwikkeling die duidelijk aangetoond wordt in het boek van De Wever."

■ **Volgens U kan men dus niet anti-belgicist zijn zonder fascist te zijn?**

Lode Wils: „Dat is natuurlijk theoretisch mogelijk. Maar historisch is het anti-belgicisme nu eenmaal gegroeid uit de kollaboratie, eerst al tijdens de eerste wereldoorlog met het aktivisme. Dat was trouwens ook al behoorlijk rechts. Het aktivisme was een creatie van de Duitse Flamenpolitiek, die ook gevoerd werd door de rechtse, zogenaamde völkische krachten in Duitsland. Welke was de mogelijkheid voor anti-Belgische Vlaamsnationalisten tussen de twee oorlogen om hun doel te bereiken? Hoe kon België tijdens het interbellum vernietigd worden? Daar was maar één mogelijkheid voor: een nieuwe oorlog, die zou gevoerd en gewonnen worden door een rechts-revanchistisch Duitsland. Deze anti-Belgische, gewezen aktivisten moesten noodzakelijkerwijze hun hoop stellen op een rechts, revanchistisch Duitsland, op de partij van Hitler. Het anti-Belgische is daardoor en door het algemeen politiek klimaat in Europa, tussen de twee oorlogen nauw verweven geraakt met het fascisme. Die verwevenheid werd bevestigd en versterkt door de kollaboratie tijdens de tweede wereldoorlog, en door de bestraffing van die kollaboratie na de oorlog. Zoals ik uit de artikels uit WIJ afleid, wordt dat beeld van de aanval van België op de

Vlaamse idealisten, zoals de repressie voorgesteld wordt, tot vandaag hoog gehouden. Ik zie geen feitelijke mogelijkheid om vandaag anti-belgicisme en fascisme uit elkaar te halen. Theoretisch kan dat, en hier en daar zal er wel een individu zijn die links gezind is en tegelijk anti-Belgisch. Maar 90% of meer van wie anti-Belgisch is, is ook min of meer fascistoïd gezind of omgekeerd."

■ **Het beeld dat door het officiële België na de oorlog van de kollaboratie opgehangen werd, stopte alle zwarten in dezelfde zak. De bestraffing van de politieke kollaboratie maakte bievoorbeeld omzeggens geen onderscheid tussen VNV-ers of De Vlag-ers. Kan men het daarom niet logisch en begrijpelijk noemen dat in de herinnering en de mythevorming over de kollaboratie in Vlaamsnationalistische kringen dit onderscheid tussen de ware nazi's van toen en min of meer fascistoïde Vlaamsnationalisten ook niet steeds duidelijk gemaakt wordt? En is het bijgevolg niet een beetje oneerlijk om iedereen die vandaag bepaalde Vlaamse voor-aanstaanden uit die periode in herinnering brengt af te schilderen als fascisten?**

Lode Wils: „Het is niet het officiële België dat de kollaborateurs veroordeeld heeft. Dat is weer zo'n typische propaganda-uitspraak van U. Het beeld dat in België van de kollaboratie opgehangen werd hebben we te wijten aan bepaalde linkse en kommunistische krachten in België. Ik heb in mijn boeken aangetoond dat er een tegenstelling bestond tussen links en rechts in de benadering van de kollaboratie. Het "officiële België" dat gewoonlijk in onze flamingantische literatuur met alle zonden

van Israël beladen wordt, belichaamd door de regering in Londen, haar besluitwetten en zo voort, scheerde alle kollaborateurs niet over dezelfde kam. In de boeken van Wilfried Pauwels over de bevrijdingsdagen van '44 en de rapporten van Ganshof Van der Meersch wordt aangetoond dat het niet de besluitwetten van Londen zijn die oorzaak zijn van de ontsparing van de repressie, maar wel het feit dat twee maanden en een half lang na de bevrijding niet de regering de macht in handen had, maar het verzet. Het verzet was gewapend en de regering niet. Half november '44 pas is het verzet gedeeltelijk ontwapend. Dat wil zeggen dat er pas van toen af geen kommunistische staatsgreep meer mogelijk was. Tot dan bestond die mogelijkheid wel. Maar ook daarna bleef het verzet nog veel wapens houden. In mei-juni 1945 heeft het verzet opnieuw naar straatgeweld gegrepen. Het is om dat straatgeweld in te dijken dat toen mensen zijn gefusilleerd zoals Irma Laplasse. Er werden door het verzet rechters vermoord omdat ze in hun ogen te klement waren tegenover de kollaborateurs, advocaten werden geïntimideerd enzovoort.

Het is een propagandistische en leugenachtige voorstelling te zeggen dat het officiële België de excessen in de repressie begaan heeft. Het linkse België, en ook het linkse Vlaanderen, is daarvoor verantwoordelijk. Je mag niet vergeten dat de Vlaamse beweging na de oorlog door de grote meerderheid van de Vlaamse bevolking uitgespuwd werd. Als kind was ik er getuige van hoe het volk bij de bevrijding van Antwerpen eiste dat de Vlaamse leeuw die naast de Belgische driekleur hing aan het Sint-Lievenskollege weggenomen zou worden. Die vod van de Vlaamse verraders moest weg. Het is aan de vastberadenheid van de priester-directeur te danken dat de vlag niet gestreken werd."

■ **Niettemin werden de kollaborateurs feitelijk op één hoop geveegd. Is het niet begrijpelijk dat ze daardoor zelf naderhand het onderscheid dat tijdens de oorlog bestond gaan minimaliseren?**

Lode Wils: „Akkoord. Er zijn tendenzen aanwezig om de eenheid tussen alle gewezen kollaborateurs te bewerkstelligen en bewaren. In Broederband bvb. stelt men die eenheid sterk voorop."

■ **In sommige kringen stelt men die eenheid zo sterk voorop dat het voor gewezen kollaborateurs moed vergt om ze opnieuw te verbreken, en te wijzen op de ideologische verschillen die er tijdens de oorlog bestonden.**

Lode Wils: „Precies. Ik denk dat het vandaag bijna onmogelijk is om dat onderscheid nog te maken. Daarom heb ik in mijn afscheidskollege gezegd dat het mij uitgesloten lijkt dat in de praktijk die scheiding vandaag kan doorgevoerd worden. Ik heb de oproep geciteerd van De Belder, Eykens en d'Espallier tot een scheiding in de Vlaamse beweging tussen een democratische Vlaamse beweging en een beweging rond het Vlaams Blok. Ik vrees dat de scheiding tussen democratische

en fascistoïde Vlaamsnationalisten die deze auteurs voorstaan onmogelijk is. Wij kunnen ons verleden niet afleggen alsof we van kledingstuk verwisselen. Dat is het drama waarmee onze Vlaamse beweging worstelt. Net zoals de Waalse beweging met haar linkse en kommunistische verleden opgescheept zit. In Henegouwen stemde in 1946 een kwart van de bevolking stalinistisch."

BORMS

■ **Is het juist omwille van dat historisch drama dan niet oneerlijk om te blijven spreken over "de fascistoïde stroming die door de VU tot op vandaag in de Vlaamse beweging ingespoten wordt"?**

Lode Wils: „Maar enfin, lees de artikelen uit WIJ die ik aanhaalde! Als August Borms verheerlijken, als zeggen dat het bestraffen van Borms een moord was, als dat het fascisme niet propageren is, dan weet ik het niet meer. August Borms was een vaandeldrager van een uitgesproken nazi-beweging!"

■ **Maar dat betekent toch niet dat de mensen die Borms herdenden vandaag fascisten zijn?**

Lode Wils: „Ah toch wel, dat is evident. Wat zijn het anders? Zij verheerlijken mensen die allemaal fascist geweest zijn, juist omwille van het feit dat ze fascist waren. Wat is dat dan anders dan zelf het fascisme verspreiden? Dat is propaganda voor het fascisme!"

■ **Borms mag nog, zoals U stelt, een fascist van het zwaarste water geweest zijn, de behandeling die hem te beurt viel was toch niet bepaald rechtvaardig?**

Lode Wils: „Hoe dat? Wanneer? Wanneer werd Borms onrechtvaardig behandeld? Of ontkent U het recht dat men diegenen die Elias volksverraders noemde bestrafte? Mocht dat dan niet? Want dat is wat men met Borms gedaan heeft. Of vindt U dat Borms na de eerste wereldoorlog onrechtvaardig behandeld werd? Toen men hem, zoals alle andere aktivisten, onmiddellijke vrijlating beloofde op voorwaarde dat hij zou beloven niet meer aan politiek te doen.

Wat hij niet wilde beloven en daardoor tien jaar lang in de gevangenis heeft gezeten. Welke onrechtvaardige behandeling heeft men Borms aangedaan? Vindt U dat men in Nederland door het fusillieren van Mussert deze man onrecht aangedaan heeft? Indien U ja zegt, dan ga ik antwoorden dat U nog altijd propaganda voor het fascisme maakt."

■ **Dus zeg ik geen ja.**

Lode Wils: „Nu, ik vind de behandeling van Borms wel politiek onwijs. Ik vind het jammer dat men die man die ziek en oud was niet rustig liet sterven zoals De Gaulle Pétain rustig heeft laten sterven. De Gaulle was veel verstandiger door de ter dood veroordeelde Pétain niet te laten fusillieren.

Maar ik ben er zeker van dat indien men Borms had laten leven, de mensen die nu over de moord op Borms spreken dan nog over de moord op Borms zouden spreken. Zoals ze nu

Prof. Wils: "Waarom komt die eis tot amnestie of het wegwerken van de gevolgen van de repressie steeds maar terug bij die mensen die steeds een middel zoeken om België te vernietigen?"

spreken over de moord op Dom Modest Van Assche. Van Assche is door zijn ziekte gestorven in de gevangenis. En niet "bezweken aan zijn martelingen."

Het zware verwijt dat ik bovendien aan de toenmalige leiders van het Vlaamsnationalisme maak, is dat zij in september '44 gevlucht zijn. En pas teruggekomen zijn wanneer de volkswroede, aangestookt door links, niet alleen door de kommunisten maar ook door een aantal socialistische en liberale bladen, geluwd was.

Die volkswroede heeft ertoe geleid dat men bloed eiste. Dat zorgde voor woelingen die men trachtte te kalmeren door een aantal doodvonnissen uit te spreken. Ik heb bewondering voor iemand als Vindevogel, die gebleven is. Hij heeft het met zijn leven bekocht. Indien een tiental Vlaamsnationalistische leiders de moed had gehad hun leven te geven, dan zouden zij daarmee hun volgelingen veel bespaard hebben.

Het waren nu vaak de kleine garnalen die in de eerste maanden na de bevrijding, toen de oorlog nog voortduurde, de zware straffen kregen. Vergeet niet dat sommige van die leiders ook na de bevrijding nog soldaten rekruteerden voor Duitsland, dat V-bommen afvuurde op België en nog duizenden burgerslachtoffers maakte."

■ Is het op dat ogenblik nog mogelijk om de zaak zo nuchter te analyseren zoals wij dat hier en vandaag kunnen?

Lode Wils: „Nee, dat geef ik toe. Ik zeg ook niet dat ik zelf de moed zou gehad hebben om te blijven indien ik in hun schoenen had gestaan."

■ Was het lot van de gevluchten van september '44 niet zo zeer met nazi-Duitsland verbonden dat ze niet anders konden dan mee met de Duitsers op de loop gaan, in de achteraf tijd geblesse hoop dat de kansen voor Vlaanderen nog zouden keren?

Lode Wils: „Kansen keren voor Vlaanderen? Dat was voor Van de Wiele de volledige nazificering en verduitsing van Vlaanderen! Maar het voorbeeld van Vindevogel en ook van Theo Brouns bewijst dat men zijn hachje slechts kon redden door in die omstandigheden te vluchten."

■ U zegt dat we ons verleden niet zomaar naast ons neer kunnen leggen. Maar kan er geen onderscheid gemaakt worden tussen de geschiedenis van een beweging of een partij, en haar aktueel programma? In het aktueel programma van de Volksunie zult U niet zo makkelijk fascistische ideeën terugvinden.

Lode Wils: „Zoals de door mij geciteerde Louis Vos vind ik dat juist door dat welbepaald beeld van de kollaboratie te blijven uitdragen, ook het fascisme gekontinueerd wordt. De Volksunie wil een democratische partij zijn, en is dat ook, maar langs de andere kant blijft ze fascistische reflexen voeden en onderhouden door haar solidariteit met de fascistische kollaboratie."

Ik betreur dat, en ik vrees dat het onmogelijk is voor de Volks-

unie om zich daarvan los te maken. Ik vrees dat de Volksunie haar solidariteit met de kollaboratie niet kan afwijzen.

Het is mijn mening dat de Volksunie daardoor ook haar eigen voortbestaan ondermijnt, omdat zij door haar houding, die wellicht niet anders kon, het Vlaams Blok heeft voorbereid en laten groeien."

VLAAMSE BEWEGING

■ Meent U niet dat het fascistische Volksunie-elektoraat, dat na de oorlog buiten de VU geen alternatief had, vandaag al lang overgestapt is naar het Vlaams Blok?

Lode Wils: „Maar nee. U kreert door die solidariteit met de kollaboratie zoals ze tot vandaag tot uiting komt in uw blad steeds nieuwe fascistische kiezers en kaders. Jonge lezers, die geen herinnering meer hebben aan wat de kollaboratie was, krijgen door die artikels opnieuw het fascistische gedachtegoed ingelepeld. Door de fascistische van toen af te schilderen als helden en martelaren leert U de jeugd opnieuw fascistisch worden."

■ U vraagt het onmogelijke: als iedereen in Vlaanderen die een beetje solidariteit betuigt

of zich verbonden voelt met wat men de slachtoffers van de repressie noemt fascistische is, dan zijn er verdraaid weinig Vlaamse niet-fascistoiden. Volgens U zit zelfs iedereen die in de brede zin ijvert voor meer Vlaams zelfbestuur in hetzelfde fascistische schuitje.

Lode Wils: „Inderdaad. Wij zijn helaas zodanig verweven met ons verleden dat het de Vlaamse beweging tot vandaag beïnvloedt. Maar dat is een invloed die ik heel schadelijk vind en die ik wil bestrijden."

■ Maar dan moet U de Vlaamse beweging zelf bestrijden, vermits de invloed zo diep in de beweging gedrongen is.

Lode Wils: „In het Vlaamsnationalisme is die invloed zo diep doorgedrongen dat deze politieke stroming er onlosmakelijk mee verbonden is. Maar niet in de Vlaamse beweging."

■ Kijk dan eens rond in de Vlaamse beweging. Is de fascistische invloed dan afwezig in bv. het katholieke Davidsfonds?

Lode Wils: „Nee, maar ik beschouw het Davidsfonds als een Vlaamsnationalistische vereniging. Ik ben er dan ook sedert twee jaar geen lid meer van."

■ Noem dan eens een vereniging uit de Vlaamse beweging waar deze fascistische invloed niet meespeelt?

Lode Wils: „In mijn boek "Van Clovis tot Happart" schreef ik dat al sedert het interbellum de leiding van de grote Vlaamse kultuurverenigingen in handen was van nationalist. En dat bleef zo daarna. Men ga maar de leiding na sinds de bevrijding, van Davidsfonds, VTB-VAB, Zangverbond en IJzerbedevaartkomitee, Vlaamse Oudstrijders, Vlaamse Volksbeweging, Verbond van Vlaamse Academics, Vereniging van Vlaamse Professoren, tot zelfs het Willemsfonds. Ik besloot: "Wie geen verband ziet met de stuwung die van dergelijke verenigingen uitging voor zelfbestuur, en nu bij sommigen voor onafhankelijkheid, sluit vrijwillig de ogen." Kijk naar de interviews met de kopstukken van die verenigingen die al in WIJ verschenen. Hoe sterk de repressie en amnestie nog steeds vooraan staat."

■ Het is ook vijftig jaar geleden dat België bevrijd werd.

Lode Wils: „Ja. Vandaag gebruikt men de amnestie-eis als een middel om tot Vlaamse onafhankelijkheid te komen. Men weet dat men in links Wallonië

geen amnestie zal willen, en dus moet de boel geforceerd worden. Desnoods moet de Vlaamse Raad het dan maar zelf doen, en daar ziet het Vlaamsnationalisme een breekijzer in om België te vernietigen."

■ Dat is volgens U de strategie die de verenigingen en partijen van die strekking volgen?

Lode Wils: „Ja, dat is heel duidelijk hun strategie. En als België springt, wordt vader of grootvader in plaats van landverrader martelaar. Het illustreert hoe fascisme, anti-belgicisme en Vlaamsnationalisme met elkaar verstrengeld zijn. Zoals de suiker opgelost wordt in de koffie, en er niet meer uitgehaald kan worden, tenzij theoretisch in een laboratorium. Onvermijdelijk zal ook de Volksunie blootstaan aan de verleiding om zichzelf een nieuwe bestaansreden te geven door haar anti-belgicisme te radikaliseren."

Peter Dejaegher

∞ Vlaanderen, België, Groot-Nederland. Lode Wils. Uitg. Davidsfonds, Leuven, 1994.

(Volgende week: VCK-voorzitter Richard Celis)

GEDENKBOEK JORIS VAN SEVEREN RAADSEL BLIJFT RAADSEL

Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de geboortedag van Joris van Severen (°1894 te Wakken) is een gedenkboek verschenen waaraan meerdere auteurs hun medewerking verleend hebben. Ieder van hen behandelt een eigen onderwerp, steeds in verband met de figuur van Joris van Severen. Deze onderwerpen zijn nogal uiteenlopend en zoals te verwachten zijn de bijdragen niet allemaal van hetzelfde gehalte. Om een idee te geven van de inhoud van het boek som ik even de onderwerpen die aan bod komen op.

Na een inleiding van de hand van J. Werkers begint het boek met een bijdrage van Pieter Jan Verstraete over „Joris van Severen en de Vlaamse Beweging". Daarop volgt een studie over het tijdschrift *Ter Waarheid* van Joris van Severen, geschreven voor Vik Eggermont. Jan D'haese levert een uitvoerige bijdrage over Joris van Severen in de beeldende kunst. (Er bestaan zeer veel portretten van Van Severen, vooral getekend, maar ook geschilderd en beeldhouwd.) Alfons Sengier heeft het over Van Severen in de literatuur. Volgt een bijdrage van Maurits Cailliau over Van Severen en de Katholieke Leer en een andere van M. Duyck over het maatschappijbeeld van Joris van Severen. Luc Pauwels en Hildegonde de Bois behandelen het onderwerp „Joris van Severen en de conservatieve revolutie". Ward Kennes heeft het over „de nationale visie van Joris van Severen". Tenslotte is er een bijdrage van Hadewich Cailliau over Van Severen in de geschiedschrijving en een laatste over „De mens Joris van

De figuur van Joris van Severen, ooit „een raadsel" genoemd, blijft een grote aantrekkingskracht uitoefenen.

Severen in de visie van Louis Gueuning" van de hand van Paul Meeus. Zoals men kan vaststellen een hele reeks bijdragen zonder onderlinge samenhang. Het gaat hier dus geenszins om een levensbeschrijving van Joris van Severen. Gezien de opzet is dit een soort „hulde album", waarvan men niet mag verwachten dat het afstandelijk en kritisch opgevat is.

Het is opvallend dat niettegenstaande de afschuw voor het fascisme (zonder nuancering), de verheerlijking van Joris van Severen stand houdt. Wat be-

wijst dat hij niet alleen op zijn volgelingen, maar ook op jongeren die hem niet gekend hebben een aantrekkingskracht blijft uitoefenen. Een eenduidige verklaring voor dit verschijnsel werd tot nu toe niet gegeven. Een objectieve benadering van Joris van Severen blijkt moeilijk. Enerzijds zijn de vereerders blind voor een aantal aspecten die toch onloochenbaar zijn. De weg die Van Severen volgde was zeker niet rechtlijnig. Hij begon zijn loopbaan als Vlaams-nationalist, scherp anti-Belgisch. Men herinnere zich zijn, in het Frans

gehouden, redevoering in het parlement die eindigde met de uitroep: „La Belgique qu'elle crève!".

Van Severen behoorde tot de extreme vleugel van het Vlaams-nationalisme en was een fervent verdediger van Groot-Nederland. Later heeft hij het Vlaams-nationalisme de rug toegedraaid en met zijn „nieuw marsrichting" kwam hij terecht in het belgicistische kamp, buiten de Vlaamse beweging. Een demokraat was hij beslist niet. Hij onderging de invloed van Charles Maurras en de Action Française en van de fascistische gedachtenstroming. Het volstaat een jaargang van *Hier Dinaso!* te doorbladeren om zich rekenschap te geven van de strekking, de ideologie en de methode van propaganda voeren. Wanneer men dit herdenkingsboek leest krijgt men toch een zeer eenzijdige voorstelling.

De tegenstanders, anderzijds, aanvaardden niet dat het fascisme van Van Severen idealistisch kan zijn en niet noodzakelijk op dezelfde voet moet gesteld worden met het nationaal-socialisme.

Kortom de bijdragen die in dit boek gepubliceerd werden zijn, in mindere of meerdere mate, interessant en lezenswaard, maar geven geen globaal en objectief beeld van de figuur Van Severen en zijn beweging.

F.v.d.Elst

∞ Gedenkboek Joris van Severen - 1894-1994. Uitgave Nationaal Studie- en Documentatiecentrum Joris van Severen, Guido Gezellestraat 18 te 2630 Aartselaar (03/887.47.90), 1994, 352 blz., 1.250 fr.

EEN OP ZEVEN EUROPEANEN ONDER ARMOEDEGRENS

„EUROPA IS RIJK AAN ARMOEDE EN WERKLOOSHEID“

Zo begon het Nederlandse PVDA-Europarlementslid Wim van Velzen zijn tussenkomst naar aanleiding van een Europees debat over het niet opstarten van het vierde armoedebestrijdingsprogramma. Terecht stelde hij dat de paradox schrijnend is: meer dan vijftig miljoen burgers van de Unie leven onder de armoedegrens en dat aantal neemt elk jaar met ongeveer een miljoen toe. Dat proces duurt al zo'n vijftien jaar en niet alleen de zuidelijke landen van de Unie hebben er mee te kampen. In het Verenigd Koninkrijk groeit één op de vier kinderen op in armoede. Verontrustend is daarenboven dat niet alleen veel vrouwen door armoede, werkloosheid, dakloosheid en uitsluiting getroffen worden, maar daarnaast ook steeds meer kinderen. Armoede is niet langer een probleem van individuen of van een enkele lid-staat maar nu ook in de gehele Europese Gemeenschap.

17 oktober was de dag die door de Verenigde Naties werd uitgeroepen als internationale dag van de bestrijding van de armoede. Meteen een aanleiding voor VU-Europarlementslid Jaak Vandemeulebroucke om in het Europees Parlement een interpellatie te houden over het Europese armoedebestrijdingsprogramma.

Sedert enige jaren loopt in de Europese Unie een armoedebestrijdingsprogramma. Het derde armoedebestrijdingsprogramma liep af begin juli dit jaar. Het vierde armoedebestrijdingsprogramma werd ondertussen door de Europese Commissie ingediend. Het Europees Parlement verstrekte een positief advies. Maar... de Raad van Ministers slaagt er maar niet in de nodige maatregelen uit te vaardigen. Raadsvoorzitter Duitsland roept zelf het subsidiariteitsprincipe in om niets te moeten doen. Wraakroepend voor de 50 miljoen Europeanen die dagelijks op zoek zijn naar:

een menswaardig leven, voedsel voor hun kinderen, een fatsoenlijk onderdak.

1 OP 7

Volksunie-Europarlementslid Jaak Vandemeulebroucke verwees in zijn tussenkomst naar de indrukwekkende initiatieven die in Gent (o.l.v. Maurits Coppieters) en Brussel genomen werden tegen het sociale onrecht van wat wij nu de vierde wereld plegen te noemen. En hij viel scherp uit tegen de regering Major.

J. Vandemeulebroucke: „Wij hoorden in Gent en Brussel schrijnende getuigenissen van mensen voor wie blijkbaar geen enkel sociaal vangnet bestaat en dat in een land dat kan bogen op een bijzonder goed gestructureerd stelsel van sociale zekerheid. Wat moet het dan niet zijn in landen waar het sociaal gegeven minder sterk is uitgebouwd. Zo leven in de Europese Unie meer dan 50 miljoen mensen beneden de armoedegrens, één op zeven dus. Uitgerekend het grootste percentage

In de Europese Unie leven 50 miljoen mensen beneden de armoedegrens...

onder hen zijn inwoners van het Verenigd Koninkrijk, de lidstaat die uitgerekend niet mee wou doen met de sociale ruimte in het kader van Maastricht. Dat spreekt op zichzelf al boekdelen. Van de 50 miljoen uitgesloten zijn er 5 miljoen dakloos. Meer dan 70% van die 5 miljoen zijn jonger dan 40 jaar en deze maatschappelijke marginalisering neemt steeds maar verder toe, onder meer ten gevolge van de economische recessie. Meer nog, een aantal landen die het moeilijk hebben om de opgelegde normen voor de Monetaire Unie te halen, dreigen te besparen op hun inspanningen tegen de armoede.”

Johan Sauwens. Hij onderstreepte dat die moet gebeuren via het uitwisselen van schrijvers en docenten, de aktualisering van bibliotheken, het geven van voorlichting, de bijscholing en het uitwisselen van studenten.

Sauwens onderlijnde ook het belang van de economische bijstand die Vlaanderen aan Zuid-Afrika kan geven. Hij zat daarmee in eenklank met minister-president Van den Brande, die samen met minister De Batselier, een politieke missie leidde in Zuid-Afrika en die voor een half miljard steun heeft toegezegd, gespreid over drie jaar.

Samen waren de drie Vlaamse politieke voormannen overigens op de vestiging van Jansen Pharmaceutica in Johannesburg, waar niet alleen 300 mensen werk vinden, maar waar ook een sociaal-pedagogisch project wordt uitgewerkt dat gericht is op de zwarten.

(MvdB)

Raad het aktieprogramma dat sedert april niet meer op de agenda heeft gestaan, in december op de agenda plaatst. De Raad moet, aldus de Europarlementsliden, nu eindelijk haar verantwoordelijkheid maar eens opnemen.

AFWEZIGE PERS

Ondertussen zijn de Europese verkiezingen nu ruim 4 maanden voorbij. De nieuw verkozenen kwijten zich behoorlijk van hun taak. Het absenteïsme is laag. Bij de Vlaamse Europarlementsliden is het haast onbestaande. Maar dat kan niet gezegd worden van de Vlaamse pers. BRTN-TV en VTM zijn totaal afwezig. BRTN-radio doet een behoorlijke inspanning om de belangrijkste debatten te coveren. Voor de rest is het huilen met de pet op. Alleen Belga, De Standaard en Paul Goossens (Knack/De Morgen) tekenden present. Het werk in Brussel (kommissies) en Straatsburg (plenaire vergadering) komt niet aan bod in de media. Nochtans stonden er de jongste maanden redelijke concrete thema's op de agenda (stemrecht, armoedebestrijding, plutoniumsmokkel, de begroting, ...). Een gezamenlijk charmeoffensief naar de Vlaamse pers door alle Vlaamse Europarlementsliden lijkt dus meer dan ooit aangewezen. Of wachten de persmensen alleen maar op spektakulaire rapporten en schandaaltjes?

Bart Staes

SAUWENS WIL SAMENWERKING TUSSEN VLAANDEREN EN ZUID-AFRIKA

Kaapstad – Tijdens de handelsmissie, die minister Johan Sauwens in Zuid-Afrika leidde, werd ook aandacht besteed aan de bindingen die Vlaanderen en Zuid-Afrika op cultureel gebied en op het stuk van de taal hebben. Sauwens sprak op de meeste bijeenkomsten die hij met overheidspersonen had Nederlands. Zijn gesprekspartners Afrikaans.

„Wij hadden geen enkele moeilijkheid om mekaar te verstaan”, zei de minister achteraf op een perskonferentie. Ook tijdens zijn officiële toespraken in Johannesburg, Durban en Kaapstad sprak Johan Sauwens veelal Nederlands. Zowel in Johannesburg als in Kaapstad wees hij op de taalkundige verwantschap van Vlaanderen en Zuid-Afrika. Hij onderstreepte dat op dit ogenblik ongeveer 15 miljoen mensen in het land (blanken, zwarten en kleurlingen) het Afrikaans spreken.

„De bijzondere band tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika vindt evenwel niet alleen zijn oorsprong in de taalverwant-

schap”, zei de minister. „Ook de ongelijke strijd van de Boeren tegen het Britse leger in het begin van de eeuw, droeg er toe bij dat de Vlaming zich met de Zuidafrikaan verbonden voelt.”

SAMENWERKING

Johan Sauwens zei voorts dat de heropbouw van het nieuwe Zuid-Afrika mede een zaak moet zijn van Vlaanderen, ook al is dat een kleine natie. Via de Nederlandse Taalunie ziet de minister een mogelijkheid om een wezenlijke bijdrage te leveren tot de culturele reïntegratie van Zuid-Afrika. „Er is een inhaalbeweging nodig”, zei

MIDDELEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Europese programma's zijn natuurlijk slechts druppels op een gloeiende plaat maar ze zijn buitengewoon belangrijk als symbool voor de aandacht en de betrokkenheid van de Europese Unie bij het lot van armen en werklozen. Natuurlijk is werkgelegenheid een belangrijk instrument om sociale uitsluiting te bestrijden, maar de geschiedenis leert ons dat economische groei niet automatisch tot minder armoede leidt en dat economische vooruitgang en armoede juist vaak hand in hand gaan.

Zo bedroeg in 1975 in Europa het aantal armen 38 miljoen, in 1985 44 miljoen en nu rond de 53 miljoen. Het is tegen de achtergrond van die feiten positief dat elf lidstaten in het Sociaal Protocol bij het Verdrag van Maastricht besloten de sociale uitsluiting op Europees vlak te bestrijden. Het voorstel van de Commissie om de kredieten voor het armoedebestrijdingsprogramma te verdubbelen van 2,3 miljard frank naar ietsje meer dan 5 miljard frank is daarvan een logisch gevolg.

Het is daarom onbegrijpelijk en onaanvaardbaar voor het Europees Parlement dat

Duitsland, het land dat nu het voorzitterschap van de Raad bekleedt, de vaststelling van de programma's tot op heden blokkeert. De huidige voorzitter weigert het onderwerp zelfs maar op de agenda te zetten en naar de argumenten daarvoor moeten we ook op dit moment maar raden. Duitsland verschuilt zich waarschijnlijk achter subsidiariteit, en dat is onterecht. Het betreft hier nadrukkelijk geen programma voor concrete armoedebestrijding op Europees niveau maar een overkoepelend programma ter ondersteuning van initiatieven tot verbetering en vernieuwing van de gebruikte methoden en te gebruiken methoden in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting op lokaal en nationaal niveau. Middelen hiertoe zijn bijvoorbeeld de uitwisseling en kennis van ervaring in een netwerk van organisaties die zich bezighouden met bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.

De subsidiariteit komt met die programma dus absoluut niet in het geding omdat elke lidstaat volledig verantwoordelijk blijft voor de zorg voor zijn minderbedeelde onderdanen.

JAN LOONES EN JAN CAUDRON IN MOZAMBIQUE:

„ER KAN EEN NIEUW TIJDPERK AANGEBROKEN ZIJN“

Het Mozambikaans verhaal is ongelooflijk. Het is het verhaal van een Afrikaans mislukt marxistisch-leninistisch experiment. Het is het verhaal van een verschrikkelijke burgeroorlog, die sinds zestien jaar (eigenlijk zelfs dertig) duurt, en die het sociaal en maatschappelijk leven volledig heeft ontredderd. Het is ook het verhaal van het internationale politieke spel, waar de wapenindustrie zich zo wellustig op ent.

De Frelimo-Renamo-oorlog is er geen geweest van legers. Het was een oorlog van benden, waarbij men, na het horen van allerlei getuigenissen, ook niet meer zo goed weet of eigenlijk enkel het Renamo de „bandidos“ waren: als de ene kwam plunderen, en het vee had weggestolen, dan kwam 's anderendaags de wederpartij op dezelfde plaats nog eens plunderen omdat men het vee had meegegeven.

Beiden rekruteerden hun „soldaten“ zeer jong (11, 12 jaar), waarbij kinderen uit hun gezinnen werden weggeroofd om ze dan zelf de uitmoording van hun eigen gezinnen te laten bijwonen. De verhalen waarbij de jongens dan zelf hun vader vermoordden worden bevestigd.

Het resultaat is een maatschappij waarbij de structuren totaal zijn afgebroken en er geen enkele moraal meer overblijft.

In dat klimaat is, in een grote UNO-operatie (UNOMOZ) het vredesproces opgestart sinds '90, met een nieuw steunpunt in de voorbije verkiezingen van eind oktober 1994.

„OBSERVATOR INTERNACIONAL“

Tegen een dergelijke politieke en sociale achtergrond kan een opdracht tot verkiezingswaarneming (binnen de AWEPA-delegatie) uiteraard niet anders dan veel breder zijn dan een louter technische onderneming.

Technisch bestond de taak erin om, binnen een bepaald gebied, de regelmatigheid van de verkiezingsverrichtingen na te gaan, met de bedoeling via de rapportering van de enkele duizenden internationale waarnemers een konklusie te trekken naar het „free and fair“ (vrij en eerlijk) karakter van deze verkiezingen.

Daartoe waren er, in de regio van de waarnemingen, de contacten met het plaatselijk verkiezingskomitee; de partijen (17 in totaal); de aanwezigheid in de verschillende „mesas de voto“ in de regio; de aanwezigheid bij het tellen van de stemmen; de onmiddellijke rapportering (voor ons via Beira en Dondo naar Chimoio en Maputo).

Buiten de technische opdracht was het uiteraard veel boeiender bij de officiële, bij de tegenwoordigers van de politieke partijen en bij de bevolking een poging te doen om na te gaan wat hun hoop en verwachtingen waren; welke oplossing zij zien naar de toekomst; hoe leeft het volk en hoe zal het overleven?

VU-senator Jan Loones werd naar de Renamo-gebied gezonden, met name de nederzetting

Savane (distrikt Dondo, provincie Sofala, op 60 km van Beira). Binnen het distrikt vielen 22 dorpen en gehuchten, die nagenoeg alle werden bezocht. In het betreffende „team-31“ was nog een parlementarier uit Zambia opgenomen (Simon Mwile) met de plaatselijke „driver“ Azarias.

De verkiezingen in de betreffende Renamo-regio werden massaal bijgewoond. De tafereel van honderden meters lange wachtende files, gedurende uren, waren legio. Het Renamo-dorp Savane was wel zeer merkwaardig daarbij. De vijftienhonderd kiezers gaven de indruk ofwel allemaal kreupel te zijn (meer dan 200 jonge teruggekeerde soldaten op krukken), ofwel vrouwen in verwachting, liefst nog met een kind op de rug.

VU-kamerlid Jan Caudron kwam terecht in de provincie Tete met bijzonder moeilijk bereikbare dorpen, ook daar honderden mensen vele uren wachtend in de zon om te stemmen.

De Sofala-provincie, met de havenstad Beira als groot centrum, lijkt, als voornaam Renamo-gebied, vooral geërgerd door de frustratie tegenover het zuiden van het land, dat voornamelijk Frelimo is, met als groot centrum de hoofdstad Maputo. Uit contacten met jonge Renamo-leiders (voornamelijk één ervan, Domingos Sande) blijkt dat de ideologische links-rechts verhoudingen voorbijgestreefd zijn. In de plaats daarvan is er een strijd tussen regio's gekomen, naar investeringen en gelijke behandeling.

De economische programma's van de politieke partijen blijken overigens zeer dicht bij elkaar te liggen. Niemand spreekt nog over nationalisering en/of kollektivisering. De klok staat op ontwikkeling van de landbouw en aantrekking van buitenlandse investeringen en toerisme.

GEVAARLIJKE OPDRACHT?

De internationale verkiezingswaarnemers werden vooral op het hart gedrukt zeer voorzichtig te zijn. Hun veiligheid kon niet worden gegarandeerd, vooral omwille van de enorme hoeveelheid achterblijvende wapens en nog niet verwijderde landmijnen.

Daarnaast schuilt in Mozambique, als typisch Afrikaans land, steeds het gevaar voor ziekten: malaria, dyfterie.

Jan Loones zelf verbleef in een „sensitive area“ met name volop in het guerillagegebied van Renamo. De slaapplek zelf lag

Lange rijen van wachtenden om een stem uit te brengen. Er is in Mozambique echt „iets gebeurd“...

middenin de „bush“, in een nederzetting van van Reddbarna (save the children). Daar bleek dat hoe hygiënisch gezond het uiterst primitief leven is. Zonder elektriciteit, lopend water of gas, maar met olielampen, de eeuwige houtvuren, de open toiletten, de aandragende zwarte boy met water voor de „douche“ van bij het opstaan...

En dan toch tweemaal echte schrik: één keer toen uit het rieten dak van de slaaphut een grote rat (in een rattengevecht, altijd ritselend in die rieten dakbedekking), pardoes naar beneden viel in een luide rattenkrijs, vlak naast het mosquitonet en het bed. En een andere maal toen, in de pikdonkere nacht voor de verkiezingen, gedurende een half uur vanuit diverse zijden fascinerend en steeds luider tamtamgeluid en nachtelijk dreigend gezang weerklonk, wat dan 's anderendaags een „ceremonia“ bleek

te zijn, een ritueel voor de uitdrijving van een of andere kwade geest bij een zieke.

Overigens was het gemak, daar midden in de bush, dat er geen spiegels zijn: zo ziet men op de duur enkel aan de reacties van de andere zwarten dat men niet zelf zwart is.

RESULTATEN EN VERWACHTINGEN

Zoals overigens door iedereen verwacht ziet het er naar uit dat de huidige president Chissano, met zijn Frelimo-partij, de bovenhand haalt. Renamo, met presidentskandidaat Dhlakama haalt nochtans een zeer goed resultaat, met wellicht zelfs een overwicht in de Sofala-provincie en in Beira.

De hoop bestaat erin dat er niet een meerderheidsregering zal ontstaan, maar integendeel ook Renamo, of de goede krachten daaruit, in een soort eenheidsregering zullen worden opgenomen (zie de Zuidafrikaanse overgangssituatie) om niet te vervallen in een Angolese situatie.

Ook in dat schema blijft er de moeilijkheid van de legers: op dit ogenblik zijn er meer officieren dan soldaten, en er zijn vooral nog veel wapens in het land. Hoge officieren zullen zichzelf zonder twijfel een positie willen toemeten, met mogelijke instabiliteit voor gevolg.

Hoe dan ook zal UNOMOZ, dat tonnen geld in de verkiezingsoperatie heeft gestopt, binnenkort zijn inspanningen moeten beëindigen, waarbij slechts kan gehoopt worden op stabiliteit daarna.

Ten aanzien van de bevolking in zijn geheel hebben de verkiezingen in ieder geval het nut

gehad aan te tonen dat er iets is gebeurd. Iedereen in dat grote land, waarvan grote delen voor normale communicatie onbereikbaar zijn, is betrokken geweest bij die verkiezingen en weet dus dat een nieuw tijdperk kan aangebroken zijn.

Dit moet normaal de mensen sensibiliseren naar verandering na de jarenlange periode van oorlog. Zo moet de mensen worden ingegeven dat het weer zin heeft om op langere termijn te denken, een huis te bouwen, om dat huis te onderhouden, om te investeren. Ditzelfde resultaat zou niet zijn bereikt als de Verenigde Naties het geld voor de verkiezingen (en bevoorbeeld de 100.000 dollar die aan elk der zeventien partijen werd gegeven), onmiddellijk hadden geïnvesteerd in infrastructuur en projekthulp.

Een andere bedenking is die van „een federalist“: het is onhoudbaar om een ganse regio uit het beleid te weren. Het verkiezingsstelsel (met een globale drempel van 5% en de toepassing van ons berucht systeem Dhondt bij de verdeling van de mandaten) heeft reeds alle minderheden uitgesloten. Een land kan zich niet veroorloven om een regionale meerderheid uit te sluiten! Renamo, met alle bedenkingen die men daarbij kan hebben, moet bij het beleid worden betrokken wil dit land enige kans op slagen hebben.

De gedachten moeten daarbij vooral naar de jonge krachten binnen dit Renamo gaan. Waarbij ik aan Domingos denk, een vijftientwintigjarige aanhanger, en zijn vraag om... bruine, lederen schoenen, die staan zo goed bij een nieuw imago...

Jan Loones, senator

IN ELKE VLAAMSE PROVINCIE KADERDAGEN VOOR VU-GEMEENTERAADSLEDEN

Tijdens de maanden november en december organiseert het Vormingscentrum Lodewijk Dosfel samen met het nationaal VU-sekretariaat enkele kaderdagen voor nieuwe gemeenteraadsleden en VU-actieven in lokale afdelingen. In elke provincie wordt een dubbele kaderdag georganiseerd. Op de agenda staan thema's die belangrijk zijn voor lokale politiek. De eerste dag behandelt de rechten en plichten van het gemeenteraadslid; gemeentelijke financiën en begroting; cultuur, onderwijs, jeugd, senioren en sociaal beleid en OCMW. De tweede dag lichten sprekers de volgende thema's toe: ruimtelijke

ordering, stedenbouw, openbare werken; verkeer; milieu en de relatie partij-mandataris. De thema's worden ingeleid door experte deskundigen of sprekers uit eigen partij. Er zal niet enkel aandacht geschonken worden aan het politieke werk binnen de gemeenteraad of in het schepkollege. De opgesomde thema's kunnen ook niet verkozenen of afdelingen inspireren tot acties buiten de raad. De volledige agenda:

– West-Vlaanderen: zaterdag 19 november en zaterdag 10 december in 't Leeuwke te Roeselare

– Vlaams-Brabant/Brussel: zaterdag 19 november en zaterdag

10 december in het VU-sekretariaat te Brussel

– Limburg: zaterdag 19 november en zaterdag 10 december in 't Casino te Beringen

– Oost-Vlaanderen: zaterdag 3 december en zaterdag 17 december in het VU-sekretariaat, Bennesteeg te Gent

– Antwerpen: zaterdag 3 december en zaterdag 17 december in Zaal Kempenland te Nijlen

⇒ *Meer inlichtingen: Jan Brocaerts en/of Sigurd Vangermeersch, Vormingscentrum Lodewijk Dosfel (02/219.25.00).*

DE IJZERSTICHTING HERDENKT 11 NOVEMBER

De jaarlijkse misvieringen n.a.v. 11 november, verjaardag van de wapenstilstand van 1918, zullen dit jaar als volgt worden gehouden:

Vrijdag 11 november:

Antwerpen, katedraal, 10u.30. Celebrant: deken O. Hamels, predikant abt K. Geniets van Averbode. Orgel: Stanislas Diermaecker. Katedraalkoor o.l.v. Kanunnik J. Schrooten. (Omvat tevens de 61e jaarlijkse Berthen Fermont-herdenking. Om 9u. aan ingang van het Schoonselhof waar ook de graven van Herman van den Rieck, Eugène en Magda Yoors-Peeters en Julien Dehoperé zullen begroet worden.)

Zondag 13 november:

Aalst, Kapel van de Karme-

liessen, Hoogstraat 19 om 10u.

Leuven, grote St. Pieterskerk om 11u. Celebrant en predikant: deken De Kelver.

Sint-Niklaas, Kapel der Arme Klaren om 11u. Celebrant en predikant e.h. Erik van Hulle, pastoor van Temse-Velle. Het VVVG-koor verzorgt de zang. Motto: Vrede en Bevrijding door Amnestie.

Zondag 27 november:

Hasselt, St. Lambertuskerk, Kempische stg. 518 Kiewit. Celebrant pater D. Arnold Meers. Predikant pater Jef de Graeven, alg. voorzitter IJzerstichting. Speciale gedachtenis van de Limburgse slachtoffers van oorlog en repressie.

⇒ *Meer inlichtingen: A.E. Eycerman, 03/664.59.32.*

VNOS OP DE BUIS

Maandag 14 november om 22u.50 is de Vlaams-Nationale Omroepstichting op de buis van BRTN-TV 1.

In deze uitzending wordt een balans opgemaakt van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 9 oktober in de vijf provincies. Winnaars en verliezers evalueren hun lokale resultaat en geven hun beschouwingen over de VU-strategie voor de toekomst.

Bijzondere aandacht gaat naar de rol van de VU in het bestuur van de nieuwe provincie Vlaams-Brabant.

VU-voorzitter Bert Anciaux stelt volgende schare burgemeesters, schepenen, raadsleden, kandidaten en provincieraadsleden voor: Hilde Anciaux (Machelen), Lieven Decaluwé (Gent), Roza Lernout-Martens (Wervik), Jan Peumans (Riemst), Gerda Raskin (Leuven), Herman Van Autgaerden (Bierbeek), Erik Vandewalle (Izegem), Kris Van Dijk (Dessel).

Niet te missen: VNOS, maandag 14 november om 22u.50 op TV 1 (BRTN).

NIEUWE RIDDERS IN DE ORDE VAN 'T MANNEKE UIT DE MANE

De aloude Westvlaamse Ridderorde van 't Manneke uit de Mane heeft op half oktober in de Westvlaamse boterstede drie nieuwe ridders opengenomen in de orde van 't Groot Lint. Het betreft prof. Stefaan Top, eminent volkskundige; Roulartatopman Rik Denolf en de Oostrozebeekse kabarettier Karel Declercq (bekend van o.m. Volksuniekongressen).

Terzelfdertijd werd de nieuwe volksalmanak van 't Manneke uit de Mane voorgesteld. Deze Westvlaamse volksalmanak werd in 1881 opgericht door de Vlaamse familie paster Frans Vanhee en is na meer dan 110 jaar nog steeds een groot succes. De volksalmanak kost 120 fr.

L. Demedts

SINT-GILLIS- WAAS: TOMBOLA

Hier de uitslag van de tombola op de ingangskarten van het VU-bal op zaterdag 1 oktober j.l.

Nr. 211: fiets (nr. 298: reser-venummer fiets).

Verdere nrs: 21 - 163 - 200 - 220 - 232 - 253 - 266 - 274 - 301 - 304 - 333 - 369 - 373 - 381 - 413 - 419.

Prijzen af te halen: Stationsstraat 108, tel. 770.51.36.

Dank aan de prijzenschenkers en aan allen die ons stunden.

LIMBURG

NOVEMBER

Zo. 27 HASSELT-KIEWIT: Herdenking „Limburgs offer voor Vlaanderen”. Om 14u.: herdenkingsmis in de St. Lambertuskerk, Kempischeweg, Kiewit. Om 15u.: Getuigenissen door repressieslachtoffers, tijdens koffietafel in Ontmoetingscentrum De Binder, Vijverstraat, achter de kerk. (inschrijven aan 350 fr.p.p. op rek. 456-9578921-04 van Herdenkingskomitee, Lisbloemstr. 31, 3500 Hasselt, vóór 18/11).

HUISARTSEN ONDERZOCHT EEN OP DRIE...

Eén op drie pas afgestudeerde huisartsen weet niet of amper hoe hij een patiënt moet reanimeren. Een of vijf voelt zich onzeker bij het onderzoeken van een zwangere vrouw en zes op tien acht zichzelf niet in staat een vaginaal uitstrijkje te evalueren en een jonge moeder die uit de kraamkliniek komt de nodige nazorgen toe te dienen.

JAARGANG '91

Dat blijkt uit een onderzoek, uitgevoerd door prof. Derese van de Vakgroep *Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg* van de Gentse universiteit en door D. Leroy van het *Interuniversitair Centrum voor Huisartsopleiding*. Zij gingen de vaardigheden na, die een huisarts bezit, nadat hij zijn beroepsopleiding heeft voltooid.

Een onderzoeksformulier werd naar alle huisartsen gezonden die afstudeerden in 1991. Twee op drie onder hen stuurden het formulier ingevuld terug. De resultaten van het onderzoek staan in het vakblad *Artsenkrant*.

Bijna alle jonge huisartsen wa-

ren van mening dat ze de technieken voor het beoordelen van wonden en het heechden van urine goed onder de knie hebben. Maar 60% acht zichzelf onvoldoende vertrouwd met het mikroskopisch onderzoek van een vaginaal uitstrijkje en met de nazorg van een bevalling.

Vier artsenaan tien kunnen geen urineblaas sonderen. Eén op drie kan geen infuus plaatsen of een pees infiltreren. En eveneens één op drie is niet vertrouwd met reanimatietechnieken. Verder weet één op vijf jonge huisartsen niet hoe een zwangerschap opgevolgd moet worden of wat een klinisch neurologisch onderzoek precies inhoudt...

ONVOLDOENDE

Een spiraaltje plaatsen is onbekend terrein voor één huisarts op twee. Maar de meerderheid

weet wél hoe wratten te behandelen of een electrocardiogram te maken.

Op de vraag waar ze hun vaardigheden geleerd hebben wordt geantwoord dat een aantal technieken voldoende geoefend wordt aan de universiteit, maar dat andere, zoals een uitstrijkje nemen van de baarmoeder of een oorprop uitspuiten, pas geleerd worden na de universitaire studies.

Jonge vrouwelijke artsen beoordelen hun vaardigheden doorgaans minder goed dan hun mannelijke collega's, misschien uit een grotere bescheidenheid. Ze vinden zich wel even bekwaam voor gynaecologische vaardigheden. De onderzoekers benadrukken dat het in het onderzoek steeds gaat om subjeektieve beoordelingen van de ondervraagde artsen zelf. Bovendien werd slechts rekening gehouden met een beperkt aantal technieken. Toch besluiten zij dat de artsopleiding in belangrijke mate te kort schiet.

Hilda Uytterhoeven

WEST-VLAANDEREN

NOVEMBER

Wo. 9 IZEGEM: V-Club voor kinderen: Kerstboom om nieuwjaarskaarten in op te hangen. Om 13u.30 in de Ommegangstraat 5 te Izegem. Inkom 50 fr. Meebrengen: schaar, lijn, stiften. Org.: Jeugdendienst Vla-najo vzw.

Wo. 9 izegem: Plantijnzaal Bibliotheek: 19u.30-21u.30: eerste sessie cursus „Hoogtepunten uit de beeldhouwkunst van de 20ste eeuw” door Mieke Felix. Bijdrage 1.000 fr. voor de reeks (rek. 465-0195771-57 van VSVK). Aanmelden bij Erik Vandewalle (051/30.26.70) of Josée Bogaert (051/30.10.39). Org.: VSVK.

Do. 10 BRUGGE: Het groene hart van Frankrijk: Auvergne, Tarn, Herault, Cevennen. Door de familie Beelen. Om 15u. in De Gulden Spoor, 't Zand 22. Org.: Informativa.

Vr. 11 IZEGEM: Vlaams huis vanaf 20u. negende kaarting. Ook op 13/11 vanaf 10u. Org.: Kaartersclub De Vlaamse Vrienden.

Vr. 18 KORTRIJK: Voordracht over „De bevrijdingsdagen in het Kortrijkse: de feiten” door José

Vanbossele.. Om 20u. in de Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, Kortrijk. Inkom 100 fr. Org.: VVB-Kortrijk.

Ma. 21 IZEGEM: Bovenzaal Oud Stadhuis, 15u.: diamontage over Oud West-Vlaanderen, door René Moeyaert. Org.: VVVG-Izegem.

Wo. 23 IZEGEM: Het inpakken van geschenken. V-Club voor volwassenen. Om 19u.30 in de Ommegangstraat 5. Inkom 50 fr. Meebrengen: restjes inpakpapier, lintjes, schaar, lijn, plaklint. Org.: Vla-najo vzw.

Wo. 23 IZEGEM: Plantijnzaal Bibliotheek, 19u.30-21u.30: tweede sessie cursus „Hoogtepunten uit de beeldhouwkunst van de 20ste eeuw”. Org.: VSVK.

Do. 24 IZEGEM: Bar Academie Muziek & Woord, 20u.: Frank Leberichts over het dagelijkse leven in de repressietijd. Toegang 50 fr., abo's gratis. Org.: VSVK.

Wo. 30 IZEGEM: Plantijnzaal Bibliotheek, 19u.30-21u.30: derde sessie cursus „Hoogtepunten uit de beeldhouwkunst van de 20ste eeuw”. Org.: VSVK.

UIT DE REGIO

ANTWERPEN

NOVEMBER

Do. 10 DEURNE: VVVG bezoekt Scheepvaartmuseum. Bijeenkomst aan het Steen, om 14u. Info bij voorzitter Heyndrickx (321.75.95).

Za. 12 WILRIJK: Poëzieprogramma waarin de repressieperiode centraal staat. „Gedicht in onrecht, gesproken in hoop”. Om 15u. in kasteel Steytelinck, Sint-Bavestraat 20. Inleiding: F.J. Verdoodt. Voordracht: H. Van der Cruyssen. Org.: FVK-Rodenbachfonds.

Di. 15 EDEGEM: Van 20u.30 tot 21u.30 in Drie Eiken: Vlamat.

Wo. 16 EDEGEM: Om 20u. in Drie Eiken: voordracht over astrologie door Michel Demey. Org.: FVV.

Vr. 18 TONGERLO: Videovoorstelling door Leo De Decker over de reis van Wikingers naar het Miusfront en Wolgograd (Stalingrad). Daarna video van Yvonne & Jan over hun jubileum te Nijlen. Om 20u. in Kapellekeshoef. Org.: SMF-Kempen.

Za. 19 EDEGEM: Om 20u. in Drie Eiken: Kaartavond. Inschrijven op voorhand. Org. VNSE.

Zo. 20 TURNHOUT: Om 20u. in De Warande: De honden in het zegekoor (over Irma Laplasse). Kaarten aan 200 fr. op tel. 014/41.45.79.

Wo. 23 ZANDVLIET: De Joden in Vlaanderen. Spreekbeurt door Ludu Abicht. Om 20u. in de vrije basisschool Noordland Begijnhoeve 6. Inkom DF-leden: 100 fr., niet-leden 120 fr. 60+ en CJP 50 fr. Org.: DF-Zandvliet-Berendrecht.

Do. 24 DEURNE: VVVG sluit het wandelaar af met etentje. Belangstellende senioren zijn welkom. Info bij Heyndrickx, 03/321.75.95.

Do. 24 EDEGEM: Drie Eiken om 20u.: info-avond over opvang en begeleiden van patiënten door Helene Niessen. Org.: Kulturele Kring.

Vr. 25 BERCHEM: Spannende kwis o.l.v. Bob Bolsens in het Cultureel Centrum, Driekoningestraat 126. Max. 6 pers. per ploeg, deelname 100 fr.p.p. Start 20u. Inschrijven bij T. van Gelder (321.19.86). Org.: Vlaamse Kring Berchem.

Za. 26 HOVE: Jaarlijks mossel-souper in zaal Urania, Jozef Matheessenstraat, vanaf 19u. Deelname: 450 fr., koude schotel: 350 fr. Inschrijven: W. Nollet (03/455.65.46). Org.: VU-Hove.

DECEMBER

Ma. 5 DEURNE: De VVVG-afdeling geeft Miel het woord om de reizen van 1995 voor te stellen. Om 14u.30 in zaal Rix. Info: voorzitter Heyndrickx (321.75.95).

DICHTER-TOONDICHTER RENE DE CLERCQ TEN TOON

De tematenstelling in Toonzaal Jan Van Hoogten (Bormshuis, Volkstraat 30, Antwerpen) zal gewijd zijn aan de figuur van de Westvlaamse dichter en toondichter René de Clercq. Bekende en minder bekende aspecten van deze kunstenaar worden belicht. Mede dankzij de Elza Vis-De Clercq-Stichting, die haar rijk gestoffeerd archief bereidwillig ten dienste stelt, wordt deze tentoonstelling een niet te missen gebeurtenis.

De opening vindt plaats op zaterdag 19 november 1994, om 14u.30. Pieter Vis, directeur van de Elza Vis-De Clercq-Stichting, houdt de inleiding.

Aan de aanwezigen wordt een bescheiden receptie aangeboden. De tentoonstelling loopt tot en met zaterdag 21 januari 1995 en is vrij toegankelijk gedurende de gewone openingstijden van het Bormshuis (dinsdag en vrijdag van 14u.30 tot 16u.30 en zaterdag van 10 tot 16u.).

BRABANT

NOVEMBER

Vr. 11 DIEST: 11 novemberherdenking door VOS i.s.m. het Plaatselijk IJzerbedevaartkomitee. Om 11u. mis in de parochiekerk Sint-Martha.

Na de mis is er een feestmaal in Resto-Diest, Halensebaan 143. Statutaire vergadering om 15u. Deelname: 500 fr.p.p. Inschrijven vóór 6/11 bij P. Maes (013/31.24.93), A. Peeters (013/31.14.86) of M. Sels (013/31.23.66).

Zo. 13 BIERBEEK: VU-eetfeest in het Buurthuis te Korbeek-Lo. Van 11u.30 tot 14u.30 en van 17 tot

20u. Keuze uit soep, steaks, koninginnehapje, vegetarische schotels, desserts. Iedereen welkom. Org.: VU-Bierbeek.

Zo. 20 TIELT-WINGE: Bakfeest met smoutebollen, pannenkoeken en krakende heertjes. In 't Jongensschool in Tielt, vanaf 14u. Org.: VU-Tielt-Winge.

DECEMBER

Za. 3 OVERIJSE: Gezellig pannenkoekenfeest in het Ontmoetingscentrum Den Rank, Stwg op Hoeilaart 56, Maleisen-Oveijse. Vana 15u.30. Org.: VU-Overijse.

VU-OVERIJSE OPNIEUW GESTART

Het Volksuniebestuur van de nieuw opgestarte afdeling Overijse nodigt ter gelegenheid van Sinterklaas, hartelijk uit op een gezellig Pannenkoekenfeest. Zaterdag 3 december a.s. vanaf 15u.30 in het Ontmoetingscentrum Den Rank, Steenweg op Hoeilaart 56, Maleizen, 3090 Overijse;

Dit centrum is gemakkelijk te bereiken. Men neemt afrit 3 Overijse-Genval, draait naar rechts tot aan de rode lichten (Ouwe Schuur - Rest.) men neemt weer onmiddellijk rechts en men bevindt zich op de steenweg op Hoeilaart.

Reinhilde Raspoet, voorzitter

AANBEVOLEN-HUIZEN

U bent van harte welkom bij

Karel Van Den Berghe

B.V.B.A.

VLOER en MUURTEGELS

- Steeds ruime kortingen
- Kwaliteitsproducten
- Uitstekende service
- Keuze uit meer dan 600 soorten

GENTSESTEENWEG 377
9300 AALST
(200 m voor de Vijfhuizen)
Tel. 053/70.06.64

PVBA

J. BORREMANS-COCK & KINDEREN

Algemene Bouwondernemingen

Gentsestraat 238
9500 Geraardsbergen
Tel. 054-41.25.89

Wij bouwen voor u sleutel op de deur

DE VRIESE
woonverlichting

baron ruzettelaan 78
8310 brugge 4
baan brugge-oostkamp
050 35 74 04

WOONIDEE

Cecile Moonen
Interieur Decoratrice

Wij hebben hart en tijd voor U
Gordijnen en Overgordijnen
De beste merken, maken en plaatsen
Overtrekken van zetels en stoelen
20 jaar ervaring
Advies voor uw interieur
Woonidee, Stationstraat 16,
9280 LEBBEKE
Tel. 052/41.15.73

EEN
ADVERTENTIE
IN WIJ EN DE
TOEKOMST
RENDEERT

02/219.49.30

Brood- en
banketbakkerij

R. DE BEULE
Heirbaan 53
2070 BURCHT
Tel.: 03/252.70.98

SPECIALITEIT
VAN ALLE
GELEGENHEIDSGEBAK

Café & feestzaal
Op Den Saele
Boomsstraat 141 3708 s Gravenweeren

Zitplaatsen feestzaal voor 100 personen. Groepen en bussen op afspraak tegen speciale prijzen - toeristenmenu 295 fr.

Brugge bezoeken is ook kennis maken met het

Vlaams
Ontmoetingscentrum

* De Gulden Spoor

rechtover uitgang parking

't Zand 22 Brugge
tel. 050-34.30.82

- * dranken * restaurant
- * snacks * zaal voor 50 pers.

HS

N.V. ZAKENKANTOOR
HERMAN STEENHOUDT

1 STATIONSPLEIN,
9500 GERAARDSBERGEN
Tel. (054) 41 30 44

Woonkrediet
steeds iets beter!

nv de winne-fabrikac

migrostraat 128
B 9200 schoonaarde
dendermonde
052/42 33 04 - 42 39 16

Het Palinghuis

Sedert 1910
JAN PAUWELS-DE BRAUWER
Oude Brugstraat 16, 9200 Schoonaarde
Tel. 052-42.32.46

Wekelijkse rustdag vrijdag tot zaterdag 18 uur
Jaarlijks verlof december De familiezaak met traditie

't boerenhof

CAFE-RESTAURANT-FRITUIR

Terras - Lunchroom -
Coffeshop
Altamira stone grill

Prijzen voor groepen
op aanvraag.

De Plank 24A
3790 Sint-Martens-Voeren
Tel. 041/81.07.03

Kostuums naar
maat

HERENKLEDING
Vermees
Steenhouwersvest, 52
ANTWERPEN

drukkerij

typo
offset
repro
enveloppen
rx enveloppen
kettingformulieren
boekdruk
direct mail

TIBILLUS OF LIEFDE IN ROME

Onder de Latijnse dichters uit de tijd van Augustus zijn Vergilius, Horatius en Ovidius ongetwijfeld het meest bekend. Maar in hun schaduw schreven anderen die door hun tijdgenoten eveneens werden gewaardeerd. Neem nu Tibullus (ca. 50-19 v.Kr.) wiens naam misschien bij sommigen is blijven hangen via een troostbriefje in verzen dat Horatius hem stuurde toen Tibullus weer eens een neerslachtige bui kende (Ep. I,4). Een vat vol emotie moet Tibullus wel geweest zijn, ook al mogen wij uit zijn elegische gedichten niet onmiddellijk biografische gegevens afleiden.

MINNAAR EN DROMER

Over Tibullus' leven is overigens weinig bekend. Naast het feit dat hij steeds in welstand leefde op zijn landgoed in Pedum niet ver van Rome, weten we dat hij tot de literaire kring van Messalla Corvinus behoorde. Ondanks een republikeins verleden had deze Messalla een vertrouwenspositie verworven onder Augustus en net als Maecenas ondersteunde hij auteurs. De jonge Tibullus speelde de hoofdrol in die kring maar amper dertig zou de jonge dichter sterven. Alleen al daarom is zijn werk merkwaardig omdat het in zijn beperkte omvang (van het *Corpus Tibullianum* zijn alleen de eerste twee boeken zeker van de hand van Tibullus) getuigt van de amoureuze leefstijl van jongeren in de laatste decennia voor onze tijdrekening.

In zijn elegieën komt Tibullus over als een minnaar en een dromer. Dit laatste is overigens typisch voor het genre. Want elegische dichters dichten bij voorkeur over het onhaalbare: het vredige plattelandleven, de onbereikbare geliefde, het verre verleden waar nog vrede mogelijk was. Wordt de droom een werkelijkheid, dan zou de dichter geen reden meer hebben om te schrijven. Bij Tibullus vertaalt zich dat in een sterk bucolische sfeer en in beweging

liefdesverhoudingen met vrouwen (Delia, Nemesis) en jongens (Marathus).

Het vreedstema domineert de laatste elegie van het eerste boek: „Zo wil ik leven; laat mijn hoofd met grijze haren stralen / wanneer ik als een oude man van vroeger tijd vertel. / Laat daarom Vrede wonen op het land. Stralende Vrede / zette de os onder het kromme juk tot ploegen aan. / De Vrede bracht de wijnstok voort...” (I.10.43-47). In datzelfde kader droomt Tibullus in een ander gedicht over zijn geliefde: „als ik met jou, mijn Delia, mijn ossen in mag spannen / en op vertrouwde heuvels rond mag dwalen met mijn vee / en jou, zolang het kan, met armen teder mag omhelzen / en zoete sluiwer mag genieten op de ruige grond.” (I.2.73-77).

Delia, wie zij ook was, bleef Tibullus' obsessie. Als hij op reis met Messalla in het Oosten doodziek op Korfoe moet achterblijven hoopt hij op een weerzien met haar: „Snel jij me dan zoals je bent, met ongekamde haren, / op blote voeten tegemoet, mijn lieve Delia.” (I.3.91-92). Voor haar werpt hij zelfs de Romeinse liefdesverhoudingen overhoop, zoals Catullus dat reeds voor hem deed: in plaats van de dominante rol te spelen maakt hij zich desnoods tot slaaf van zijn geliefde. Nadat Delia een rijkere minnaar heeft opgedaan, schrijft Tibullus: „Laat mij haar toch bewaken, want ik weiger niet de slagen / van gesels en verbreek ook niet de boeien aan mijn voet.” (I.6.37-38). Ook van Nemesis, een andere vriendin, wordt hij de slaaf: „Zo wacht mij nu de slavernij, een vrouw zal mij bevelen ... en tot mijn ongeluk maakt Amor nooit de boeien los.” (II.4.1-4). Ook Nemesis blijft eigenlijk de onbereikbare omdat zij zoveel eist en zelfs poëzie vermag daartegen niets: „Wat helpt mij nu de elegie, wat helpt mij nu Apollo / als inspirator: zij eist steeds met holle hand haar prijs. (13-14).

WEER LEESBAAR

In het *Corpus Tibullianum*, waarvan zopas de eerste volledige Nederlandse vertaling verscheen, steken ook zes liefdesgedichten aan Neaera van een verder onbekende Lygdamus (boek 3). Van een hogere kwaliteit zijn weer eens zes korte gedichten in Boek 4.

Ze zijn van de hand van Sulpicia, het nichtje van Messalla. Haar „verzamelde werk”, amper veertig verzen, is een te weinig bekende stem uit de Latijnse letteren. Zonder blozen schreef zij over haar geliefde Cerinthus: „Ik heb nu Amor eindelijk ontmoet: 'Ik zou mij dieper / over gehuichel schamen dan dat ik hem heb bekend.’” (IV.7.1-2).

De Latijnse literatuur kent geen Sappho maar de bekentenissen van Sulpicia verrassen de lezer die in de Romeinse geschriften alleen maar mannenstemmen hoort klinken.

In de vertaling van John Nagelkerken (met inleiding en uitvoerige aantekeningen) klinkt Tibullus beter dan bij zijn voorganger (Alois Gerlo 1949) en ook vollediger omdat het hele corpus, mét de verzen van Sulpicia en Lygdamus erbij, voor het eerst werd omgezet.

De weergave in zeventoetige jamben, die d'Hane-Scheltema als eerste toepaste in haar gerenomeerde vertaling van Ovidius' *Metamorphosen*, loopt bijzonder vlot en maakt Tibullus weer leesbaar. Uitgever Gay, die door zijn vertrek naar Van Genep zijn project Ambo-Klassiek moet achterlaten, mag tevreden zijn met zijn Tibullus, een van de hekkensluiters van zijn prestigieuze reeks.

Patrick Lateur

☞ *Elegieën en de andere gedichten uit het Corpus Tibullianum. Tibullus. Vert. J. Nagelkerken. Uitg. Ambo, Baarn. 1994. 137 blz., 798 fr.*

„Meisje aan de piano” uit 1963 van Roy Lichtenstein.

DE GESCHIEDENIS VAN DE WESTERSE SCHILDERKUNST

Bij de Nederlandse uitgeverij Gottmer verscheen een heuse *Geschiedenis van de westerse schilderkunst* bestemd voor kinderen. Het boek, geschreven door Juliet Heslewood, werd uit het Engels vertaald.

Eerder verschenen bij dezelfde uitgeverij vier aardige boekjes over bekende schilders in de reeks *Op bezoek bij*. De kunstenaars vertellen daarin over hun leven en werk, alsof je op zondagmiddag bij hen op bezoek gaat. De vier deeltjes in deze serie, die we eerder in dit blad bespraken, gaan over Rembrandt, Picasso, Rousseau de douanier en Degas.

Het is geen klein bier om heel de evolutie van de westerse schilderkunst, van de grotschilderingen van Lascaux tot de zeefdrukken van Andy Warhol, op 66 bladzijden samen te persen.

Bovendien schrijf je voor een jong publiek dat nog weinig notie heeft van wat de schilderkunst eigenlijk betekent. Om potentiële kunstliefhebbers warm te maken voor de schilderkunst ben je genooddaakt een boeiend, helder en vlot leesbaar verhaal te vertellen.

Wij denken dat Juliet Heslewood daar behoorlijk in geslaagd is, hoewel de gehanteerde criteria om precies tot deze selectie van behandelde schilders en afgebeelde reproducties te komen, altijd wel voor discussie vatbaar zal blijven.

Zulk boek kan nu eenmaal niet volledig zijn, het heeft slechts de pretentie een summier introductie in de schilderkunst te

zijn. Dit dwingt tot bondigheid, een aantal scharniermomenten en figuren die genoegzaam representatief worden geacht voor de evolutie in de schilderkunst worden belicht.

Wie door het virus van de kunst wordt gebeten dokumenteert zich later wel verder. Trouwens, wat heet bondigheid als je bijvoorbeeld dat in de *Wereldgeschiedenis van de kunst* van H.W. Janson - een kanjer van een boek dat als een standaardwerk over de beeldende kunst wordt beschouwd en aangeraden wordt aan universiteitsstudenten kunstgeschiedenis - met geen woord gerept wordt over Hans Memling?

Wat het concept en de vormgeving van het boek betreft niets dan lof. De aanpak van de lay-out is even fris en kleurrijk als die van de „bezoekreeks”. Het overvloedige illustratiemateriaal is zorgzaam gekozen, alle reproducties zijn afgedrukt in vierkleurendruk.

In de tekst staan vetgedrukte woorden, termen en begrippen uit de kunstgeschiedenis, die verwijzen naar een verklarende woordenlijst achteraan in het boek. Een register maakt van het boek een handig naslagwerk om thuis of op school te gebruiken, voor wie de afgebeelde kunstwerken écht wil gaan bekijken is er ook een lijst aan toegevoegd met alle musea, kerken, paleizen en galerijen waar je de schilderijen vindt.

(ts)

☞ *Geschiedenis van de westerse schilderkunst. Juliet Heslewood. Uitg. J.H. Gottmer, Haarlem, 1994, 66 blz., 599 fr.*

SPOKEN, APEN EN LEKKE BANDEN

Spoken hoeven niet altijd engers te zijn. Dat bewijst Jacques Duquenooy in zijn leuk „griezelveerhaaltje” *Spookjes aan tafel*. Spook Reginald geeft een feestmaal voor z'n kollega-spoken in z'n kasteel. Reginald bereidt de meest uitgelezen spijzen en drankjes. Na elke slok en iedere hap veranderen de spoken van kleur, ze krijgen de tint van het smakelijke gerecht dat ze opeten: na de zalm worden ze roze, na de sla groen, na de koffie bruin en na het ijs dat smelt op de tong...onzichtbaar. Niet nodig om te zeggen dat deze toverij aan het schranspartijtje een ekstra feestelijk accentje geeft. En reginald zou geen echt spook zijn indien hij z'n vrienden na de vaat nog eens lekker doet schrikken...

Nog bij Clavis verschenen een paar vrolijke lees-, voorlees- en kijkboekjes voor de kleintjes met meer aardse onderwerpen. In *Ted leert zwemmen* ontkomt de

Spoken aan tafel

kleine Ted aan de zwemles waar hij allesbehalve tuk op is. Z'n mama rijdt hem en vriendinnetje Netje naar het zwembad. Onderweg krijgen ze leuke band met als gevolg dat Ted en Netje te laat zijn voor hun zwemles. Ze keren droog terug naar huis, uitgezonderd mama,

want die moest de leuke band in de gietende regen vervangen. Netje mag ook mee naar de zoo. Dit avontuurtje lezen we in *Naar de dierentuin*. Samen met Teds ouders trekken ze er op uit voor een dagje. Mama wil een foto van papa en de kinderen maken voor de apenkooi. Het wil maar niet lukken. Die dag wordt er slechts één kiekje getrokken, en wat blijkt? Papa lijkt wel de grootste aap van heel de zoo!

Beide boekjes zijn verlucht met prettige, kleurige tekeningen van Leo Timmers.

(ts)

☞ *Ted leert zwemmen/Naar de dierentuin. Agnes Verboven en Leo Timmers. Uitg. Clavis, Hasselt, 1994, 320 fr. per deeltje.*

☞ *Spookjes aan tafel. Jaques Duquenooy. Uitg. Clavis, Hasselt, 1994, 398 fr.*

WEER EEN RESEM VLAAMSE POCKETS

In WIJ van 1 juni j.l. pleegden we een stukje waarin we ons verheugden over het verschijnen van een nieuwe reeks populaire Vlaamse pocketboeken. Om de almaar aanwassende stroom goedkope Nederlandse pockets enigszins in te dijken storte de Antwerpse uitgeverij Coda zich in een avontuur. Of was dit niet écht een avontuur? Heeft uitgever Roger Ulburghs niet simpelweg een voortreffelijk reukorgaan voor opsporen van gaten in de markt? In ieder geval wist hij toch de naam *Vlaamse Pockets* te recupereren. Een naam van een helaas ter ziele gegane reeks interessante boekjes, waarvan tussen 1959 en 1972 meer dan 250 titels van de persen rolden. De VP's, zoals we ze gemeenzaam kenden, waren een uiterst lovenswaardig initiatief van uitgever Loe Nagels en diens uitgeverij Heideveld. Het ziet er nu naar uit dat Roger Ulburghs en z'n uitgeverij de goede traditie van de Heideveld-VP's voortzet, na een prima start met vijf aantrekkelijke fictie-titels zet hij de reeks gestaag en weldoordacht verder met een nieuwe resem uitgaven.

ELLEDE EN SPANNING

Grabbelend in het nieuwe VP-literair aanbod kunnen we u in ieder geval *Nu begint het leven* van de Antwerpse "proletenschrijver" Lode Zielens (1901-1944) aanprijzen en *De schaduw van Anna O.* van de hedendaagse romancier Bob van Laerhoven.

In *Nu begint het leven* beschrijft Zielens de lijdensweg van frontsoldaat Simon Dheere, die fysiek ongedeerd maar geschokt en ontredderd uit de oorlog terugkeert. Dheere heeft de grootste moeite om zich opnieuw in te schakelen in het sociale leven en weer vertrouwen te krijgen in de medeburger. *De schaduw van Anna O.* is een grondig herziene en uitgebreide versie van *Schermen* dat Van

Laerhoven in 1986 schreef.

De schaduw van Anna O. is is een literaire thriller die zich afspeelt op verschillende tijdstippen tussen 1875-1914, de periode waarin Freud en Breuer de psycho-analyse ontwikkelden. Alain Lefèvre is een Franse officierszoon die als veertienjarige enkele trauma's oploopt die hem nooit meer loslaten. Als volwassene leidt hij een dubbel leven als spion in Parijs en Wenen. De altijd aanwezige spanning tussen heden en verleden drijft de hoofdfiguur langzaam maar zeker naar de complete ontredering, die gelijk loopt met het woelige tijdvak.

SEKS EN KONIJN IN GEUZE

Drie titels pikten we uit de VP-inforeeks.

Muziek van onze eeuw. Inleiding tot de toonkunst van 1900 tot 1950 is een klepper van 368 bladzijden. De omschrijving "inleiding" is dus wel en beetje misleidend. Jules van Ackere geeft ons een boeiend en vakkundig overzicht van de nieuwe muziekvormen van de moderne tijd, een cruciale periode in de muziekgeschiedenis die ondanks vele experimenten nog altijd haar sporen op de hedendaagse muzikale productie nalaat.

In afzonderlijke hoofdstukken behandelt Van Ackere op onderhoudende wijze komponisten die het gezicht van de eerste helft van de twintigste eeuw bepaalden: Debussy, Ravel, Stravinsky, Hindemith, Strauss, Schönberg, Bartok, Kodaly... Professor Jules van Ackere is een erudiete musicoloog en cultuurhistoricus. In 1954 verscheen *Muziek van onze eeuw* voor het eerst bij uitgeverij De Sikkel, uitgeverij Coda meende dit werk opnieuw en ongewijzigd te kunnen publiceren, omdat Van Ackeres boek niets aan leesbaarheid heeft verloren.

Andrea Croonenberghs gaat de culinaire toer op.

In *Ben ik normaal? De eerste Vlaamse seks-enquête* diept journalist Peter Vermeersch het eerste grootschalige en wetenschappelijk gefundeerde onderzoek uit naar het seksuele gedrag van de Vlaming, verschenen in het weekblad *Panorama-De Post*. Wil je weten hoe het staat met de soloseks in Vlaanderen, of vraag je je af waar de gemiddelde Vlaming het doet: in bed, op de sofa, in de keuken of op de tram, hoe ervaren we de Aids-bedreiging en hoeveel Vlamingen worden seksueel mishandeld, hoe zit het met de potentie van ons volk...je vind het allemaal in *Ben ik wel normaal?* Mocht na het doornemen van dit boekje blijken dat u niet normaal bent, panikeer dan nog niet, want uit ervaring (de verkiezingen van de jongste jaren) weten we dat we voorzichtig moeten zijn met de resultaten van enquêtes en opiniepeilingen.

ZALM UIT ZWALM

Een leuk boekje is ongetwijfeld *Gestreden Boterbammen en andere lievelingsrecepten van bekende Vlamingen*, bijeengebracht door TV-presentatrice Andrea Croonenberghs in eindredactie van Gerd de Ley. Nu bent u misschien van mening dat al die Bekende Vlamingen (of om het wat bekakter te zeggen: BV's) tot éénzelfde klubje pedante, zelfingenomen navelstaarders behoren, die mekaar en zichzelf te pas en te onpas voor de buis sleuren, in hun respectievelijke programma's, tijdschriften, kranten, boeken en optredens bewierroken en opvrijen. Maar na wat grasduinen in dit aparte receptenboekje zal u uw mening over sommigen van hen wellicht herzien. Er zitten heuse gastronomen tussen, culinaire plantrekkers, originele kreativevelingen en lollige knoeiers. Zo schrijft Gaston Durnez met

liefde over Konijn in Geuze, Walter Grootaers (hét prototype van de BV!) schijnt bananensoep lekker te vinden, radioman Gust de Coster waterdandt bij Zalm uit Zwalm, Baron Stijn Coninx blijft volks en houdt van Vlaamse hutspot, Gestreken Boterbammen, een soort "gewonnen brood", is het lievelingsrecept van Eddy Asselberghs, een culinair hoogstandje levert Kurt van Eeghem met zijn roereieren, Senne Rouffaer zweert bij een eerlijke pepersteak, Kathy Lindekens doet wat vreemder met een Schuimtaart met vruchten en Jan De Smet van De Nieuwe Snaar stelt zijn eigen "Schoofzak" samen voor artiesten die regelmatig in Nederland optreden. En wat eten onze politici? Mieke Vogels eet Gourgetten met Cottage cheese, Guy Verhofstadt zet z'n tanden in een schotel Yakitori (iets Japans), Wilfried Martens is verrukt over Rijstpap met bruine suiker en kaneel en Paula D' Hondt likkebaardt bij een Stoofpotje van lamsvlees en verse gember. Wat je niet te weten komt in het boekje van Andrea Croonenberghs is dat Filip De Winter tuk is op een gaar gestoomde Marokkaanse couscous en dat, naar wij uit eigen keuken vernamen, CVP-voorzitter Van Hecke niet vies is van een toost met Anciauxvis en patatten in de Schiltz...

(ts)

☞ *Nu begint het leven. Lode Zielens. 208 blz. / De schaduw van Anna O. Bob Van Laerhoven. 160 blz. / Muziek van onze eeuw. Jules van Ackere. 368 blz. / Ben ik normaal? Peter Vermeersch. 128 blz. / Gestreken boterbammen. Andrea Croonenberghs. 128 blz. Allemaal uitgegeven in 1994 bij uitgeverij Coda, Antwerpen. De Vlaamse Pockets kosten 290 frank per deel.*

OP ONTDEKKING... IN EEN BOEK

De meer kapitaalkrachtige boekenliefhebber krijgt met de kerstdagen in het vooruitzicht van het Davidsfonds de gelegenheid om een luxueus kijk- en leesboek op z'n verlanglijstje te zetten, of het voor alle zekerheid toch maar zelf aan te kopen. Voor net geen 2.500 frank mag hij zich dan eigenaar noemen van *Over onbekende zeeën. De ontdekkingsstochten van de Feniciërs tot James Cook* van Mariano Cuesta Domingo. Professor Fernand Vanhemelryck, pro-rector aan de K.U. Brussel, begeleidde de Nederlandse vertaling van het boek dat oorspronkelijk in het Spaans verscheen.

Zoals het een kijkboek past vindt U in *Onbekende zeeën* honderden prachtige vierkleurenillustraties van miniaturen, historische kaarten, porselein en exotische kunstvoorwerpen, reproducties van schilderijen, doorsneden, actuele foto's etc. Al wie al

van op school met interesse de avonturen van Marco Polo, Columbus, Magelhaes, Vasco Da Gama, Vespucci of Cook volgde, zal dit boek zeker appreciëren. De lokroep van onbekende verten, met zijn belofte aan rijkdom, exotische goederen, wilde dieren en spannende verhalen spreekt ook vandaag nog de mens aan. In het ontdekkingsboek zien we niet alleen hoe de mens stap voor stap zijn grenzen durfde verleggen, maar leren we ook opnieuw beseffen welke immense invloed de ontsluiting van de wereld heeft gehad op ons dagelijks leven tot vandaag.

☞ *Over onbekende zeeën. De ontdekkingsstochten van de Feniciërs tot James Cook. Mariano Cuesta Domingo. Uitg. Davidsfonds, Leuven, 1994. Geveensformaat, 238 blz, met meer dan 500 vierkleurenillustraties, register en bibliografie. 2.495 fr.*

VOOR WIE HAAR LEVEN WIL HERBEGINNEN DE VROUWEN VAN HET HOF

Leuven - 1593. De godsdienstoorlogen in de Nederlanden zijn geluwd. Het door pest en oorlog geteisterde Brabant zoekt maatschappelijk naar een nieuw evenwicht. Ook het leven van Tille Van Lo werd grondig door elkaar geschud. Ze verloor haar geliefde echtgenoot Renier. En voor een alleenstaande, onafhankelijke vrouw is er in de 16de eeuwse maatschappij geen plaats. De enige uitweg lijkt het Groot Begijnhof, voor haar een toevluchtsoord. Daar kan ze in stilte haar verdriet verwerken...

Alles verandert wanneer ze wordt verkozen tot grootmeesteres. Samen met de drie andere grootmeesteressen vaart ze een enige zelfstandige koers in een mannenwereld die vrouwen weinig kansen geeft. Toch blijft de lokroep van buiten klinken. Is een nieuw begin buiten de muren mogelijk? Het gevoelige portret van een intelligente, zelfstandige vrouw op zoek naar

innerlijk evenwicht. *De vrouwen van het hof* schetst een meeslepend beeld van een chaotische tijd.

En of het een meeslepend verhaal is. Je kunt gewoon niet stoppen met lezen, ondanks het een dikke turf is met een behoorlijk aantal bladzijden. Dit boek is door en door feministisch. Niet alleen feministisch, de ondertoon is nostalgisch. Je zou voor je plezier begijn worden en alleszins in de tijd van de heksenvervolgingen. Wat een verzameling bekwame vrouwen bij elkaar. Deze begijnen schitteren op alle vlakken en zeker op het vlak van de vroege geneeskunde.

Terwijl het alles behalve veilig is voor vrouwen, heerst er aan hun hof uitgesproken veiligheid en sereniteit. Geen enkele vrouw hoeft te vrezen verkracht of mishandeld te worden. Elk individu kan zich ontplooiën volgens de eigen talenten.

Als wij ons leven zouden kun-

nen herbeginnen willen we graag begijn worden, want ook de kerkelijke hiërarchie was benauwd voor hun uitstraling en hun bekwaamheid en door het gewone volk werden zij gerespecteerd voor hun hulp en inzet voor de armen of de zieken. Wil je uittreden en/of een nieuwe relatie aangaan of in een huwelijk stappen, het kan allemaal.

De auteur Maria Jacques heeft deze turf niet kunnen samenstellen zonder grondig bronnenonderzoek. Zoveel is duidelijk. Zij was hoofdredactrice van het maandblad *Vrouw en Wereld*. Ze publiceerde verschillende succesrijke jeugdboeken, romans (o.a. *De ring van Minos*) en reisverhalen zoals *Beieren, romantisch avontuur en Bretagne, land van de zee*.

Hilda Uytterhoeven

☞ *De vrouwen van het hof. Maria Jacques. Uitg. Davidsfonds, De Clauwaert, 282 blz., 695 fr.*

BRANDSTAPEL MAAR OOK GELDGEWIN

TOEN ANTWERPEN KETTERSE BOEKEN DRUKTE

In de zestiende eeuw bleef ook Engeland niet gespaard van hevige godsdiensttwisten. We kennen wellicht de eigenzinnige weg, die de Engelse kerk opging onder het bewind van de legendarische Hendrik VIII. Terwijl in de eerste helft van de zestiende eeuw eerder de protestanten vervolgd werden door de katholieken, werden tijdens de tweede helft van deze eeuw de katholieken het regelrechte slachtoffer van religieuze onverdraagzaamheid.

In beide gevallen speelden drukkers uit de Zuidelijke Nederlanden – en Antwerpen in het bijzonder – een uiterst belangrijke rol.

BRANDSTAPEL EN...

In een eerste luik van de tentoonstelling wordt ingegaan op de rol van Antwerpse drukkers in de bevordering van de hervormingsbewegingen in Engeland. Centraal daarbij is zeker de Engelse vertaling van de bijbel door William Tyndale.

Na de druk van het Nieuwe Testament in 1525 in Keulen en Worms, verschenen de eerste delen van het Oude Testament te Antwerpen in 1530. Deze Tyndale verbleef veel in het Engels huis te Antwerpen. Hij werd later gevangen in Vilvoorde om uiteindelijk in 1536 op de brandstapel de dood te vinden.

Zelfs reeds van voor de reformatie hadden Antwerpse drukkers steeds een grote afzetmarkt in Engeland gevonden voor hun produkten. In Engeland stond in het begin van de eeuw de boekdrukkunst nog in haar beginstadium.

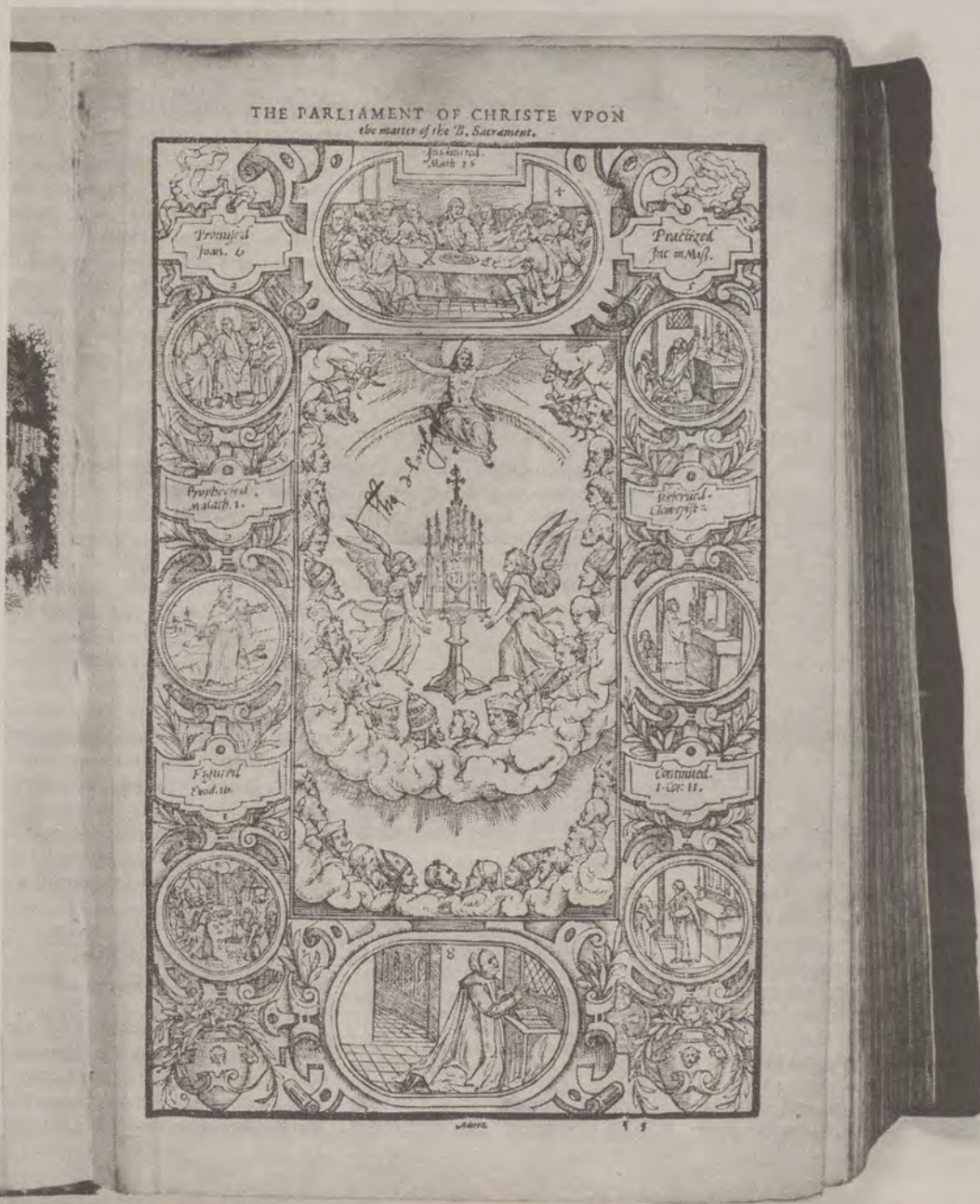
Sommige Antwerpse drukkers zullen hun reformatorische werken zelf over het Kanaal smokkelen. Dit was uiteraard een riskante onderneming die streng kon gestraft worden of zelfs eindigen in de dood.

Zo overleed de Antwerpse drukker Christoffel van Ruremund in de Londense gevangenis, nadat hij een lading Nieuwe Testamenten naar Engeland had overgebracht. Onder leiding van de humanist Thomas More werd grote jacht gemaakt op deze ketterse drukwerken!

Als kanselier van koning Hendrik VIII bekampte hij met grote hardnekkigheid diens *Act of Succession*, wat hij met de dood bekocht. Vele Engelsen, die vasthielden aan hun katholieke overtuiging, ontvluchtten hun eiland en vonden vaak in de Zuidelijke Nederlanden een veilig onderkomen.

Even krijgt men in Engeland een katholiek réveil onder het koningschap van Mary. Onder Elisabeth I slaat de balans weer radikaal om. Vanuit hun vluchttoorden bij ons, werd door katholieke auteurs fel geijverd voor hun strijd voor het herstel van het katholicisme in Engeland; er werd daarvoor zelfs samengezworen met de Spaanse koning Filips II in zijn pogingen om Engeland binnen te vallen.

...GELDGEWIN

The Parliament of Chryste van Thomas Heskins te Antwerpen gedrukt (1566) door Willem Silvius.

Niet te vergeten is, dat ook de universiteit van Leuven een grote aantrekkingskracht uitoefende op de katholieke vluchtelingen. Verscheidene van hen studeerden er of bekleedden er zelfs een leerstoel. Denken we verder maar aan de rol van het Engels kollege te Dowai met de voormalige Engelse bisschop Allen als centrale figuur.

In de tweede helft van de 16de eeuw dus, stelden de Antwerpse drukkers, uit opportuniteitsredenen en zuiver geldgewin, hun drukpersen ter beschikking van de Engelse katholieke vluchtelingen en activisten.

Ook bij Christoffel Plantin en Jan I Moretus werden zo verschillende Engelse werken gedrukt (cf. Alan Cope, Thomas Stapleton, Richard Stanihurst, Richard Verstegen, e.a.). Van een beschermgeling van Thomas More, John Clemens, verwierf Plantin een Griekse bijbeltekst voor de redactie van zijn meesterwerk, de *Biblia Polyglotta*.

(sd)

Antwerpen, dissident typografisch centrum. De rol van de Antwerpse drukkers in de godsdienststrijd in Engeland (16de eeuw), in het Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt 22-23 te 2000 Antwerpen (zijstraat van Nationalestraat vlak bij Groenplaats). Tot 31 december 1994. Iedere dag geopend van 10 tot 17u. (gesloten op 25 dec.). Rijk geïllustreerde catalogus. Inkom: 75 fr. (gratis voor scholen, -12j., inwoners van Antwerpen; jongeren, werklozen, studenten, gepens. 30 fr.). Info: 03/233.02.94.

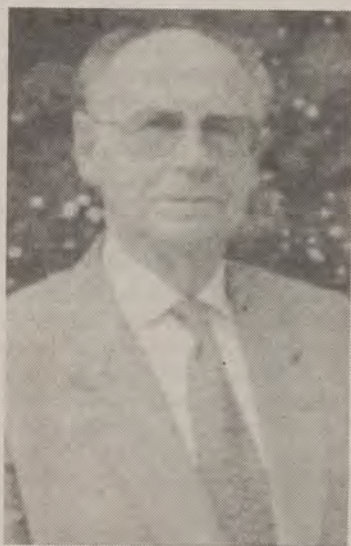
BERT DEWILDE SLAAT WEER TOE

LACHTRAANTJES AAN DE TAALTRAPEZE

Bert Dewilde (°Bissegem, 1925) geniet bekendheid als conservator van het Nationaal Vlasmuseum te Kortrijk en als auteur van het prestigieuze standaardwerk *Twintig eeuwen vlas in Vlaanderen*. Zijn onderscheidingen als laureaat van de Groeningeprijs (1983) en laureaat van de vijfjaarlijkse Provinciale Prijs voor Volkskunde van de provincie West-Vlaanderen getuigen van waardering voor het ernstige werk van deze Vlaamse auteur die echter ook een grootmeester van de Vlaamse humor is.

RIDDER

In het begin der vijftiger jaren schreef Bert Dewilde zo'n 150 humoristische monologen voor Radio Kortrijk (BRTN 2). Vooral zijn radiofiguur *Disten Pulle* werd in de Noordzeegouw ongemeen populair. *Disten Pulle*, met het klassieke koe-reurspetje en de drinkpulle werd ook een wekelijkse strip-held bij het weekblad *Atlas*. Dewilde werd erkend als een groot

Bert Dewilde: populaire humorist.

humorist. In 1954 werd hij tweede laureaat in het Salon van de Humor van de Vlaamse Toeristenbond (VTB) en in 1962 was hij samen met Marc Sleen

één van de geselecteerden voor het humorfestival te Knokke. Onder de schuilnaam Bert Wilbiss verzorgde hij tal van gevatte kartoens. Als leraar germaanse talen en plastische kunsten genoot hij enorme populariteit onder zijn studenten. Tien jaar lang (1967-1987) was hij directeur bij de Kortrijkse Stedelijke Kultuurdienst. Hij werd ook de auteur van een succesvolle Kortrijkse revue en verzorgde voorts tal van humoristische sketches.

Begrijpelijk dat de populaire humorist Bert Dewilde ook onvermijdelijk Ridder van 't Manneke uit de Mane moest worden. Voor deze Vlaamse volksalmanak verzorgt hij sedert 1976 humoristische maandkronieken.

Thans verrast Bert Dewilde zijn lezers met liefst 1.250 doordenkertjes met dubbele bodem („schalks en ondeugend”). Zijn boek *Lachtraantjes aan de taaltrapeze* is een meesterlijke Spielerei die in geen enkele bi-

blioteek mag ontbreken. Graag geven wij hierbij enkele proevertjes.

NEUSDRUPPELSGEWIJS

– Huwelijksbanden worden te vlug opgeblazen!

– De gierige vrouw die op sterven lag, trouwde met de klokkeluider om de kosten te sparen.

– De pompiers kloegen op het bal over de kwaliteit van het spuitwater.

– Schroothandelaar zoekt oudjes met ijzeren gestel voor kontrakt op lijfrente.

– Er bestaan twee soorten neusdruppels: deze die men er moet in doen opdat de andere er niet zouden uitlopen.

Duidelijk een geschenk voor jong en oud en voor al wie van humor houdt.

L. Demedts

Antwerpen, dissident typografisch centrum. De rol van de Antwerpse drukkers in de godsdienststrijd in Engeland (16de eeuw), in het Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt 22-23 te 2000 Antwerpen (zijstraat van Nationalestraat vlak bij Groenplaats). Tot 31 december 1994. Iedere dag geopend van 10 tot 17u. (gesloten op 25 dec.). Rijk geïllustreerde catalogus. Inkom: 75 fr. (gratis voor scholen, -12j., inwoners van Antwerpen; jongeren, werklozen, studenten, gepens. 30 fr.). Info: 03/233.02.94.

JOSIE KUHN, OM TE ONTHOUDEN

SANNE BEVESTIGT HAAR TALENT

Enkele jongedames hebben in de voorbije jaren definitief komaf gemaakt met de alleenheerschappij van mannelijke zangers op de hitlijsten. Dana Winner, Lisa del Bo en Sanne profileerden zich met blijvende suksessen én kwaliteit. Terwijl Dana haar schitterende debuut-CD lied per lied aanbiedt is ook Sanne er weer met een nieuwe. Een reeks zomerse foto's en het liedje *Zandkasteel* inspireerden tot de titel *Zand*. We denken niet dat haar liedjes even vluchtig als zand uit onze handen zullen glijden: het zijn stuk voor stuk fijne parels die dank zij haar zeer herkenbaar stemgeluid én de aanpak een eigen identiteit kregen. Zo durft ze zelfs als afsluiter Jules Decorte's „Ik zou wel eens willen weten” te grabbel gooien. Haar versie mag er zeker zijn, en dit zonder het origineel te krenken.

Bij een eerste beluistering van de plaat dachten we meteen aan Tura's omschrijving „liedjes die ik graag had gezongen”. Want op een rijtje zingt ze Eriks (Van Nijghem) vertalingen van goed in hetgehoor liggende nummers van Joni Mitchell, de Moody Blues, Mouskouri, James Taylor en als visitekaart (drie op de Vlaamse Top Tien) het mooie *Celine*, dat voor skifflezanger Hughes Aufray 20 jaar geleden de laatste grote hit betekende...

We vroegen Sanne wat zij ervan dacht.

Sanne: „Deze plaat is voor ons gewoon een vervolg van onze vorige platen: er waren een aantal liedjes dat Erik mooi vond van vroeger, en enkele die ikzelf graag hoorde. Zo stelde hij me bijvoorbeeld „Boulevard de la Madeleine” voor, die een flauwe tekst heeft, maar zeer mooie muziek. Wij hebben er dus andere woorden opgezet. Je schrijft liedjes die ook je publiek kunnen aanspreken, en dus wendden we Spaansgetinde arrangementen aan voor sommige nummers. Dit meteen als antwoord op je opmerking waarom ze vaak zuiders klinken. Erik was meermaals in New-Mexiko, en ik kon er ook eens naartoe, en was er meteen voor gewonnen...”

Ook jeugdherinneringen komen vaak aan bod?

Sanne: „Het is uiteraard niet allemaal autobiografisch, maar de sfeer en de inhoud van de teksten van Mark Van Caelenberg spreken me sterk aan en ik zing ze dan ook graag.”

Zo zijn het drieluik „Het blauwe café”, „Vrede is...” en het uptempo en countrygetinte „Kolderzolder” zeer geslaagde luisterliedjes. Dé parel van de plaat is evenwel „Moe”, op tekst van Willy Smets uit Willebroek, op een zeer romantische melodie van Erik. Tussendoor nog „Ik weet niet hoe het verder moet, maar best hoe het worden kon”. Dat is gewoon een triestig liedje op de plaat, over een verloren liefde.

Sanne is nu onderwijzeres in het vijfde studiejaar, en Nana Mouskouri's „Duizend kleuren” (een mooi bewerkte traditional uit '83) en het lentefrisse „Welterusten” zullen bij de jeugd spontane meezingers zijn in de les „expressie” op vrijdagmiddag.

Met de *Zand*-CD bewijst Sanne haar talent.

Zand van Sanne is een mooie plaat, en een aanrader voor liefhebbers. (Uit bij Ariola - BMG)

JOSIE IN HET PARADIJS

Vorige zaterdag was er te Haren bij Brussel het jaarlijkse festival

voor zangers-songschrijvers. Deze tweede poging om de introverte Eric Andersen, spitsbroer van Bob Dylan, te strikken mislukte op het laatste nipertje. Maar toch konden Geert Vincx en zijn ploeg van *Toogenblik* uitpakken met een niet

DE INTEGRALE STRIJKKWARTETTEN VAN BEETHOVEN EN SJOSTAKOVITSJ BOEIENDE ZELFPORTRETTEN VAN GEKNEUSDE MENSEN

Als hoogtepunten van het nieuwe seizoen brengt het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten de integrale strikkwartetten van Beethoven en Sjostakovitsj.

Kwartet betekent intimiteit, vier gelijkwaardige partners, naar mekaar luisteren en op mekaar inspelen. Pose en aanstellerij zijn hier uit den boze. Voor Haydn die aan het genre schaaftde en het vervolmaakte en ook voor Mozart was het kwartet louter muziek, poëzie, bezoek van de muze. Voor Beethoven een tocht van eenvoud over heroïsme naar loutering.

Want net als in zijn simfonieën en pianosonates volgen we hier stap voor stap de ontwikkeling van een gevoelig en hartstochtelijk mens voor wie de muziek vaak een genezende invloed moet hebben gehad tegen de kwel van de gemiste liefde, de toenemende doofheid en het dunne koord tussen erkenning en twijfel. Beet-

hovens eerste kwartetten liggen nog in het verlengde van de bevalligheid van Mozart, de volgende zijn intens geladen, schrijfwijze van een man die het eigen ik in de muziek laat meespelen, de laatste zijn zo uitgepuurd en abstract dat ze door een tijdgenoot „kosmische meditatie” werden genoemd.

Beethovens kwartetten worden uitgevoerd tussen november en maart in het conservatorium van Brussel door het *Tokyo String Quartet*, een van de meest prestigieuze binnen de kamermuziek, gevormd aan de Toho School van Tokio en de roemrijke Julliard School van New York.

Onze tijdgenoot Dimitri Sjostakovitsj (1906-1975) heeft het onder de diktatuur van Stalin niet gemakkelijk gehad. Vaak wist hij zich te redden door zijn persoonlijke opvattingen, die ver lagen van het onderdanig bewieroken van het socialistisch realisme, te uiten op

onaardige affiche. De Ier Ron Martin beet de spits af met een aantal zelfgepende werkjes die bewijzen hoe traditie en aktueel werk in Ierland samengaan. Verrassend was de Indiaans-Duitse Josie Kuhn die met opmerkelijk gitaarspel maar ook haar degelijke, aangrijpende en dan weer luchtige muziekjes wist te bekoren. Haar telkens weer overslaande stem deed wat aan de grote Dolly Parton en dan weer aan Connie Francis-op-haar-best denken. Voor liefhebbers van ook deze countrymuziek is haar debuut *Paradijs* uit.

Binnenkort verschijnt een tweede, waaruit ze een reeks liedjes liet horen. De grote Elliott Murphy voelde zich niet te min om Andersen te komen vervangen en in zijn typische zwart-lederen broek, mondharmonika in aanslag, én de gitaar herinnerde hij sterk aan de vroege Dylan, de protestsongvan-toen, en zijn eigen prachtige optreden toen op Malle-munt '79. Chris Gaffney en Danny Ott is een duo boordevol talent, maar ze missen wat vandaag de helft van sukses en doorbraak uitmaken: de gave het kontakt met je publiek te vinden én visuele uistraling. Spijtig.

NIEUWE SNAAR MET REVUE OP TOER...

Met de singel *Mockingbird* bill als blikvanger kondigt de Nieuwe Snaar haar Revue-reeks aan. Deze ging begin november van start met een tweedaagse te

Turnhout. Op het programma uiteraard het beste uit vorige shows en enkele gastoptredens, die er stuk voor stuk mogen zijn. De kompilatieplaat (zopas bij EMI uit) laat hieruit een fijne keuze horen. De Nieuwe Snaar is te gast van 10 tot 12 november in het CC van Hasselt, van 18 tot 20 in de Brusselse Luna, van 22 tot 26 november in de Antwerpse Arenberg, van 8 tot 10 december in de Werf te Aalst en op 14 en 15 december in het cultureel centrum van Strombeek. Allen daarheen!

Sergius

Deze week in

Schaapsbouw: wie werd beter van de Boelwerf?

Knack

België in de aanval tegen spuit en pil

WEDREN TEGEN DRUGS

Drugs te lijf

Het beleid holt achter het drugsprobleem aan. Maar wat vermogen papier of woord tegen een maatschappelijke plaag? Realisme dus: wat kan, wat werkt, waarheen? Drugs en beleid: een stand van zaken, deze week in Knack.

Gedraai om Boel

Voorlopig werd alleen Begemann beter van de tijdelijke redding van de Boelwerf. De Nederlandse financier buitenwerken, zal veel geld vergen. Of hoe de Vlaamse regering een kat in een zak kocht. Deze week in Knack.

Klassiek interieur

Woningen die warmte uitstralen en een tikje mysterieus zijn. Prachtige meubels uit China en Japan. De interessantste boeken voor de antiekiefhebber. Deze week in de Klassiek-interieurspecial van Weekend Knack.

En verder...

- Het Blok misleidt de kiezer • Europa haakte een commissie aan elkaar • Milieu: structuurplan en waterzuivering • Interview: Edward Schillebeeckx • De Maghreb en Algerije • Bericht uit Ruanda • De Verenigde Staten: beloofde land, verboden land • Boeken: gesprek met Brigitte Raskin • Wonderboy Quentin Tarantino over "Pulp Fiction"

Knack

+ WEEKEND KNACK
+ TELE KNACK + TALENT
ELKE WOENSDAG TE KOOP

ADVERTENTIE

VRAGEN ROND DE CHAMPIONS LEAGUE CLUB REDT DE EER

Club Brugge is vermoedelijk de enige ploeg in België die in de lente nog Europees aan de slag mag gaan. Zonder twee echte mirakels geraakt Anderlecht immers niet in de kwartfinale van de Champions League. De Brusselaars slaagden er niet eens in voor eigen volk van het bescheiden Hajduk Split te winnen. Het gaat van kwaad naar erger met het rijke Sporting en niets zegt dat de bodem in zicht is.

De veelbezongen en begerde Champions League werd inmiddels in vraag gesteld door een Zwitserse rechtbank die problemen heeft met de marketingformule waarbij de reclame- en televisierechten worden gemonopoliseerd. De Uefa ging in beroep maar is niet gerust in de uitkomst. Zo dat we vermoedelijk nog niet alles hebben gezien.

GELUK EN KARAKTER

Club Brugge bleef in de Griekse hoofdstad overeind. Op karakter en met enig geluk werd de ongeslagen competitieleider Panathinaikos bedwongen. Een prestatie die mocht gezien worden en die bewees dat ons klubvoetbal toch nog „iets” betekent. Want meer en meer dringt het bewustzijn door dat het erg gesteld is met het populairste balspel in België.

De prestatie die Anderlecht in de voorbije weken heeft neergezet in de Champions League was beschamend zwak. Sporting was de zwakste onder de zwakken. Want laten we wel wezen: een reeks met Benfica, Hajduk en Steaua is niet hetzelfde als een reeks met Barcelona, Manchester en Göteborg. De sportieve terugval van Anderlecht is ontstellend en wordt nog enkel „gemaskerd” door een gedeeld leiderschap in de competitie zonder enige waarborg overigens voor de uiteindelijke goede afloop. In een interview met Voetbalmagazine zegde Franky Vercauteren in dit verband: „Fysiek is een probleem dat jaren oud is, niet alleen bij Anderlecht. Dat zie je in de Champions League: veel snelle jongens, veel loopvermogen bij andere ploegen. Wij proberen dat op te vangen met realiteitszin, organisatie, veel jongens achter de bal. Maar ook daar raken we achter.” De ex-Anderlechtspeler ging ook in op de verschillen tussen Club Brugge en de regerende landskampioen.

„Dat heeft met de spelers te maken. Zetterberg heeft nu eenmaal de fysiek van Van der Elst niet en Walem kan je geen twintig centimeter doen groeien. Ze zijn konditioneel niet goed wordt dan gezegd. Ik betwist dat: met die mannen mag je zoveel trainen als je wil, van een 2 PK maak je nooit een Mercedes.” Mooi en duidelijk gezegd, dat zeker, en tegelijkertijd „gemaskerde” maar harde kritiek op het in het Astridpark gevoerde sportieve beleid. Vercauteren bekloeg zich ook over de spektakelwaarde van ons competitievoetbal. Daarvan geeft men zich pas goed rekenschap wanneer men tijdens het weekend van de ene buitenlandse televisiezender naar de andere zapt.

In Nederland streelt Ajax week in week uit het oog met altijd maar nieuwe talenten van eigen kweek. In Engeland zagen we voor een paar weken een onvergetelijke Manchester-Newcastle. Voetbal uit de hemel. Sensatie van de eerste tot de laatste minuut. Begeesterende individuele en kollektieve bewegingen. En zeggen dat die beide ploegen drie, vier dagen later in de Europabekers worden afgestraft en/of uitgeschakeld door Barcelona en Atletico Bilbao. Het bewijst alleen maar hoe beangstigend groot de afstanden worden tussen de Europese en de Belgische top.

Voorlopig wordt de eer nog gered door Club Brugge. De Westvlamingen kunnen overigens ver geraken in de Europacup II. Zeker wanneer Hugo Broos de spits met internationale klasse moest krijgen die hem al zolang beloofd wordt. Want Club heeft momenteel meer inhoud dan gelijk welke andere Belgische ploeg. Hoe sterk ons kampioenschapvoetbal momenteel wel is werd bewezen door Moeskroen. De toch bescheiden tweede klasser vloerde leider Standard in de bekercompetitie zonder dat de

Club Brugge, vermoedelijk de enige ploeg in België die in de lente nog Europees mag spelen.

ploeg van Robert Waseige verontschuldigen kon invoeren en op Westerlo had Anderlecht ook al geen overschot. Misschien dat er toch maar eens moet worden nagedacht over mogelijke mentaliteitswijzigingen. Want het geschuifel met reglementen en puntenformules lost natuurlijk niets op. Het is naïef te geloven dat de invoering van de driepuntenregel voor een overwinning ook maar iets zal veranderen aan de (verdedigende en bijgevolg afbrekende) instelling van trainers en bestuurders. Eigenlijk oogsten we nu wat we al decennia lang

zaaien: de vruchten van het angsthazenvoetbal. De laatste grote virtuozen in ons voetbal waren buitenlanders. Rensenbrink, Preben Larssen, Papin... Jongens die een mannetje voorbij konden en die in alle stilte maling hadden aan trainerspraat. Na hen trad de grote verschraling in. Geleidelijk maar onverbiddelek. Vandaag zoekt men naar remedies. Het zal ongetwijfeld waar zijn dat de begeleiding van Belgische topvoetballers onder ligt bij deze van buitenlandse sterren. Dit probleem kan en moet trouwens ook worden open getrokken

naar andere disciplines. Niet enkel ons voetbal is achterop geraakt bij de internationale ontwikkelingen. Gans ons sportbestel staat op de helling. In geen enkele echt populaire discipline tellen we nog mee.

DE MOS

Waar het onze voetballers in de eerste plaats aan ontbreekt is aan lef en zelfvertrouwen, aan improvisatievermogen en aan denkkraft. Het bestaat niet dat wij op al die gebieden minder begaafd zouden zijn dan anderen. Maar onze spelers worden van kindsbeen af opgesloten in taktische garenen die zwaarder wegen dan de ontwikkeling van individueel talent. Men weet dat wel maar niemand grijpt in. Elders reageert men anders. Vorige week ontsloeg PSV Eindhoven Aard de Mos. De trotse Hagenaar zal er financieel wel niet slechter van geworden zijn, maar zijn gesternte moet inmiddels wel flink zijn getaand. Hij mag de dag voor zijn ontslag nog beweerd hebben dat „zijn bekwaamheid buiten elke twijfel staat”, wie op rij bij twee topclubs de bons krijgt moet gas terug nemen. En geen beetje. Het heette dat de Mos geen trainer was voor PSV. Onverzoenbaarheid van karakters en instelling. Maar de man haalde wel zijn slag thuis. Naar aloude gewoonte liet hij de club een nieuw elftal aankopen alvorens noodgedwongen op te stappen. Men weet het vooraf en toch gebeurt het telkens opnieuw.

Flandrien

TONI ROMINGER NET NIET DOOR DE GELUIDSMUUR

Toni Rominger fietste op de wielerved van Bordeaux net niet door de geluidsmuur. Zijn nieuw werelduurrekord is inderdaad fenomenaal. 55,291 kilometer in zestig minuten. 2.551 meter méér dan Miguel Indurain die nochtans werd aangezien voor de beste tijdrijder van zijn generatie.

De prestatie van Rominger inschatten is niet eenvoudig. De Zwitser heeft ons trouwens al vaker voor problemen gesteld. Hij leverde in het verleden meer topprestaties af maar faalde ook geregeld in grote omstandigheden. Zo vertrok hij twee jaar na elkaar al Tourfavoriet. Hij was de enige die bekwaam werd geacht Indurain te kunnen bedreigen. Maar de verwachtingen werden nooit ingelost. Vorig jaar werd hij al vroeg op een beslissende achterstand gereden en afgelopen zomer staakte de 33-jarige boekhouder de strijd. Leeg en ziek. Het was hem al eerder overkomen. Vandaar dat er, ook omwille van zijn leeftijd, aan zijn toekomst werd

Rominger schuwt het gevecht en dus ook de nederlaag niet.

getwijfeld. En dan nu die twee werelduurrekords in twee weken tijd.

LAATBLOEIER

Er mag niet aan getwijfeld worden: Rominger is een grote. Hij kan en durft veel. Hij schuwt het gevecht en dus ook de nederlaag niet. Zijn gezondheid is vermoedelijk niet beresterk. Hij heeft last van allergieën: hooikoorts en aanverwante toestanden. Vandaar wellicht die plotse inzinkingen. Maar Rominger knokt altijd terug. In zijn goede dagen kijkt hij op geen inspanning en zijn aktieveld is breder dan dat van Indurain.

De Zwitser is overigens ook een laatbloeier. Hij was al een stuk in de twintig toen hij de internationale top haalde. Hij was en is nog de kampioen van de wetenschappelijke begeleiding. Medisch en sportief. Hij reed in Bordeaux volmaakt aerodynamisch op een fiets van twee pluimpjes zwaar. Zijn pedaalslag was Zwitserse mechaniek. Feilloos precies.

Zijn coach en arts, dokter Ferrari, is omstreden. Maar de Italiaan weet wel waar hij mee

bezig is. Hij voorspelde dat zijn coureur de muur van vijfenveertig kilometer zou slopen, dat er op de erelijst geen „54” zou worden ingeschreven. Het klinkt allemaal ongelooflijk maar het is wel waar.

De wielerved kan dus weer beginnen spekuleren over de toekomst in het algemeen en over de Tour '95 in het bijzonder. Want Rominger heeft al aangekondigd dat hij de voorjaarsklassiekers overslaat. De Giro en de Tour worden zijn mijkpunten. De Ronde van Frankrijk wil hij het liefst winnen. Nog een keer zal hij er alles op zetten om Indurain te verslaan. Als zijn gezondheid in juli soliede genoeg is moet veel mogelijk zijn en kan de Ronde eindelijk nog eens spannend worden.

Indurain houdt zich inmiddels gedeisd. Hij spreekt noch denkt aan een nieuwe poging over zestig minuten. Indurain vermijdt de risico's en de nederlagen. In gedachten is hij al bezig met de Tour.

EEN EIGENZINNIGE SELEKTIE

ZATERDAG 12 NOVEMBER

GHOSTBUSTERS II

Het lag voor de hand dat na het enorme succes van de eerste *Spokenjacht* een vervolg zou gedraaid worden. Opnieuw krijgen we een aaneenschakeling van actie, spektakel, verbluffende visuele effecten en hysterisch gekrijs in deze Amerik. komische film van Ivan Reitman (1989) met Bill Murray, Dan Aykroyd en Sigourney Weaver. (VTM, om 13u.30)

COBRA

Sylvester Stallone speelt de onoverwinnelijke politieman die de opdracht krijgt een aantal psychopatische moordenaars te elimineren. Dat deze klopjacht ontaardt in een overdaad aan geweld, gruwel en bloed, zal niemand verbazen. Stallone schreef zelf het scenario voor deze Amerik. actiefilm van George P. Cosmatos uit 1986. (VTM, om 23u.30)

ZONDAG 13 NOVEMBER

DEAR AMERICA (LETTERS HOME FROM VIETNAM)

Amerik. documentaire film van Bill Couturie (1987) waarin de gruwelen van de Vietnamoorlog worden belicht aan de hand van brieven van soldaten naar hun familie of vrienden. (TV 2, om 20u.)

Cher, Susan Sarandon en Michelle Pfeiffer in de kleurrijke komedie *The Witches of Eastwick*. Zondag 13 november op VTM, om 20u.30.

DINSDAG 15 NOVEMBER

LE BON PLAISIR

Geslaagde politieke satire van Francis Girod (1983) waarin een blik wordt geworpen achter de schermen van het presidentiële reilen en zeilen. De film is gebaseerd op de gelijknamige roman van voormalig minister Françoise Giroud. Met Michel Serrault, Michel Auclair en een uitstekende „president” Jean-Louis Trintignant. (Fr. 2, om 20u.55)

WOENSDAG 16 NOVEMBER

URANUS

Intrigerende stadskroniek van Claude Berri (199a) met Philippe Noiret, Gérard Depardieu en Jean-Pierre Marielle. In 1945 heerst in het provinciestadje Uranus vertwijfeling na de zware bombardementen. Enkele daklozen kunnen terecht in een appartement, maar wanneer ook een kollaborateur onderdak krijgt stijgt de spanning binnen deze kleine, heterogene gemeenschap. Hipokrisie wordt hier op een bijzonder scherpe manier aan de kaak gesteld. (TV 2, om 20u.25)

SKY PIRATES

Nog maar eens een variatie op het *Raiders/Indiana Jones*-tema: crashende vliegtuigen, speurtochten naar magische stenen en meer van dat fraais. Een piloot valt door een soort gat in de tijd en komt daardoor in het bezit van een fabelachtige schat. Australische avonturenfilm van Colin Eggleston uit 1985, met John Hargreaves, Alex Scott en Meredith Phillips. (VTM, om 22u.)

DONDERDAG 17 NOVEMBER

DIE HARD

Politieman Bruce Willis uit New York bevindt zich in een wolvenkrabber in Los Angeles wanneer die wordt bezet door een groep terroristen. Bruce deinst voor niets of niemand terug en gaat een ongelijke strijd aan met de schurken. Erg gewelddadige actiefilm van John Mc Tiernan. (Ned. 2, om 21u.15)

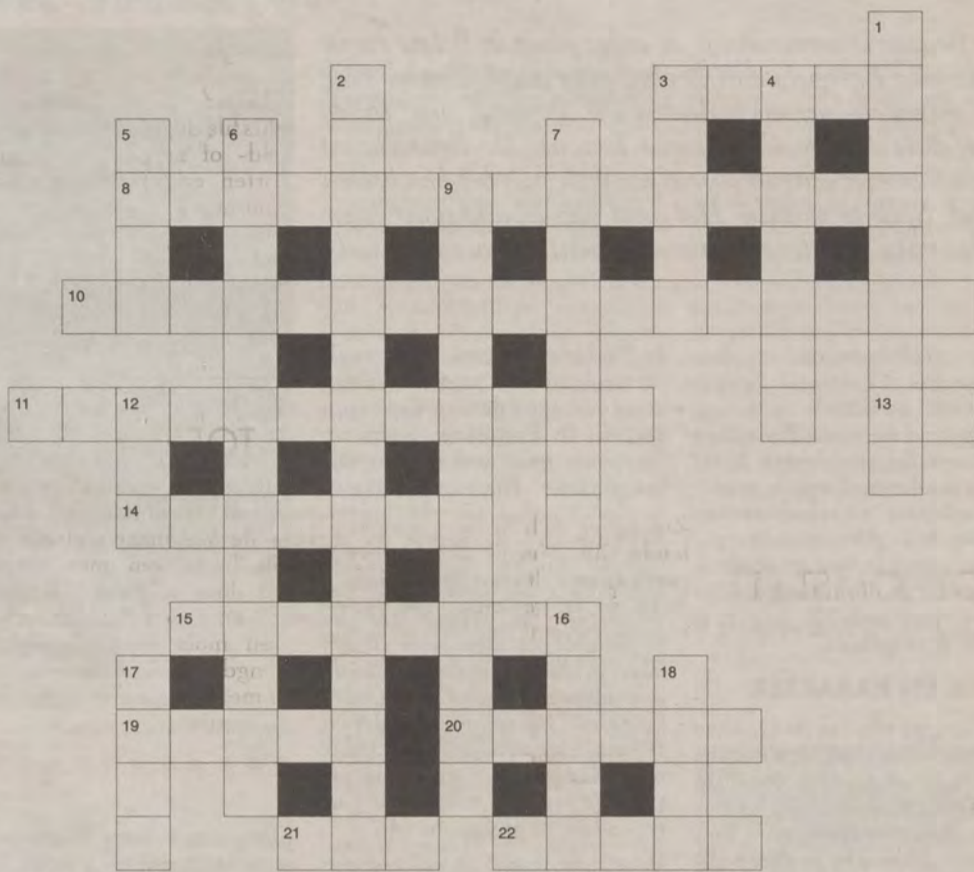
VRIJDAG 18 NOVEMBER

HARD TO KILL

Een politie-inspecteur legt een belangrijk netwerk van corrupte politie bloot. Hij wordt neergeschoten en voor dood achtergelaten. Zeven jaar later ontwaakt hij uit zijn koma en is klaar om wraak te nemen. Actievolle film van Bruce Malmuth (1990) met John Hargreaves en Kelly LeBrock, ook in het echte leven man en vrouw. (VTM, om 21u.30)

HERSENBREKER

OPGAVE 28

HORIZONTAAL

3. Verbrokken verleden (5)
8. Een door huwelijk verkregen stuk hout, zou je kunnen zeggen (15)
10. Unieke manier om in de hemel te komen, aldus zeggen diverse kerkgenootschappen over zichzelf (17)
11. Nooit ophouden met leren (12)
13. Haastige leegte of lege haast (2)
14. Vruchten als projectiel gebruiken terwijl je iemand beledigt (7)
15. Hem kun je de zorg over de bedden toevertrouwen (8)
19. Klassieke vechtruimte (5)
20. De grote onbekende? (6)
21. Met grote spoed (3)
22. Open raam (5)

VERTIKAAL

1. Schildersgerief, maar niet om mee te schilderen! (9)
2. Het is feitelijk een misverstand om bepaalde artiesten zo te noemen (15)
3. Een lange rij (5)
4. Meteen aansluiten bij wat een ander beweert (7)
5. Belgische rivier in Nederland (4)
6. Op z'n kop (13)
7. Stelling die je pal tegenover een andere plaatst (8)
9. Daar is een weg (4, 3, 3, 2)
12. Evenzo (3)
16. Poging om poëzie te bedrijven (5)
17. Heel beest (4)
18. Riskant moment (4)

OPLOSSING OPGAVE 27

Horizontaal: 1. vaart; 4. viel; 5. zomeravond; 7. verzaard; 8. vlechten; 10. zwerfziek; 11. na; 12. wel; 13. gast; 15. stof; 17. waardevast; 18. er; 19. spotprent; 20. buitenom; 21. set.

Vertikaal: 1. verver; 2. al; 3. raad; 4. verwachtingspatroon; 5. zeer veel; 6. muziekfragment; 9. eik; 10. zageman; 14. trapstap; 15. stunt; 16. fort; 20. bus.

Herman Jansen uit de St.-Willebrordusstraat 30 te 2400 Mol wint een prijsje. Zijn gele briefkaart met de juiste op-

lossing van opgave 27 werd uit de korrekte inzendingen geloot.

Wij verwachten uw gele briefkaart met de oplossing van opgave 28 ten laatste op maandag 21 november op de redactie: Barrikadenplein 12, 1000 Brussel.

SATERDAG

AHASVERUS

„1.500 saxofonisten samen”, las Ahasverus

...en staken mekaar een Dinantje toe

Russen zien nu echt zwarte sneeuw

Truckers waren spitsvondig

Zetduivel: „Dame Etna in Antwerpen”

Eddy maakt van China Wallybi!

Groene Staesgreep in CVP?

Het Volk blijft bestaan. Tot de laatste Gentenaar?

Hotel - Restaurant - Feestzaal - Tea-Room

Een gastronomisch kompleks, gelegen op amper 15 min. van de kust, stelt U een zee voor van kalmte, comfort, keuken, rust, rustiek en romantiek.

Wij bieden U:

- 14 luxe hotelkamers met alle denkbare comfort.
- Fijne Franse keuken, à la carte en 8 menu's van 715 fr. tot 1600 fr.
- Een hart voor de kinderen, eigen speelruimten en aangepaste menu's.
- Kamer (2 pers.) met uitgebreid ontbijt: 2400 fr.
- Volpension 2450 fr. per persoon.
- Halfpension 2050 fr. per persoon.
- Gastronomische weekends van vrijdagavond tot en met zondagmiddag 5400 fr. per persoon.

Hostellerie

Petrus

„SEMINARIEMOGELIJKHEDEN” - conferentiezaal met alle nodige multifunctionele apparatuur. Voor gratis informatiepakket nopens onze mogelijkheden:

Oerenstraat 13 8690 Alveringem tel. 058/288.007 fax 058/289.381

ADVERTENTIE

De redactie ontvangt graag brieven van lezers. Naamloze, scheld- en smaadbrieven gaan de scheurmand in. De andere publiceert zij, naargelang er plaats is.

De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten en persklaar te maken.

Brieven worden ondertekend met naam en plaats van herkomst, tenzij de schrijver verzoekt initialen te gebruiken.

DE TOEKOMST (1)

Het is aangenaam te horen dat de VU verder wenst te gaan, hoewel dit echter nooit ter discussie heeft mogen staan.

Zolang een politieke groepering bij machte is om haar „gedachtengoed” te verdedigen op hoger niveau m.n. het Vlaamse parlement en dit op z'n minst door één volksvertegenwoordiger, heeft zij alle redenen om verder te gaan. Kan zij dit niet realiseren, dan pas mag haar bestaansreden in vraag gesteld worden.

Spijtig telt de VU nog een aantal twijfelaars die de geloofwaardigheid van de partij verder aantasten door zich krampachtig te willen vasthouden aan gemakkelijke radikale standpunten als „Vlaanderen onafhankelijk”,...

Dat Vlaanderen momenteel zo ver staat in haar ontvoogdingsstrijd, is grotendeels te wijten aan de inbreng van de VU. Maar zoals het spreekwoord zegt „hoge bomen vangen veel wind”, zo ook heeft de VU op haar beurt de rekening gepresenteerd gekregen en draagt ze daar nog steeds de gevolgen van. Waar het onderweg fout gelopen is kan ik als 27-jarige geen antwoord op geven en dat is ook de bedoeling niet.

Het komt er nu op aan te bewijzen dat Vlaanderen bekwaam is om de reeds verworven zelfstandigheid in te vullen zowel bv. op het domein van het financiële als het buitenlandse beleid.

Het is bijgevolg veel gemakkelijker om zich afzijdig te houden onder het voorwendsel van „Vlaanderen onafhankelijk en de rest interesseert ons niet”, dan daadwerkelijk constructief mee te werken aan de verdere uitbouw van Vlaanderen binnen de Belgische unie.

Dit laatste moet natuurlijk een meerwaarde inhouden voor Vlaanderen vandaar dat de gesprekken rond de federalisering niet gedaan zijn. Wanneer echter blijkt dat de andere partij niet meer verder wil, dan pas moet de VU het separatisme op tafel leggen, niet eerder.

Nu er toch verkiezingen voor de deur staan, biedt dit de kans aan de VU haar vernieuwd programma uit te dragen. Als kleinere partij kan zij echter niet meer rekenen op de belangstelling van de media. Andere informatiewegen naar het volk

toe, zullen moeten gezocht worden.

Momenteel staan er twee andere partijen klaar om het Vlaams-nationale gedachtengoed in te vullen (VVP, VB), wat op zich verrijkend kan zijn voor Vlaanderen. Maar het is de manier waarop, die belangrijk is!

Het wordt tijd dat het weer goed is om fier te zijn op het feit dat men Vlaming is, zonder die negatieve wanklank die extreemrechts eraan gekoppeld heeft.

De VU moet hierbij terug de stuwende kracht worden door aan te tonen hoe zij op haar beurt het Vlaams-nationalisme (= programma) wenst in te vullen.

Zolang er zich in het politieke landschap geen alternatieve partij aanmeldt voor de VU, kan ik in eer en geweten mijn vertrouwen schenken aan VU-verkozenen.

Het wordt tijd dat elk VU-lid dit voor zichzelf uitmaakt zodat zij die verder willen bouwen aan de toekomst van de partij, een kans krijgen.

Koen De Moor, Melle

MACHTSMISBRUIK

Destijds, bij de onstuitbare opgang van de VU was de vrije zeg, het „hart-op-de-tong” van de brievenrubriek in WIJ iets dat anderen ons konden benijden. Ik vrees dat daar weinig van overschiet als ik WIJ (26 okt. '94) lees.

Vier op de vijf kolommen van een half blaadje, want de laatste kolom bevat, naast een zoekertje dat inderdaad het recht heeft op een opvallende plaats te staan, de breed uitgesmeerde waarschuwingen van de opstellaar, waaruit wij leren dat die zich het recht voorbehoudt met brieven te doen wat hem goeddunkt: *wegwerpen, inkorten, veranderen*. Een beter voorbeeld van machtsmisbruik is m.i. slecht denkbaar. Eigenlijk zou elke vrije Vlaming voor zoiets moeten bedanken.

Nogmaals, op 26 okt. '94: een pietluttige schimpscheut van een lezer op een voorzitter-die-veel-meer-dan-zijn-best-doet vóórop, dan twee behartenswaardige brieven, ingekort. Naar de wijze waarop dat gebeurde kan men nog gissen (ik heb al ondervonden dat zoiets tot volslagen verknoeiing van het echte stuk kan leiden).

Trouwe VU-kiezers zijn echt niet zo onnozel dat ze niet zelf weten wat er voor hen belangrijk is. „Wij” zit(ten) verkeerd en is (zijn) te stom om het toe te geven. Toch heb ik het gevoel dat Brussel ineens opnieuw veel Nederlandser zou zijn als ik mocht gelijk halen. *Overigens geluk gewenst* bv. met prof. E. Suy over dezelfde stad. De waarheid heeft haar rechten. Het komt er maar op aan welke onze gevolgtrekkingen zijn.

Heeft één van onze grote prinselijke „overgehaalden” (zijn er veel andere?) niet ooit (dus in het Frans) gezegd dat je ook helemaal niet moet hopen om te ondernemen? Zó is Vlaanderen grotendeels – en vooral door de

VU – weer zichzelf geworden. Goeden moed, getrouwen!

Dolf Moors, Kapellen

Red. De steller van bovenstaande brief leest in de redaktionele mededeling over lezersbrieven meer dan er vermeld staat. Wegwerpen gebeurt slechts als de brieven naamloos, scheld- of smaadbrieven zijn. Inkorten en persklaar maken gebeuren steeds in eer en geweten en zonder aan de wettelijke inhoud ervan te „veranderen”. Of dit machtsmisbruik is laten wij aan het oordeel van de lezers over.

DE TOEKOMST (2)

De Europeze verkiezingen waren geen overdonderend succes voor de VU maar wel een degelijk basis, om met nieuwe moed door te gaan. De gemeent- en provincieraadsverkiezingen moet men dus in dit verlengde relativeren. Naar mijn mening behield de VU een klein status quo, gezien het feit dat de partij in meerdere gemeenten onder een andere naam opkwam.

Indien de top of een deel van de top nu het hoofd laat hangen in plaats van het moedige voorbeeld te geven loopt er in die top iets mis. Vele mensen aan de basis geloven in de Volksunie en geloof verzet bergen. Een waarachtig geloof in onze stellingen verricht wonderen maar daarvoor mag er geen verdeeldheid heersen. Verdeeldheid is moordend.

De top moet de basis volgen en de basis wil vooruit, anders gaat onze identiteit stuk.

Hoe ver staat het met onze ideologie? De Volksunie staat voor haar Vlaamse ideologische waaier bekend. Moet deze verloochend worden? Neen toch!

Reinhilde Raspoet, Overijse

P.S.: Als reactie op de lezersbrief „Hele stap” (WIJ, 26 okt. j.l.) wou ik graag de volgende opmerking kwijt. De kleren maken de man niet, het is de uitstraling en de persoonlijkheid die tellen. Bert Anciaux heeft geen das nodig om die persoonlijkheid en uitstraling door te geven. Of wil men hem de das omdoen?

DE TOEKOMST (3)

De brief van Kris Vergult onder de titel „De toekomst” (WIJ, 2 nov. j.l.) heb ik met veel belangstelling gelezen.

Wie heeft geen vragen over de toekomst van de VU, van de Vlaamse beweging, van Vlaanderen en de mensen die er wonen, van de volkeren in Europa en de wereld? Toch roept de brief bij mij nieuwe vragen en bedenkingen op.

1. Als het federalisme geen doel op zich is, is de zelfstandigheid dat dan wel? Voor mij gaat het in beide gevallen om de beste waarborg voor de levenskansen van Vlaanderen als kulturele, sociale, economische entiteit binnen de grotere gehelen waarin elk volk, maar ook elke staat, moet functioneren.

Het lijkt me te vroeg om te zeggen dat het federalisme in België onmogelijk kan functioneren. Ik zie dat het reilen en

zeilen in Vlaanderen veel minder dan vroeger gehinderd wordt of kan gehinderd worden door Waalse of Belgicistische kuren.

Dat het federalisme nog verder kan en moet uitgewerkt worden is voor mij zonneklaar. Maar dan moet je niet op voorhand zeggen dat het „onmogelijk kan functioneren”. Ten slotte is een eigen staat ook geen waarborg tegen alle frustraties. Binnen de grenzen van die staat zullen ook nog arrogante franstaligen, en Belgicisten leven. Of ziet de auteur die Vlaamse staat zo klein? Of zo „uitgezuiverd”?

2. Dat Vlaanderen (nog) geen erkenning krijgt als natie binnen Europa is juist. Daar moeten we naar streven, samen met de Duitse Länder en die volkeren en regio's in Europa die zich als natie willen ontplooiën en bevestigen. Het democratisch deficit in Europa is een probleem waar alle democraten in Europa van zouden moeten wakker liggen.

Maar dat Europa slechts een los verband van sterke staten moet zijn, is niet mijn mening. Ik zou méér verenigd (maar democratisch) Europa willen en minder Frankrijk, minder Duitsland, minder België.

Waarom zou ik dan plots meer heil zien in een nieuwe staat erbij?

3. De derde stelling: de ontwikkeling van een eigen maatschappijmodel, spreekt me meer aan. Zonder kommunautaire achterhoedegevechten, stelt de auteur. Maar wat moeten we dan met Brussel? Voor mij is het uitgesloten dat wij Brussel zouden opgeven. Maar Brussel behouden betekent een zware „kommunautaire” erfenis. Het probleem Brussel is voor mij op zichzelf al voldoende om niet voor separatisme te pleiten. Ook al meen ik dat een „democratisch” separatisme theoretisch mogelijk is.

4. Over het streven naar Vlaamse onafhankelijkheid heb ik hiermee genoeg gezegd. Ik houd het bij streven naar (grotere) autonomie, naar (meer) zelfstandigheid als je wil.

Dat een bezielend project het streven naar Vlaamse onafhankelijkheid moet koppelen aan een vooruitstrevend solidaristisch samenlevingsmodel is voor mij een duistere frase. Willen de voorstanders van zo'n model eens uitleggen wat ze daarmee bedoelen?

Ik houd het bij „sociaal en federaal” als uiting van een realistisch en democratisch nationalisme in een pluralistische samenleving en in een wereld die steeds kleiner wordt.

Nelly Maes, Sint-Niklaas

VOEREN

In *Doorbraak*, blad van de VVB (24 aug. j.l.) geeft Guido Sweron uiting van z'n ongenoegen over de onverschillige houding van enkele CVP-SP en VLD-toppolitici, die nooit een voet zetten in dat prachtig en leerrijk Voerens natuurlandschap, terwijl Waalse heethoofden mekaar verdringen op het podium en geldelijke steun verlenen aan bendeleider J. Happart en z'n trawanten, zelfs ongestraft de Belgische taalwet aan hun laars

mogen lappen; om nog te herinneren aan die moordaanslag van een zekere Snoeck op vreedzaam-wandelende TAKkers.

Maar ja, de opeenvolgende Belgische ministers van Binnenlandse Dingen hebben politieke katten te geselen.

Om de pesterijen aldaar de kop in te drukken, hebben de Vlaamse Voerenaars politici nodig die de moed hebben naast hen te staan in hun strijd tegen die Luik-Waalse taalfanatikers.

Jan De Dier sr., Erembodegem

DAS

Zonder twijfel trekt de sportieve en/of vrijetijdskledij van onze voorzitter vele jongeren aan. Dit is nodig in onze partij. Wij hebben jonge mensen nodig om de vroegere idealen in stand te houden of opnieuw op te bouwen.

Anderzijds ga ik volledig akkoord met Willy Cobbaut uit Baardegem (WIJ, 26 okt.j.l.) met zijn stelling. In het openbaar, of duidelijker uitgedrukt, bij niet sportieve en publieke optredens zou Bert Anciaux inderdaad beter hemd met das dragen. Dit zou hem zeker meer waardigheid geven.

Na de gemeenteraadsverkiezingen heb ik als mede-kandidaat te Oostende allerlei uitspraken gehoord. Van tegenstanders enkel meewarige tot medelijdende kritiek, waar wij geen aandacht moeten aan besteden. Maar ook van echte VU'ers en van gewone sympatisanten en zelfs van niet partijgebonden mensen. Telkens kwam het hierop neer:

„We kunnen begrijpen dat het voor Bert een zware tegenslag was. Maar hij had een das moeten dragen, zodat hij op TV meer waardigheid had en niet zo triest overkwam.”

Toen was het enkel voor ons, trouwe leden, duidelijk dat Bert ondanks tegenslagen, de strijd wou voortzetten. Bij anderen kwam dat zo niet over. De strijdvaardigheid die nochtans eigen is aan de VU-voorzitter zou beter tot uiting zijn gekomen indien hij een das zou gedragen hebben.

Deze opbouwende kritiek doet geenszins afbreuk aan de waardering die wij hebben voor Berts energie om de straten af te lopen, de studenten op te zoeken, enz., enz.

Margriet Torfs-Vandamme, Oostende

ZOEKERTJE

– STRIJD – Ik ben op zoek naar het maandblad „Strijd” dat verscheen van 1959 tot en met 1962. Het was een uitgave van de Volksunie-propagandisten van die tijd (o.a. Karel Dillen, Gilbert Murrath...).

Ik beschik over de nummers 1 en 3 van 1959 en over de nummers 1 en 3 van 1962. Graag zou Bart De Wever, Zillebekelaan 19 te 2600 Berchem-Antwerpen in het kader van een historisch onderzoek de andere nummers willen inkijken. Wie kan hem daarbij helpen?

MARCEL VAN NIEUWENBORGH VERHAALT OVER BOEKEN

STOEIEN IN DE SPEELTUIN VAN DE LITERATUUR

Was de tante van Joseph Conrad de minnares van de Brusselse burgemeester Karel Buls? Was Brussel in de 19de eeuw hét centrum van de kinderprostitutie? Wanneer dook de term "interview" voor het eerst op? Welke filosoof vond het zebrapad uit? Wie schreef dat België Noord-Ierland is, bestuurd door Zwitsers? Wat had R.L. Stevenson met pater Damiaan te maken? Had Vondel konnekties in China? Was Mark Twain een racist en een macho? Hoe zat dat met die barem van Sartre? Lieten Chinese knaapjes het leven tijdens al te stresserende eksamens? Wat deed pater Ferdinand Verbiest op een eiland in de Middellandse Zee? Was Alma Mahler de meest begaafde verleider van haar tijd?...

In zijn jongste boek *De tante van Conrad* gluuft Marcel Van Nieuwenborgh opnieuw achter de coulissen van de belletrische Snuffelend en snuisterend in boeken, vooral uit en over de 19de eeuw, stelt hij zo z'n eigen literaire rariteitenkabinet samen. Hij doet dit niet uit sensatiezucht of voyeurisme, wel uit pure liefde voor het boek en uit oprechte belangstelling voor een turbulente eeuw die vaak even wreed als wuft was. Dat Marcel Van Nieuwenborgh niet vies is van het anekdotische belet hem zeker niet een trefend *tableau vivant* te penselen van de vorige eeuw. Wanneer hij talloze anekdotes opdiept, die hij met gepaste schroom en zonder ze aan te dikken weet aan te wenden om zijn verhaal te kruiden, bewijst de auteur enkel dat Grote Literatuur niet altijd bloedserieus moet zijn. Van Nieuwenborgh stipt details aan die vaak door de geschiedschrijving vergeten zijn, of je dit nu roddelpraatjes of gossip noemt, iedere periode uit de historie heeft onmiskenbaar haar kuriositeiten die het zout zijn op de samenleving. Marcel Van Nieuwenborgh is een monkelende scharrelaar in het achtertuinje van de wereldliteratuur.

Marcel Van Nieuwenborgh (Teralfene, 1946) is rubriekleider van de *Standaard der Letteren*, de wekelijkse literaire bijdrage van het dagblad *De Standaard*. Van Nieuwenborgh is voorzitter van de Commissie Letteren van de Vlaamse Gemeenschap en zetelde voor de tweede maal in de jury van de jaarlijkse Nederlandse AKO-literatuurprijs.

Vorig jaar publiceerde Van Nieuwenborgh *China in Kuifje*, een opmerkelijk boek waarin hij samen met de Chinese historica Claire Chang een hoop mysteries oplost rond *De Blauwe Lotus*, het meest bekende én geëngageerde Kuifje-album. Het boek kent een geweldig succes, zowel bij sinofielen als bij tinologen, want in *China in Kuifje* vertelt Van Nieuwenborgh, die een erudiet Verre-Oostenkenner is, heel wat over de Chinese cultuur, geschiedenis en politiek enerzijds en werpt hij anderzijds een heel apart licht op Kuifjes schepper Hergé en diens vaak geheimzinnige ikonografie.

Eerder, in 1991, verscheen *Literaire wandelingen door Brussel*. In dit boek volgt Van Nieuwenborgh schrijvers als Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Marx, Dumas, Hugo, Joyce, Brönte en

Mirbeau op hun omzwervingen door Brussel waar ze om uiteenlopende redenen verzeild geraakten. Grasduinend in hun geschriften snuift Van Nieuwenborgh vreemdsoortige indrukken op van het Brussel van de Belle-Epoque. Zo ontstaat een beeld van een eeuw die rommelt van revoluties en van de soms dekadente hoofdstad van de prille Belgische staat. Met zijn *Literaire wandelingen door Brussel* kreeg Van Nieuwenborgh ook bekendheid buiten de landsgrenzen. Naar aanleiding van de Duitse vertaling beschreef de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* de auteur als "een in Vlaanderen gewaardeerde feuilletonist die erin geslaagd is Brussel met literatuur te verbinden waar je normaal alleen maar de EG-tarieven voor tomaten verwacht."

NEERHURKEN

Het onlangs verschenen *De tante van Conrad* kan als een vervolg gezien worden op *Literaire wandelingen door Brussel*. Ook voor deze bundel maakte Van Nieuwenborgh een selectie uit de kolumns die hij iedere week voor de boekenbijlage van *De Standaard* schrijft. De hoofdstad speelt opnieuw een belangrijke rol in dit boek.

Marcel Van Nieuwenborgh: "In de *De tante van Conrad* zijn inderdaad veel columns opgenomen met betrekking tot Brussel. Ik merkte dat ik het in mijn "Welriekende dreef", mijn wekelijks stukje in de *Standaard der Letteren*, nog altijd het thema uit *Literaire wandelingen door Brussel* bespeelde, nl. wat 19de eeuwse buitenlandse schrijvers in Brussel kwamen doen. Zo gaat het titelverhaal van mijn boek over Joseph Conrad, een Franse schrijver van Poolse afkomst die hier eind vorige eeuw een tijd lang verbleef. Het is een nogal vreemd verhaal dat weinig mensen kennen."

U bent nogal tuk op het buitensporige en het bizarre?

M. Van Nieuwenborgh: "Ik schrijf eigenlijk geen recensies, ik schrijf een verhaal waarvoor een pas verschenen boek slechts de aanleiding is. Ik kies boeken die niet in het normale recensie-circuit zitten. Als rubriekleider van de krant wil ik niet teveel in het vaarwater van mijn collega's zitten, maar dat vind ik niet erg want de boeken die ik er uitpik beantwoorden dan ook helemaal aan mijn smaak voor het ongewone. De opdracht vooraan in *De tante van Conrad* is niet toevallig een passage uit *All*

Marcel Van Nieuwenborgh: "Schrijvers van vandaag schijnen meer en meer Hollandse interieurs te schilderen."

Things Considered uit 1908 van G.K. Chesterton. Daarin zegt de spitse schrijver dat hij eigenlijk niet begrijpt waarom veel mensen literatuur zo au serieux nemen. En al houdt hij wel van die mensen, hij waarschuwt ze toch op hun hoede te zijn voor z'n boekje omdat het vol staat met toevalligheden die geen echte recensies zijn en geschreven werden op het allerlaatste moment. Ik vind dat dit echt beantwoordt aan het opzet van mijn boek. Ook ik ben van mening dat men literatuur veel te ernstig neemt, men kan haar gerust wat lichtvoetiger behandelen, voor mij is literatuur een speeltuin, één van de grote middelen tegen de verveling, ik amuseer mij met de literatuur."

In tegenstelling tot in *Literaire wandelingen door Brussel* verheelt u uw liefde voor China en het Verre Oosten niet in *De tante van Conrad*.

M. Van Nieuwenborgh: "Juist, dat is het tweede thema in mijn jongste boek. Het Verre Oosten is één van mijn passies. Zo heb ik in mijn boek o.m. een column opgenomen waarin ik het heb over de Chinese schrijfster Jung Chang en haar boek *Wilde Zwanen, drie dochters van China*. Ik ben heel trots dat ik toen als eerste in het Nederlandse taalgebied dat boek heb besproken."

Is het toeval dat u het in uw boek niet over Nederlandstalige literatuur heeft?

M. Van Nieuwenborgh: "Het is een beetje gewild. Ten eerste zei ik reeds dat ik me niet op het terrein van mijn collega's van de redactie wens te begeven, ik breng mijn speelgoed zelf mee, en ten tweede neem ik lichtjes afstand van alles wat hier verschijnt. In andere hoedanigheden word ik al voldoende en noodgedwongen gekonfronteerd met hedendaagse Vlaamse en Nederlandse literatuur. Ik beweer dus niet dat er geen interessante zaken verschijnen, maar als ik het wat breder bekijk heb ik toch de indruk dat er momenteel een overwaardering bestaat voor al wat hier en nu gepubliceerd wordt. Sommige boeken worden al "en vedette"

gezet nog voor ze verschijnen, dat ben ik een klein beetje beu. Ik heb altijd veel Engels, Frans en Duits gelezen, ook uit andere tijden. We moeten dat doen, ik vind dat we veel te veel vergeten, er moet ook meer literatuurgeschiedenis gegeven worden. Men offert teveel op aan nieuwe trends, ook in het onderwijs. Men zou zich nu schamen wanneer men de moderne "nul"- of "niks"-generatie niet behandelt, vroeger was dat net andersom. Niets heeft nog een voorgeschiedenis, enkel het "nu" telt. Men durft de jongeren niet meer konfronteren met het totaal andere, men gaat eigenlijk een beetje neerhurken, zoals Bomans het ooit zei over de jeugdliteratuur, maar dat gaat ook op voor de literatuur in het algemeen."

JONGENSBOEKEN

Over jeugdliteratuur gesproken...

M. Van Nieuwenborgh: "...kijk, ik hou eigenlijk het meeste van schrijvers die door iedereen gelezen kunnen worden en die nauwelijks ernstig genomen worden door de "grote" literatoren: Stevenson, Defoe, Mark Twain... Men noemt dit dan "jeugdschrijvers", maar ik heb er een immense bewondering voor omdat ze zeer onderhoudend schrijven en omdat ze op geniale wijze hun tijd wisten in te schatten."

U houdt dus van wat men wel eens smalend "jongensboeken" noemt?

M. Van Nieuwenborgh: "In mijn functie als voorzitter van de Commissie Letteren krijg ik nogal eens wat jeugdboeken in handen, als ik die lees dan schrik ik. Zijn dat nu echt de dingen waar je de jongeren moet mee lastig vallen? Ik zou zoiets vroeger nooit gelezen hebben, dat zou me verveeld hebben. Neem nu incest, bij hoeveel procent van de bevolking doet zich dat voor? Toegegeven, het gebeurt, maar moet men daarover nu direkt jeugdboeken gaan schrijven? Konfronteert men niet grote delen van de jeugd met tema's die maar voor een klein gedeelte van hen een probleem betekenen? Incest en

drugs zijn onderdelen van het leven, we moeten die niet uit de weg gaan, maar ik vind niet dat je mag veralgemenen. Waarom geen grote, spannende verhalen meer, die zijn er nu ook nog, er is nog avontuur in de wereld, hoe gefragmenteerd en onsamenhangend het leven ook is geworden."

Als jurylid van de AKO-prijs moet u ook wel wat Vlaamse en Nederlandse literatuur verwerken?

M. Van Nieuwenborgh: "Nog nooit in mijn leven heb ik zoveel boeken na mekaar moeten lezen, voor de toekenning van deze prijs heb ik me door vijf en een halve meter boeken moeten worstelen. Ik was dus oververzadigd, op den duur verwarde ik de verschillende boeken, nooit eerder heb ik het gevoel gehad dat alle boeken zo op elkaar lijken, als er dan al iets in gebeurt is het allemaal hetzelfde en de onderwerpen zijn vaak zo klein. Schrijvers van vandaag schijnen meer en meer Hollandse interieurs te schilderen."

Was u gelukkig met de wijze waarop de AKO-prijs dit jaar werd toegekend?

M. Van Nieuwenborgh: "De Jury bestaat uit drie Nederlanders en twee Vlamingen. Frans Roggen, recensent voor de *De Morgen* en ikzelf waren de Vlamingen van dienst. Alle boeken zijn door twee, en in geval van discussie door drie mensen gelezen. Wij maken dus een voorselektie van zes titels uit een kleine vierhonderd boeken. Dit jaar koos een forum van dertig lezers het ultieme boek in een live-uitzending van Sonja Barend, maar daar kwam heibel van. In de stijl van *Canzonissima* stak het studiopubliek bordjes met punten omhoog. Tot ieders verbazing kwam hier een ex aequo uit de bus: Nicolaas Matsier en G.L. Dürbacher behaalden evenveel punten. Wat er dan gebeurde is nogal onduidelijk. Deze werkwijze moet dus dringend herzien worden, het gaat hier tenslotte over een bedrag van twee miljoen frank! Maar wij, de "professionele" jury, hebben zeer zeker niemand gepousseerd. Ik geloof dat we, ondanks grote smaakverschillen tot een mooi compromis gekomen zijn."

En bent u tevreden met de uiteindelijke winnaar?

M. Van Nieuwenborgh: "Ik ben blij dat Dürbacher het gehaald heeft al was het niet mijn favoriete boek, ik had het nogal voor *Bandung Bandung* van Springer. Toch is belangrijk dat een boek als dat van Dürbacher over de concentratiekampen in een tijd van oprukkend racisme ruime weerklank krijgt."

(ts)

☞ *De tante van Conrad*. Marcel Van Nieuwenborgh. Uitg. Davidsfonds/Clauwaert, Leuven, 1994, 124 blz., 345 fr.

Literaire wandelingen door Brussel (1991) en *China in Kuifje* (1993) verschenen eveneens bij het Davidsfonds.